

د کتاب پېژندنه:

|||||

د کتاب نوم :: دخيام سرونه د پښتو په تال کي

شاعر :: عمر خيام

مترجم :: عبدالباري جهاني

د چاپ کال :: ۱۳۸۴ هـ ش کال

خپروونکی :: نارنج خپرندويه ټولنه

د چاپ شمېر :: ۱۰۰۰ ټوکه

د شپېلۍ د چاپ ټوله حقوق د خپروونکي اودانلائن حق ئی یوا ځي د بېنوا پاني سره محفوظ دي، نوري ويب پاني ددې کتاب شعرونه د ماخذ په ښوولو کاپي کولای شي

دخپړندويه ټولني يادابنت

د ښاغلي عبدالباري جهاني شعري ژباړي

(د خيام سرونه د پښتو په تال کي)

زه بې ميو بې مستيو ژوندون نه سمه کولای

درانه پېټي د ژوندون مي بې شرابو نه سم وړلای

زه به بنده د هغه آن يم چي ساقی مي راته وايي

دا يو جام که پر سر پورته زه يې نه سمه چښلای

پښتو ژبه چي لکه څنگه د ادب د نورو ژانرونو له پلوه خوارځواکې ده، همداسي د شعر په ډگر کي هم ډېره وروسته پاته ده، مطلب مي له ژباړي څخه دی، پښتو ژبه تر هر څه زيات ژباړي ته اړتيا لري او هغه د علامه رشاد بابا خبره پښتو لا تر اوسه د ژباړي له نعمته بې برخي ده، که څه هم د پښتو ژباړي تاريخ تقريباً يوولس سوو کالو ته رسېږي، خو بيا هم دغه بهير ډېر تر شا پاته دی، د پښتو ژبي لومړنۍ او څرگنده ژباړه د ابومحمد هاشم سرواني ده چي تر دغي ژباړي وړاندي مور د پښتو بله ژباړه نه لرو، ښايي وړاندي به نوري ژباړي هم سوي وي خو څرنگه چي تر مور پوري نه دي رارسېدلي، نو ځکه د ابو هاشم ژباړه مور د پښتو په تاريخ کي لومړنۍ څرگنده ژباړه بللای سو.

ابو محمد هاشم د هلمند په سروان کي په کال 223 هـ ق کي زېږېدلی او په 297 هـ ق کي په بست کي وفات سوی دی.

ابومحمد هاشم د خپل استاد ابن خلاد يو عربي شعر په پښتو داسي ژباړلی دی:

ژبه هم ښه وينا کاندي چي يې وينه

د خاوند په لاس کي زر او درهمونه

ژبور ور لـه ورځي وينا يې اوري

د درهم خاوندان تل وي په وياړونه

په دې ډول نو پښتو ته د نورو آثارو د را ژباړلو لړۍ په لومړي ځل له شعره پیل سوې ده او پښتو ته د لومړي ځل له پاره شعر را ژباړل سوی دی، همدا ډول د ابو هاشم تر ژباړي وروسته مور بله د پښتو داسي کره او پخه ژباړه نه لرو چې له هري خوا دي په تول پوره وي او نه تر مور پوري رارسېدلې ده، يا ښايي زما به نه وي تر سترگو سوې. خو سوونه کلونه وروسته مور ته د زرغونې کاکړي د "بوستان" د پښتو ژباړي بولگه د پتي خزاني په برکت رارسېږي چې له بولگې څخه يې دا اټکل کولای سو چې ډېره پخه او په تول پوره ژباړه ده.

زرغونې کاکړي د شيخ مصلح الدين سعدي بوستان نومی کتاب په پښتو نظم ژباړلی او نوم يې "بوستان د پښتو" پر ايښی دی او په کال 903 هـ ق کي يې بشپړ کړی دی، د دغه کتاب يوه نمونه د پتي خزاني ليکوال په خپله ادبي تذکره کي راوړې ده چې څو بيتونه يې داسي دي:

اورېدلې مې قصه ده

چي له شاتو هم خوږه ده

د اختر په ورځ سهار

بايزيد چي ورویدار

له حمامه را وتلی

په کوڅه کي تېرېدلی

ايرې خاوري چا له بامه

راچپه کړلې ناپامه

مخ او سر يې سو ککړ

په ايرو په خاورو خړ

همدا ډول تر دغي ژباړي وروسته د اخوند دروېزه ننگرھاري (1048 هـ ق مړ) او د ده د پيروانو منظومي ژباړي په پښتو ادب کي خورا ارزښت لري چې د قصيده اُمالي پښتو ژباړه، د قصيده برده پښتو ژباړه، خلاصه کيداني او داسي نورې پښتو باړي دي.

د پيرو روښان او د هغه پيروانو هم لږ څه پښتو منظومي ژباړي کړي دي، همدا ډول حضرت خوشحال خټک او د ده کورنۍ او پيروانو هم ځيني پښتو ژباړي کړي دي، خو که په عمومي ډول ووايو نو پښتو ژبه له منظومي ژباړي څخه ډېره نېستمنه ده، مور که د پښتو ادب لرغونې دوره، منځنۍ دوره او اوسنۍ دوره مطالعه کړو نو ښايي چي ډېر لږ

منظومي ژباړي پکښې پيدا کړو، که څه هم د پښتو لومړنۍ څرگنده ژباړه له نظم څخه را پيلېږي، مگر زما خبره به دا معنا نه لري چې په پښتو کې منظومي ژباړي نه دي سوي، يوازي که د قرآن کریم د پښتو تفسير منظومه ژباړه وگورو، نو ښايي د کميت په لحاظ مور ډېره پښتو منظومه ژباړه ولرو، همدا ډول په ديارلسمه هجري پېړۍ کې هم ډيري پښتو منظومي ژباړي وسوې چې په هغه کې داستاني او ديني موضوعات ډېر ول، مگر د کيفيت په لحاظ هنري ژباړي نه وې (البته ټولي يې).

په معاصره دوره کې د تخليقي ادب په برخه کې پښتو ته څه ناڅه شيان را ژباړل سوي دي خو د نظم برخه يې بيخي نه تر سترگو کيږي. ځيني نظمونه او شعرونه د گوتو په شمار پښتو ته را وژباړل سول، خو هغه ځيني د انتخاب له ستونزي سره مخ ول او ځيني د ژباړونکو له نه مهارت سره په دې مانا چې په اوسنۍ دوره کې ځيني خارجي اشعار پښتو ته د ځينو کسانو له خوا را وژباړل سول، خو زما په فکر تر ژباړي يې نه ژباړه ښه وه (البته د ځينو دا). ځکه چې يا خو په خپله په خارجي شعرونو کې سمه ټاکنه نه وه سوې او يا که به ټاکنه سوې وه هغه بيا په پوره کمال سره نه وه ترجمه سوې، د سپېدې په نوم خارجي اشعار چې د ښاغلي مفتاح الدين ساپي له خوا نړيوال اشعار ورته ويل سوي دي، په داسې ډول را ژباړل سوي دي چې نه يې د هغه اصلي شعر روح پکښې څرگنديږي او نه د خپلي ژبي رنگ ورکول سوي دي، د خيام څلوريځي د ځلاند صاحب له خوا ژباړل سوي خو که يې څوک مطالعه کړي، زما په فکر وبه وايي چې دا چې اصلاً نه واي ژباړل سوي ښه به وای، د ماڅيگر چارسو په نوم مقيد او آزاد نظمونه د ښاغلي اياز له خوا ژباړل سوي او لاندې ورته ليکل سوي دي چې نړيوال اشعار، خو زما په فکر په ټاکنه او انتخاب کې سم فکر نه دی ورته سوي او پر هغه سربېره سم ژباړل سوي هم نه دي، البته د پښتو ادب په معاصره دوره کې ارواښاد استاد بېنوا ځيني منظومي ژباړي کړي دي، همدا راز ښاغلي محمدصديق پسرلي هم کړي دي چې يادونه يې ضروري ده.

خو که ووايو نو په دغو منظومو ژباړو کې ښاغلي عبدالباري جهاني تر ټولو ډېر زيار ايستلی دی او تر ټولو يې په پوره هنر او کمال سره بهرني اشعار پښتو ته راژباړلي دي، نو فکر نه کوم چې له مبالغې څخه به مو کار اخيستی وي.

ښاغلي جهاني هم د شعر په انتخاب کې له احتياظه کار اخيستی دی او هم يې په ژباړه کې له پوره کمال او هنر څخه.

ښاغلی عبدالباري جهاني هنرمند دی او يو شاعر دی او ژباړه به يې هم خامخا شاعرانه او په تول پوره وي او د شعر انتخاب به يې هم حتماً شعر وي، نه په نامه شعر. تاسو د دوی شعري ژباړي وگورئ او دا به درته څرگنده سي چې له دغو دواړو شيانو څخه په ډېر ښه ډول کار اخيستل سوي دي.

ښاغلی جهاني لومړی سړی دی چې پښتو ته یې په لومړي ځل خارجي اشعار په روانه او شاعرانه ژبه را ژباړلي دي، د کیفیت په لحاظ هم د کمیت په لحاظ هم، تاسو که د دوی ژباړي وگورئ نو فکر به ونه کړئ چې دا دي ژباړه وي، زه خپله ښاغلی جهاني په اوسنۍ دوره کې د

نظم په برخه کې تر ټولو ښه او لومړی ژباړن او شاعر بولم چې پښتو ته یې له خارجي ادب څخه ډېر څه راوړي دي. ښاغلی جهاني په انگرېزي ژبه کې پوره برلاسی لري او ډېر انگرېزي اشعار (البته غوره اشعار) یې پښتو ته راژباړلي دي، پسرلی سړ کال وځنډېدی، فینسي څه مخته دي ښه سه، پېمان، طلاق، د زړه ماتو مهمانخانه، د ښځې ياغي چيغه، رښتونې مینه، زما لار، بېگانه په نیمه شپه کې، امریکا دي آباءه وي، د بنگلو نجلۍ او د سحر وړمې هغه انگرېزي شعرونه دي چې ښاغلي جهاني په ډېر شاعرانه انداز پښتو کړي دي او ډېر پښتانه یې په لومړي ځل له خارجي اشعارو سره داسې بلد کړي دي لکه د خپلي ژبي شعر چې لولي.

د شعر ژباړل لومړی په هغه ژبه ښه پوهیدنه غواړي بیا یوه ډېر ښه هنرمن ته اړتیا لري او بیا یو ښه ذوق غواړي او دا درې سره ځانگړني په ښاغلي جهاني صاحب کې را یو ځای سوي دي، ځکه نو په نتیجه کې پښتو ادب له بهرني اشعارو څخه برخمن سوی دی. تاسو د ښاغلي جهاني د (پسرلی سړ کال وځنډېدی) د شعر د ژباړي دغه لنډه بولگه وگورئ:

د اورگادې د پتلی ســــره ولاړ یم

تېروم د انتظار ترخه وځـــــــتونه

وايم گــــوندي که ټاټوبی مي بدل سي

نو ســــینه کي به آرام وکړي دردونه

مــــا دا ټــــوله سړه شپه کړه دلته روڼه

نــــڅېدل مــــي راته مخي ته خيالونه

پکښي خيال به راته ستا د بېلتون راغی

تصور به مــــي ژوندي کړل مړه زخمونه

(د سباوون په تمه 257 مخ)

دا يو انگرېزي نظم دی، چې ښاغلي جهاني داسي راژباړلی چې څوک هيڅ تصور نه سي کولای چې ژباړه ده، په منظوم او مقيد ډول د شعر ژباړل به زما په خيال لږ نوکی گرانه خبره وي مگر ځينو کسانو پښتوته په منظوم شکل ځيني شعرونه را ژباړلي دي، خو بيخي ډېر يې په دغه کار کي پاته

راغلي دي، زه يوازي ښاغلی جهاني تر ټولو بريالی او

سرلاری بولم چې په ډېر شاعرانه ډول يې منظومي ژباړي

کړي دي.

دغه راز ښاغلي عبدالباري جهاني ځيني اشعار له اردو څخه را ژباړلي چې هغه يې هم کټ مټ هغسي ترجمه کړي لکه له انگرېزي څخه چې يې ژباړلي دي. د مشهور پاکستاني شاعر فيض احمد فيض (چي زما درد لره ژبه پيدا سي) په نوم نظم يې تاسو وگورئ:

زما درد يو بي آوازه شان نغمه ده

زما ذات يوه بي نومه شان ذره ده

چي زما درد ته کله ژبه ور پيدا سي

نو به خپل نوم او نښان را برملا سي

چي هستي مي د خپل ذات راته مفهوم سي

راز د نظم د جهان راته معلوم سي

چي خبر سم د دې پټ پوښلي رازه

سم بادار د کاييناتو د ملگونو

پاچاهي کوم د دواړو جهانونو

(پايکوب، 138 مخ)

ما دغه شعر په اردو کي نه دی ليدلی او که يې و هم وينم په اردو نه پوهېږم، خو زه فکر کوم چې دا شعر به په خپله په اردو کي هم تر دغه زيات خوند نه کوي او دا ښاغلي جهاني په ډېر شاعرانه او ماهرانه انداز سره را ترجمه کړی دی. کله کله ځيني کسان د ژباړي په وخت کي دونه د هغې ژبي تر اغېز لاندې راسي چې هغه ځيني ترکيبونه، جملې او کلمات يې بالکل په خپله ژبه کي خلکو ته نااشنا وي او په اصطلاح يوه پردی ژباړه رامنځته کړي، خو

ښاغلي عبدالباري جهاني دغه ټول شيان په نظر کي نيولي دي او يوه بريالۍ هڅه يې کړې ده چي پر ژباړه يې د پرديو ژبو اغېز نه وي.

د (غرب تر آسمان لاندي) د نادر نادرپور شعر چي په غالب گومان له فارسي څخه به ترجمه سوي وي، د آزاد شعر په فورم کي ښاغلي جهاني په دې ډول ژباړلی دی:

د خاطراتو له کوڅو څخه مي

ستا د گامونو آوازونه راځي

آه زما د ليري ولاتونو دوسته

لکه چي زما د پردېسۍ ښار ته دي لار کړې ده

دلته زما زړه کي د سهار مرغۍ

د دې شرير جهان فضا کي راته

د وزرو د خلاصولو آرزو وپاروي

خو چي د شپې تياره وزر خپروي

بيا دېوالونه زما د پټ زندان خبري کوي...

په دې ډول نو مور ښاغلي عبدالباري جهاني د پښتو ادب په معاصره دوره کي هغه لومړنی شاعر بولو چي په ډېر ځيراکت سره يې هم له انگرېزي، هم له اردو او هم له فارسي څخه په آزاد او مقفي ډول ډېر اشعار پښتو ته په شاعرانه ډول را ژباړلي دي او د پښتو ادب د شعري ژباړي تشه لمن يې په خپلو برياليو ژباړو سره څه ناڅه ور ډکه کړې ده.

خو يوه بله د خوښۍ خبره دا ده چي پر دغو ژباړو سربېره ښاغلي جهاني په يو بل ډېر دروند کار لاس پوري کړی او د ده د هغه کار پايله د خيام فارسي څلوريځي دي چي اوس يې مور په کتابي بڼه لولو. مور که چيري په مفصله توگه د ښاغلي جهاني پر شعري ژباړو څېړنه کوو، نو د خيام د فارسي څلوريځو ژباړه به يې يو ډېر لوی څگړکی وي.

ښاغلي عبدالباري جهاني د دغو څلوريځو په ژباړه سره په پښتو ادب کي د څمريه اشعارو په برخه کي داسي درنه اضافه وکړه چي پښتو ژبه تر اوسه نه وه ځني برخمنه سوې.

مور په پښتو کي په تول پوره او د کيفيت په لحاظ بشپړه د څمريه اشعارو نمونه په لومړي ځل د زرغون خان نورزي (890 هـ ق شا وخوا) په ساقي نامه کي وينو چي په ډېر استادانه ډول يې پښتو ادب ته يوه بشپړه پښتو ساقي نامه وبخښله، که څه هم ساقي نامې يا څمريه اشعار لومړی وار د عربو له خوا ويل سوي دي او عجمو، په تېره د فارسي ژبي شاعرانو له دوی څخه تقليد کړی دی، خو وروسته وورسته د ځينو پخو شاعرانو له خوا په فارسي ژبه کي په ډېر استادانه ډول ساقي نامې وويل سوې چي په دغه ډله کي نظامي گنجوي، ظهوري تهراني (1025 هـ ق مړ) او خواجه حافظ (791 هـ ق مړ) هغه شاعران دي چي نسبتاً نورو شاعرانو ته يې ډيري پخې ساقي نامې ويلي دي او ځانونه يې په دغو ساقي نامو کي داسي مست او خراب ښوولي دي چي گواکي له دين او دنيا څخه بې خبره دي، خواجه حافظ شېرازي خپله ساقي نامه داسي پيلوي:

بيا ساقي آن آتش تابناک

که زردشت ميچويدش زير خاک

بمن ده که در کيش رندان مست

چه آتش پرست و چه دنيا پرست

بيار ساقي آن بکر مستور مست

که اندر خرابات دارد نشست

بمن ده که بدانام خواهم شدن

خراب می و جام خواهم شدن

(د پښتو ادبياتو تاريخ، دوهم ټوک، د علامه حبيبي، 1342 لمريز کال د کابل چاپ_185 مخ.)

په همدې ترتيب سره خواجه کرمانی (753 هـ ق مړ)، مولانا عبدالله هاتفي هروي (927 هـ مړ)، حکيم پرتوي (941 هـ ق مړ)، ملا ظهوري (999 هـ ق شا وخوا)، مير سنجر کاشاني (1023 هـ مړ)، نورالدين ظهوري (1024 هـ ق مړ) او... په فارسي ادب کي د څمريه اشعارو بېلابېلي نمونې پرې ايښي دي.

خو عمر خيام په خپلو څلوريځو کي د څمريه اشعارو يوه ډېره ښه او پخه بولگه دنيا ته پرېږدي او په څمريه اشعارو کي يو خاص سبک او رنگ خپلوي، چي بيا تر خيام وروسته دغه څمريه اشعار د مثنوي په فورم کي يو بل رنگ پيدا کوي.

خو که په عمومي ډول ووايو، نو پښتو ژبه هغونه ساقي نامې

او خمريه اشعار نه لري لکه فارسي ژبي چي درلودل او

لري يې.

ما وړاندي هم وويل چي موږ په پښتو کي بشپړه پښتو ساقي نامه په نهمه هجري پېړۍ کي د زرغون خان نورزي (890 هـ ق شا وخوا) په برکت پيدا کوو چي په حقه سره يې د ساقي نامې ټول اصول مراعت کړي دي او په ډېر مست او خراب انداز کي يې ډېره ښکلې ساقي نامه ويلې ده، زرغون خان خپله ساقي نامه داسي را پيلوي:

ساقی پاڅه پیاله راکړه

مروړ یار می پخلا کړه

اوبه تویی په لــــنښو کړه

اور می مړ په دې اوبو کړه

پسرلی سو غنچه گل کا

زلــــفی تاوی د سنبل کا

بلــــبلان شور و فغان کا

کــــپرېدن په گلستان کا

زاهد وزی صومعې څخه

شراب پیري میخانې څخه

هر سړی په میو مست دی

دې بهار کي گلپرست دی

(د پښتو ادبیاتو تاریخ، دوهم ټوک، د علامه حبیبی _ 182 مخ).

خو لکه څنگه چي ښایېدل، تر زرغون خان نورزي وروسته په پښتو کي ساقي نامو او خمريه اشعارو ته توجه نه وسوه او په مجموعي ډول د کوم شاعر له خوا نه وويل سوې، اصلاً که موږ د پښتو ادب د لرغوني دورې او منځنۍ دورې

د شاعرانو په باب څېړنه کوو، نو داسې شاعر نه لرو چې په پراخه پېمانه دي يې ځمريه اشعار ويلې وي او يو درست دېوان دي يې له ځمري اشعارو څخه پرې ايښی وي (البته د هر شاعر له لوري به ځمريه اشعار ويل سوي وي، خو داسې ساقي نامې يا ځمريه اشعار يې نه دي ويلې چې په زرو بيتونه دي ور ته ځانگړي سوي وي).

د پښتو ادب په معاصره دوره کې به زما په نظر لومړی شاعر ارواښاد غني خان وي چې په نوي ډول او پراخه پېمانه يې ځمريه اشعار ويلې دي، ارواښاد استاد بېنوا هم د ځمري اشعارو ځيني نمونې لري چې په خپلو همزولو شاعرانو کې يې په دغه برخه کې ښه مقام گټلی دی، ارواښاد اشرف مفتون هم د ځمري اشعارو ځيني نمونې لري چې د ځمريه اشعارو په څېړنه کې پوره بحث پر کېدلای سي.

خو په اوسنۍ دوره کې ښاغلی عبدالباري جهاني هغه شاعر دی چې تر ډيرو او حتی تر ټولو شاعرانو يې ډېر ځمريه اشعار ويلې دي او په دغه برخه کې يې ځانله يو بېل مقام تر لاسه کړی دی او يو خاص سبک يې را منځته کړی دی، تاسو د دوی د ځمريه اشعارو دغه وړه نمونه وگورئ:

زه دين او دنيا دواړه په يو جام سودا کومه

ساقی داسې حریف دي بل لیدلی دی که نه

گرداب کې د مستیو مي مذهب را څخه وړک سو

تا ځان داسې معراج ته رسـ_____ولی دی که نه

خیر دا خو بېل بحث دی او په دغه باب باید بېله لیکنه وسي، خو له دې نسبتاً اوږدې یادوني څخه مي هدف دا و چې ښاغلی عبدالباري جهاني په اوسنۍ دوره کې هغه شاعر دی چې ډېر ځمري اشعار يې ويلې دي، مگر د عمر خیام د څلوربخو په ژباړو سره يې پښتو ژبې ته د ځمريه اشعارو داسې بېلگه وړاندې کړه چې تر دې وړاندې يې هيڅ نه وه موندلې.

په منظوم ډول د شعر ژباړه هغه ستوخ کار دی چې ډېر کم کسان زړه ور ته ښه کوي او ډېر کسان په دغه هڅه کې پاته هم راغلي دي.

د خیام فارسي څلوربخي په پښتو کې د ډېرو کسانو له لوري ژباړل سوي دي، خو له بده مرغه هغه ترکیبات، هغه سمبولونه او هغه ځانگړي کلمات چې خیام کارولي، په پښتو کې هغسي و نه ژباړل سول، ابوالخیر ځلاند د خیام د ژباړو ځانگړی کتاب خپور کړی دی، خو زه دا نیوکه پر کولای سم چې سمه ژباړه نه سو ور ته ویلای، نه د خیام شاعرانه اروا پکښې ده او نه په هغه ډول ژباړل سوي دي لکه په خپله ژبه کې چې څونه خوند کوي.

ښاغلي محمد صديق پسرلي يو چا ته ويلي وه چې د خيام څلوريځي ما هم ژباړلي دي او نورو کسانو هم، خو د ښاغلي جهاني ژباړه تر ټولو ښه خوند کوي.

ښاغلي جهاني که له يوې پښتو ته د څلوريځو يوه درنه ذخيره راوړله، نو له بله پلوه يې ډېر پښتانه په دغو ژباړو سره د خيام له شاعرۍ سره په داسې ډول اشنا کړل، لکه څنگه چې د خيام آره څېره ده.

ما وړاندي هم وويل چې د خيام ځيني څلوريځي تر دې وړاندي پښتو ته را ژباړل سوي دي، خو هغه مستي، بېباکي، له اوره ډکي او له دين او دنيا څخه بې پروا خبري نه پکښې ښکاري، د دې لوی علت به ښايي دا وي چې هغو کسانو چې دغه څلوريځي يې را ژباړلي دي، هغه په

خپله تقريباً د دغسې سبک سره اشنايي نه لري، خو ښاغلي جهاني ځکه په دې کار کې ډېر بريالی سوی دی چې دوی په خپله له دغسې طريقې سره پوره بلديت لري او په خپله يې هم د خمري اشعارو په برخه کې ځانته جلا نوم گټلی دی.

يوه بله د يادوني وړ خبره دا ده چې ښاغلي عبدالباري جهاني ته په منظمو ژباړو کې خدای ښه استعداد او کمال ور کړی دی، دوی که په متفرق ډول پښتو ته ځيني اشعار را وژباړل، خو د (بگهت کبير د پښتو په بڼه کې) د اشعارو ترجمه يې پښتو ته داسې اهدا ده چې تر عمرونو_عمرونو به پسوللې په ښکاري، مگر د خيام د څلوريځو ژباړه يې بله داسې ستره پېرزوينه ده چې هم پښتو او هم پښتانه په سرشاره سول، تاسو ته به زه د بيلگي په ډول لومړی د عمر خيام فارسي څلوريځه او بيا د ښاغلي جهاني پښتو ژباړه راوړم، چې د ښاغلي جهاني د منظومي ترجمې ځواک در ته معلوم سي:

صبحي خوش چه مست خيز ای ساقی

در شیشه کن آن شراب از شب باقی

جام می بمن آور و غنیمت میدان

این یکدمه نقد را و فردا باقی

او دا هم د ښاغلي جهاني پښتو ژباړه:

ساقی پورته سه سهار دی څه تازه نسیم چلیبري

چې د شپې دي در ته پاته هغه می ته مي زړه کيږي

را ته ډکمه می پیاله که دغه دم غنیمت بوله

دا يوه شېبه ده نـغده سـبا هر څه چي پېښېږي

تاسو وگورئ چي لومړی په ژباړه کي څونه له امانته کار اخيستل سوی دی او څنگه چي په خپله آره ژبه کي ده، څونه کټ مټ هغسي را ژباړل سوې ده او بل په څونه شوخ انداز را ترجمه سوې ده او څونه د پښتو رنگ ور کول سوی، د دغو څلوريځو انگرېزي ژباړه هم ما ليدلې ده، مگر څونه چي زه په پوهېدلی يم هغونه خوند نه کوي لکه په پښتو کي چي ښاغلي جهاني دغه خوند ور اضافه کړی دی، نه په انگرېزي کي د می، ساقی، پیاله، زاهد، جنت او دوږخ کلمات په هغونه مستانه او راندانه ډول کارول سوي دي، لکه په خپله فارسي کي چي عمر خیام کارولي دي، مگر په پښتو کي مور دا دعوه کولای سو چي ښاغلي جهاني دغه کلمات او الفاظ بلکل هغسي بیان کړي دي، لکه د فارسي هغې دا. دا طبیعي خبره ده چي يو اثر به په خپله ژبه کي بېل خوند لري او چي وژباړل سي، نو ښايي هغونه خوند و نه کړي، مگر تاسو د خیام دغه لاندې فارسي څلوريځه وگورئ او بيا د ښاغلي جهاني ژباړه وگورئ چي څنگه يې ارزولای سو:

از دیر بـرون آمـد ناپاک تنی

وز دود جـهـنم بتـنـش پیر هـنـی

بسـکـشـت صـرا حـیـم که عمرش کم باد

وانگه چی می لطیف و مردی چو منی

دا هم د ښاغلي جهاني ژباړه:

لـه خـلـوتـه را و تـلی کـر غـېـر نـلـی ځـان و

دوږخي جامې اغوستي په زړه تور لکه شیطان و

صراحی يې کړه را ماته خدایه عمر يې ور لندگ کې

هغه څه ښایسته شراب وه دلته ما غوندي انسان و

دلته که د دې ژباړي تخنيکي اړخ ته لږ پام وکړو، نو دا به را ته څرگنده سي چي ترجمه په ډېر قوت سره سوې ده او د فارسي هيڅ اغېز نه دی پر سوی، داسي ژباړه نه ده سوې لکه هغه د لوی استاد علامه حبيبي(رح) خبره چي "يك سلسله معلومات، يك سلسله کتابها" يې په "يو لړ معلوماتو، يو لړ کتابونو او..." ژباړلي وي، يا لکه "تصميم گرفت" يې په "تصميم ونيوئ" ژباړلي وي.

نننۍ پښتو له دغسي اصطلاحاتو سره لاس او گړپوان ده او په تېره بيا د ځينو کسانو له خوا چي ځيني ترجمې کيږي، نو دغسي پردي اصطلاحات په پېخړ ور سره راوړي او په زياته بيا که څه نا څه منظومي ژباړي کيږي، نو دغه لوی

مشکل وي، مگر ښاغلي جهاني خو اول په خپلو ټولو منظومو ژباړو کي خپله طبيعي ژبه کارولې ده او بل يې په ډېر صداقت سره هغه شعري الفاظ او کلمات ژباړلي دي او په اصطلاح آزاده ژباړه يې نه ده کړې چې يوازي دي يې د هغه د خيال يو څرک را نقل کړی وي.

د "از دير برون آمده ناپاک تني" پښتو ژباړه يې په ډېر ښه انداز سره کړې ده چې "له خلوته را وتلی کرغېرن لړلی ځان و" ما خو چې دغه فارسي نيم بيتي ته هر څونه چرت وواهه چې بايد په ډېر معياري ډول څنگه را وژباړل سي، نو په پای کي مي دا پرېکړه وکړه چې ښاغلي جهاني چې په څنگه ډول را ژباړلی دی، تر دې به ښايي په دغسي سبک او طرز کي تر دغې ژباړې بل ډول ښه و نه ژباړل سي.

زه به د خپلي خبري د ذبات لپاره لا يوه دريمه بولگه هم وړاندي کړم، تر څو مو پرېکړه را سره منل سوې وي:

هـان تان بر مستان بدرشتی نشوی

يا از در نیـــــــــــــــــکوان بزشتی نشوی

می خور کی بخوردن و بنا خوردن می

گـــــــــــــــــر آنست دوزخی بهشتی نشوی

او دا هم د ښاغلي جهاني پښتو ژباړه:

پام چي زړونه آزاگر نه کي د مستانو د رندانو

نه په تونده ژبه ستون سي له چارچوبه د نېکانو

په پرهبز او په چـــــــــــــــــنبلو د سرو ميو نه بدليري

نه ازل د دورخـــــــــــــــــيانو نه نصيب د جنـــــــــــــــــتيانو

په لنډ ډول که ووايم نو ښاغلي جهاني د خيام د څلوريځو په ژباړه سره د پښتو شعر تله خورا درنه کړې ده او د ادب مينان به د دوی دغه ستر احسان تر تله مني او دوی ته به د دغه ابتکاري کار کورودانی وايي.

زما خو دغونه وس و چې د ښاغلي جهاني پر دغو ژباړو مي يو وړوکی نظر څرگند کړ او هيله لرم چې درانه پوهان به پر دغه کار نوري ډيري څېړني وکړي.

په پای کي زه د ښاغلي عبدالباري جهاني د يوه کشر شاگرد په حيث دوی ته د دغه نوښتگر کار مبارکي وایم او دوی ته د اوږده او سوکاله ژوند دُعا کوم.

په مینه او ادب

عبدالقدیم پتیال

12 ثور 1384

کندهار_ دوهمه ناحیه

د خيام سرونه د پښتو په تال کي

از آتش ما دود کجا بود اینجا
وز مایه ما سود کجا بود اینجا
آن کس که مرا نام خراباتی کرد
در اصل خرابات کجا بود اینجا

سر تر پایه سره لمبه سوو څوک اگاه سول په دودونو
د مایې گټه مو څه سوه څوک خبر په حسابونو
چي مي نوم د چا پر شونډو شرابي خراباتي و
دلته چيري خرابات و څوک سپراب سول له خمونو

چون عهده نمیشود کسی فردا را
حالی خوش دار این دل پر سودا را
می نوش بنور ماه ای ماه که ماه
بسیار بتابد و نیامد ما را

څه معلومه ده سبا به څوک باريري څوک پاتيږي
زړه دي مست لره له ميو چي نوبت درنه تېريږي

د سپورمۍ په نور يې نوشته سپورمۍ مخي چي سپورمۍ به مور پيدا پر مخکه نه کړي په پېړيو به ځلېږي

عاقل به چه امید درین کهنه سرا
بر دولت او نهد دل از بهر خدا
هر گاه که خواهد که نشیند از پا
گیرد اجلش دست که بالا بنما

دا به خرنگه هوشیار وی دې زاره کور ته راغلی
خه امید به ورسره وی چي یې زړه وی په ترلی
چي زړه شینی له ستړیا سی چی آرام ته د چا زړه سی
بیا اجل ورته ولاړ وی وایې لوړ یې چا بللی

هر چند که رنگ و روی زیباست مرا
چون لاله رخ و سرو بالاست مرا
معلوم نشد که در طربخانه خاک
نقاش ازل بهر چه اراست مرا

که هر خونه بنایسته یم که هر خونه یمه بنکی
که می مخ لکه لاله دی لکه سرو یم بناغلی
زه پوه نه سوم چی د خاورو کارخانې ته څنگه ولاړم
د ازل نقاش زه څنگه په دې رنگ یمه تراشلی

گر درگذرم بباده شوید مرا

تلقین ز شراب ناب گوید مرا

خواهید بروز حشر یابید مرا

از خاک در میکده جوید مرا

که زه مَر سومه یارانو په شرابو غسل را کئ

او تلقین به د سرو میو زما په غوږ کي په بیا بیا کئ

که په ورځ کي د محشر مو پر میدان کله په کار سوم

ما له خاورو د مغان او میخانې څخه پیدا کئ

تا بتوانی طعنه مزین مستانرا

بنیاد مکن تو حیله و دستانرا

تو غره مشو بدانکه می می نخوری

صد کار کنی که می غلامست آنرا

چي دي وس رسپري مه کړه د مستانو پېغورونه

په ټگۍ او په تذویر چي پسي جوړ نه کې نکلونه

د شرابو له پرهېزه چي مغروره په ځان نه سپي

چي شراب ورته غلام دي داسي سل کوې کارونه

آمد سحری ندا زمیخانه ما

کای رند خراباتی دیوانه ما

برخیز که پر کنیم پیمانہ زمی

زان پیش که پر کنند پیمانہ ما

سحرگاه سو آواز پورته میخانه کی له مغانه

واوره زموږ د ټولۍ رنده لېونیو کی سلطانه

پاخه ډکی پیمانی کو له سرو میو هسی نه چي

زموږ را ډکی پیمانی کی موږ خبر نه سو له ځانه

باط میگفت ماهی در تب و تاب

باشد که به جوی رفته باز آید آب

بط میگفت که چون من و تو گشتیم کباب

اندر پس مرگ ما چه دریا چه سراب

تپیدی ماهی پر مټکه ویل بطی تا لیدلی؟

چي راځي اوبه ویالې ته چي پخوا وي پکښي تللي

بطی وویل ماهیه چي موږ دواړه نن کباب سوو

پس له مرگه څه سراب وي څه رودونه بهېدلي

ماییم و می و مطرب و این کنج خراب

دین و دل و جام و جامه در رهن شراب

فارغ ز امید رحمت و بیم عذاب

آزاد ز خاک و باد و از آتش و آب

موریو، می دی، خرابات دی، مطرب، شرنگ د ربابونو

دین و زره جام و جامه مو توله گرو د شرابونو

نه امید مو د رحمت سته نه مو پار له عذابونو

مور آزاد له خاورو، باده، له اوبو او له اورونو

ما و می و معشوق درین کنج خراب

جان و دل و جام و جامه در رهن شراب

فارغ ز امید رحمت و بیم عذاب

آزاد ز خاک و باد و از آتش و آب

زه او می و معشوق دلته د مغانو په کونجونو

زره او روح جام او جامه می په گروي د شرابونو

نه می تمه د رحمت سته نه می پار له عذابونو

زه آزاد له خاورو باده له اوبو او له اورونو

چندان بخورم شراب کین بوی شراب

آید ز تراب چون شوم زیر تراب

تا بر سر خاک من رسد مخموری

از بوی شراب من شود مست و خراب

غواړم دومره شراب وځکم چي می بوی د شراب راسي
د هغه قبر له خاورو چي تر لاندې مړی زما سي
چي خمار حریف تېرېږي زما پر خاوره زما پر قبر
د شرابو بوی یې مست کي خرابي ورته پیدا سي

تا بتوانی غم جهان هیچ مسنج
بر دل منه از آمده و نامده رنج
خوش میخور و میباش درین دیر سپنج
با خود نبری جوی اگر داری گنج

چي دي توان وی چی ونه خورې د فانی دنیا غمونه
پر زړه بار نه کې د تللیو او راتلونکو شپو غمونه
دې پردی مېنه کي تېری شپې په میو په خونې که
خزانې به دي وي پاته ترې به درومې تش لاسونه

چون عمر همی رود چی شیرین وچی تلخ
پیمانہ چو پر شود چی بغداد و چی بلخ
می خور که پس از من و تو این ماه بسی
از سلخ بغره آید از غره بسلخ

که ترخې دي که خوږې دي دا د عمر شپې تېرېږي
څه توپير بلخ او بغداد کړي پيمانه چي دي ډکېږي
نوشوه پيالې د ميو زما او ستا وروسته به مياشتي
په سهار کي به ختمېږي په مانښام به نوي کېږي

خيام که خيمه های حکمت میدوخت
در کوه غم فتاد و ناگاه بسوخت
مقراض اجل طناب عمرش ببريد
دلال امل به رایگانش بفروخت

چي خيام په ټوله ژوند کي د حکمت خېمې گنډلې
د غم اور کي يې ناڅاپه خپلي نیلي وسوځلې
د اجل بياتي يې غوڅ کړ هغه ټينگ د عمر مزې
او پيسې دلال د هيلو باندي مفتي واخستلې

من بنده عاصيم رضای تو کجاست
تاریك دلم نور صفای تو کجاست
مارا تو بهشت اگر بطاعت بخشی
این بیع بود لطف و عطای تو کجاست

زه بنده یم گناه کاره ستا رضا چیري ده ربه
تاریک زړه ته می ستا نور او ستا صفا چیري ده ربه
را بڅښې که جنتونه په لمونځونو طاعتونو
دا خو بیه سوله خدایه ☞ ستا عطا چیري ده ربه

صد خانه ز خوناب دلم ویران است
وز گریه زار بیم صد چندانست
از هر مژه ناودان خون است روان
گرمن مژه را بهم زخم طوفان است

د زړه وینو می خراب کړل سل آباد ښکلي کورونه
له ژړا به می لا وړان سی داسی نور هم په سل گونه
زما له هر بانو روان دی د سرو وینو ډک رگونه
که می سترگی کړلې پتی جوړومه توپانونه

ساقی نظری که دل ز اندیشه تهی است
شیران همه رفته اند سر بیشه تهی است
هر شب زحیات کف زدی شیشه چرخ
امروز که نوبت ما بود شیشه تهی است

ساقی یو نظر دي غواړم زړه خالي له اندېښنو دی
زمري تللي له ميدانه برم يې تللی له گوښو دی
هره شپه دي گرځولې سرې پيالې ډکي له ميو
نن چی زموږ نوبت راغلی رنگ دي تللی د پيالو دی

این کهنه رباط را که عالم نامست
آرامگه ابلق صبح و شام است
بزمیست که وامانده صد جمشید ست
قصریست که تکیه گاه صد بهرامست

دغه زوړ رباط چي گورې د عالم په نوم یادېږي
هدیره د ورځو شپو ده چی ابلق په رنگ ښکارېږي
دا له سل جمشیده پاته بزم نه دی سترې سوی
دا مانې د سل بهرامو په میراث بل ته پاتېږي

اکنون که گل سعادت پر بار است
دست تو زجام می چرا بیکار است
می خور که زمانه دشمن غدار است
دریافتن روز چنین دشوار است

دغه نن چي دي بخت ويښی دی چي دي لاس ځای ته رسېږي

جام دي ولي لاس كي نسته شراب ولي نه ښكارېږي

می چینه چي زمانه ده هم دښمنه هم چمبازه

دا د نن په شاني ورځي په مشكله پيدا كېږي

ساقی گل و سبزه بس طربناك شده است

درياب كه هفته ديگر خاك شده است

می نوش و گلی بچين كه تا در نگرى

گل خاك شده است و سبزه هم خاك شده است

ساقی گل دی غورېدلی سبزه هم تازه ښكارېږي

دا پنځه ورځي مستي ده سبا هر څه خاوري كيږي

پياله ډكه كه له ملو گېډۍ جوړه كه له گلو

چي سبا به وي گل خاوري سبزه هم نه معلومېږي

می لعل مذاب است و صراحی کانست

جسم است پياله و شرابش جانست

آن جام بلورين كه زمی خندانست

اشکيست كه خون دل درو پنهانست

سره شراب ويلي لعلونه صراحی د لعلو کان دی

پياله جسم دی یارانو او شراب یې روح او ځان دی
د بلورو هغه جام چي له سرو میو نه خندان دی
هغه اوبسکي دي چي ويني د زړه غم پکښی پنهان دی

ایزد چو گل وجود مامی آراست
دانست زفعل ماچه بر خواهد خواست
بی حکمش نیست هر گناهی که مرست
پس سوختن روز قیامت زکجاست

چي خالق ختي اخښلې د وگړو د تنونو
ښه خبر و ښه آگاه زموږ په ټولو عملونو
زه چي هره گناه کړمه فیصله حکم دده دی
بیا پر څه سوځول کېږم په قیامت کي په اورونو

این کوزه که ابخوره مزدوری است
از دیده شاهی و دل دستوری است
هر کاسه می که بر کف مخموری است
از عارض مستی و لب مستوری است

دا کوزې چي نن په لاس کي د مزدور او د دهقان دي
یا له زړه د حاکم جوړي یا له سترگو د سلطان دي

دا چي گرځي په لاسونو د مستانو کي جامونه
له بارځو د مستي پيغلي يا له شونډو د جانان دي

اسرار جهان چنانکه در دفتر ماست
گفتن نتوان که اين وبال سر ماست
چون نيست درين مردم نادان اهلي
نتوان گفتن هر آنچه در خاطر ماست

د جهان هغه اسرار چي پټ دي زموږ په دفتر کي
که پر خوله باندي يې راوړو سر مو ځي په غرغړو کي
دې دنيا کي نه هوبنيار سته نه د راز اهل پيدا سو
پټوو به يې له خلکو په سينو په خاطر کي

گويند مخور مي مه شعبان نه رواست
نه نيز رجب که آن مه خاص خداست
شعبان و رجب مه خدايند ورسول
ما مي رمضان خوريم کان خاصه ماست

په برات کي ناروا دي چي چيني څوک شرابونه
او رجب د خالق مياشت ده درته گوري عذابونه

د برات او رجب میاشتي که د خدای ځ او د رسول ځ دي

نو یو روژه سوه پاته تشوو به ډک خمونه

ساقی غم من بلند او اوزه شده است

سر مستی من برون ز اندازه شده است

با موی سفید سر خوشم کز خط تو

پیرانه سرم بهار دل تازه شده است

ساقی زما د غم خبرو اوس اخیستی دي ښارونه

سر مستي ته مي لاگوره چی له حده سوه بېرونه

که هر څو مي وېښته سپين دي ستا له خطه مستي راسي

په رنگ زور یم خو پر زړه نوي سوي بهارونه

آنی که دم مسیح یارت شده است

بخشیدن جان همیشه کارت شده است

جان بخشش تو است گر فدای تو کنیم

هم گوهر گنج خود نثار تو شده است

له یاری دي پاکه خدایه د مسیح روح دی ښاغلی

تا ژوندیو د جهان ته د حیات قسمت منلی

روح او زړه دی تا راکړی که یې بیرته ستا قربان کو

گوهر ستا د خزانې دي او موږ بیرته در بخښلی

دوری که درو آمدن و رفتن ماست

اورانه بادیت نه نهایت پیدااست

کس می نه زند دمی درین معنی راست

کین آمدن از کجا و رفتن بکجاست

هغه دور د زمان چي پکښي زموږ ژوند او فنا سته

نه هغه ته ابتدا سته نه هغه ته انتهي سته

نه يې تلل چا ته معلوم دي نه راتلل يې چاته ښکاري

نه د چا سره اسرار يې د مفهوم او د معنی سته

يارب تو کریمی وکریمی کرم است

عاصی از چه رو برون زباغ ارمست

با طاعت از ببخشی آن نیست کرم

با معصیتم اگر ببخشی کرمست

ته کریم يې لويه خدايه ته خالق د نعمتونو

گناهکار ولي محروم دی د ارم له شنو باغونو

کرم نه دی چي بخښې مي په طاعت او په لمونځونو

دا کرم دی چي بخښې مي چی یم بار په گناهونو

خورشید سپهر بی زوالی عشق است
مرغ چمن خجسته فالی عشق است
عشق آن نبود که همچو بلبل نالی
هر گه که بمیری و نه نالی عشق است

پر آسمان باندی لمر گوری دا د عشق بی زوالی ده
پر چمن چي بلبل گرخی دا د مینی نیک فالی ده
هغه مینه چي ریشتیا نه ده چي بلبل رنگه فریاد کړي
خوک چي ومري بی فریاده هغه مینه ازلي ده

گر گل نبود نصیب ما خار بس است
ور نور بما نمیرسد نار بس است

گر خرقة و خانقاه و شیخی نبود
ناقوس کلیسا و زنار بس است

په قسمت که مو گل نه وي نو دا خار را لره بس دی
او که نور نه رارسپري نو بیا نار را لره بس دی
که خرقة او خانقا مو په نصیب ختلې نه وي
نو ناقوس کلیسا زموږ ده او زنار را لره بس دی

نيکی و بدی که در نهاد بشر است
شادی و غمی که در قضا و قدر است
باچرخ مکن حواله کاندر ره عقل
چرخ از تو هزار بار بیچاره تر است

نبه او بد چي اخنبل سوي په ريښه کي د بشر دي
ښادي غم چي ټاکل سوي له قضا او له قدر دي
له آسمانه ولي غواړې څه پوښتې د عقل لاري
آسمانونه دي ناکامه او تر تا بیچاره تر دي

دارنده چو ترکیب طبایع اراست
از بهر چه او فگندش اندر کم وکاست
گر نیک آمد شکستن از بهر چه بود
ور نیک نیامد این صور عیب کراست

چي په ژبه د قلم يې د عالم برخی وېشلي
ولي څوک تر مخکي لاندي څوک آسمان ته دي ختلي
که دا ښه وه که ښايسته وه څه هدف د ماتولو
عيب د چا بولئ هوشيارو که پيدا نه وه څوک ښکلي

ساقی زمی که لعلت آن ساقی است
دل بر نکنم تا دمی از من باقیست
مشتاقم از آن بدیدنت مشتاقم
گستاخی من زغایت مشتاقی است

ساقی ستا له سورکو شونډو د سره می ارمان لرمه
چي مي يو نفس باقي وي لا به زړه پوری ترمه
په دیدن پسې روند یم شپه او ورځ دي یادومه
مستي واوښته له حده گستاخي ځکه کومه

ساقی که لبش مفرح یاقوت است
دل را غم او قوت وجانرا قوت است
هر کس که نشد کشته بطوفان غمش
در کشتی نوح زنده در تابوت است

د ساقی له سورکو شونډو رنگ راغلی د یاقوت دی
غم یې زړه لره قوت دی، ژوند او روح لره قوت دی
چي هر څوک یې شهید نه سي په توپان کي د غمونو
په کښتۍ کي د نوح سپور دی په ژوندوني په تابوت دی

ساقی بېرم گربت یاقوت لب است

وز آب خضر بجای آب عنیست
گر زهره بود مطرب و همدم عیسی
چون دل نه بجا بود نه جای طربست

چی پر خنگ می گل اندام وی شونیدی سرې لکه لعلونه
خضر سر پر سر را ډک کی د حیات اوبه جامونه

د زهرې په لاس رباب وی مسیحا یې وی ملگری
چی می زړه په خای کی نه وی خه مستی خه یې خمونه

ساقی مه رخسار تو جان همه است
دلدار من است و دلستان همه است
خورشید صفت بمهر ذرات خوش است
تنها نه ازان من که زان همه است

ساقی سپین رخسار جار سم چی د ټولو روح او ځان دی
زما یې زړه راخه وری خو د ټول جهان جانان دی
لکه لمر هسی خوشاله د ذرو په نازولو
زما محبوب یوازی نه دی دا معشوق د ټول جهان دی

می خوردن نه از برای طربست

نه زبهر نشاط و ترك دين و ادب است
خواهم كه دمى ز خويشتن باز رهم
مى خوردن و مست بودنم زان سببست

زما ياري له ميو نه ده د مستى د زياتولو
نه دپاره د خونبى دى نه د دين د پرېښودلو
زړه مې غواړي چي فارغ سم يو گړى له خپله ځانه
ځكه لار مې ده اخيستې د پيالو د تشولو

د خيام سُرونه د پښتو په تال کي
ای چرخ فلک خرابی از کینه تست
بیداد گری پیشه دیرینه تست
وی خاک اگر سینه تو بشکافند
بس گوهر قیمتی که در سینه تست

ستا له لاسه شین آسمانه پر جهان د غم نارې دي
ظلم ستا زړه پېشه ده پر نړۍ دي سترگي سرې دي
هغه ورځ به سي معلومه چي د خاورو سینه چاک سي
چي يې څه سپیۍ ځای کړي په قفس کي د سینې دي

گرشاخ بقاز بیخ بخت رستست
ور بر تن تو عمر لباسی چستست
در خیمه تن که سایه بانی است ترا
هان تکیه مکن که چار میخس سستست

که له خاوري د طالع دي د بقا وزی ښاخونه
او په تن دي وي اغوستي د اوږد عمر لباسونه
ها د تن خیمه دي گوره چي يې تل سيوري ته ناست يې
پام تکیه ورباندي مه کړه چي ډېر سست يې دي میخونه

یاری که دلم زبهر او زار شدست
او جای دگر بغم گرفتار شدست
من درطلب علاج خود چون کوشم
چون آنکه طبیب ماست بیمار شدست

هغه یار چي تل یې غواړم چي مي زړه پسي افگار دی
اوس په غم د بلي میني د دردونو گرفتار دی
زه به څرنگه ترې غواړم خپل علاج د پرهارونو
چي د رنځ به مي طبیب و دی پخپله اوس بیمار یم

هر سبزه که بر کنار جویی بودست
گویی که خط فرشته خویی بودست
پا بر سر سبزه تا بخواری ننهی
کان سبزه ز خاک ما هر ویی بودست

څه سبزه چي دلته وینې چی پر غاړه د ویالو وي
د هغو گلرڅو خط دی چي په خوی د فرشتو وي
په احتیاط قدم پر کنسپرده په مدار باندي تېرېره
دا سبزه به هم له خاوري د مهوشو بنایستو وي

زین پیش نشان بود نیها بودست

پیوسته قلم ز نیک و بد ناسود ست

تقدیر ترا هر آنچه بایست بداد

غم خوردن و کوشیدن ما بیهود است

له دې مخکی هم راغلي بې حسابه عالمونه

قلم هره ورځ لیکلي هم نېکی هم فسادونه

هغه څه دي په نصیب دي چي تقدیر درته لیکلي

ولی خورې د زرگي ويني بېهوده دي کونښنونه

پیش از من و تو لیل و نهاری بودست

گردنده فلک نیز بکاری بودست

زینهار قدم بخاک آهسته نهی

کان مردمک چشم نگاری بودست

زه او ته چي دلته نه وو هم دا ورځي هم دا شپې وې

دغه دور د اسمان و د دې ستورو پلوشې وې

په مدار څه پر دې مخکه قدم ورو برده پر دې خاورو

دا به کسي د نگار وو توري سترگي د بنايستي وې

این کوزه چو من عاشق زاری بودست

در بند سر زلف نگاری بودست

وين دسته که در گردن او می بینی
دستیست که در گردن یاری بودست

دا کوزه هم په یو وخت کي لکه زه عاشق بیمار و
تل یې زړه بندي د زلفو په خیالونو د نگار و
دا په غاړه کي یې وینې هغه لاس چی درشکارېږي
هغه لاس دی چي په ژوند کي به په غاړه کی د یار و

در هر دشتی که لاله زاری بودست
ان لاله زخون شهریارى بودست
هر جا که بنفشه از زمین میرو
خالی است که بر روی نگاری بودست

پر بیدیا چي غوریدلی سور بخل د لاله زار وي
یو نښان به د سرو وینو د ملك او شهریار وي
پر هر ځای چي وي له خاورو بنفشه را ټوکېدلې
هغه خال دی چي به پاته له ښایسته مخ د نگار وي

آنکس که بخوبان لب خندان دادست
خون جگری بدردمندان دادست

گر قسمت ما نداد شادی غم نیست
شادیم که غم هزار چندان دادست

چی گلرخو ته یی ورکری شونډی سرې لکه لعلونه
د خوږمنو یی نصیب کرل د کوټلو وینو زړونه
غم مو نسته که خوښی یی په قسمت نه ده راکړی
خوښ له دې یو چی یی را کرل راته زر چنده غمونه

چون نیست هر چه نیست جز باد بدست
چون هست زهر چه هست نقصان و شکست
انگار که هر چه در عالم نیست
پندار که هر چه نیست در عالم هست

له نیستی پاته تش باد دی بل څه نسته په میدان کي
او چی سته لدې هستیه یا ناکام یا په تاوان کي
گواکي هر څه چی موجود دي هغه نسته په عالم کي
او چی هر څه موجود نه دي هست یی وگڼه جهان کي

گویی که بر زهال تحقیق نرست
زیرا که درین راه کسی نیست درست
هر يك زده اند دست در شاخی سست

امروز چودی شمارم و فردا چونخست

حقیقت ته د رازونو هیڅوک نه دی رسېدلی
د هستی پر ورکو لارو څوک سم نه دی ورغلی
چي هر چا دي څه لیدلي حقیقت ورته ښکارېږي
نن پرون غوندي تېر بوله سبا نه دی لا راغلی

زان باده که عمر را حیات دگرست
پر کن قدحی گر چه ترا درد سرست
برنه بکفم که کار عالم سمرست
بشتاب که عمر ای پسر در گذرست

ماته هغه شراب راوړه چي مي ژوند ته بل ژوندون دی
زما پیاله که راته ډکه که هر څو دي زړه زبون دی
سر پر سر یې راته راوړه عمر باد غوندي تېرېږي
هره ورځ د کوچ نارې دي هره ورځ سفر دی یون دی

هشدار که روزگار شور انگیزست
ایمن منشین که تیغ دوران تیزست
درکام تو گر زمانه بو زینه نهد
زنهار فرو مبر که زهر آمیزست

هوشيار اوسه زمانې ته چي له چمه ډك روزگار دى
يو گړى چى غافل نه سې د وختونو تيغ ابدار دى
كه زمان دي په نازونو خوله له شاتو كي در ډكه
پام تر ستوني يې تېر نه كې هوشيار اوسه زهر مار دى

گویند مرا بهشت با حور خوشست
من میگویم که آب انگور خوشست
این نقد بگیر و دست ازان نسبه بدار
كاواز دهل برادر از دور خوشست

هرڅوك وايي ډك له حورو جنتونه مي خوښېږي
زما شراب د انگور خوښ دي شنو پيالو ته مي زړه كېږي

دغه نغده ماته راکه هغه پور دي ستا روزي سي
د ډولو ږغ له ليري پر غوږونو ښه لگېږي

هر دل که اسیر محنت اوست خوشست
هر سر که غبار سران کوست خوشست
از دوست بناوك غم ازرده مشو
خوش باش که هر چه آید از دوست خوشست

چي د ده د عشق اسير دي هغه زړونه دي خوښېږي
هغه سر چاته رسېږي چي د ده په نوم پايېږي
که له دوسته در رسېږي د غم غشي زهير نه سپي
پر دوو سترگو يې منظور که چي له دوسته در رسېږي

چون ابر به نورو زخ لاله بشست
بر خيز به جام باده کن عزم درست
اين سبزه که امروز تماشاگه تست
فردا همه از خاک تو بر خواهد رست

د نورو وريخي را اوري د غاتول مخ پر بولل کېږي
جام دي ډک که له سرو ميو چي دا وخت رانه تېرېږي
دا سبزه چي پر دښتونو نن په غټو سترگو گوري
سبا ټوله ستا له قبره ستا له خاوري را ټوکېږي

می گر چه بشرع زشت نامست خوشست
چون بر کف ساقی غلامست خوشست
تلخست و حرامست خوشم میآید
دیرست که هر چیز حرامست خوشست

که سره می په شریعت کی ناروا دی زما خوښ دی
د نو خط ساقی په لاس دی، بې بها دی زما خوښ دی
هم ترخه دی هم حرام دی، دواړه توکه می خوښېږی
له وختونو څه حرام چي پر دنیا دی زما خوښ دی

گویند مرا که دوزخی باشد مست
قولیست ولیک دل درو نتوان بست
گر عاشق ومست دوزخی خواهد بود
فردا بینی بهشت را چون کف دست

راته وایي چي مستان به په قیامت کی دورخیان وی
اوریدلي خو ما هم دی اعتبار به یو څه گران وی
که مستان عاشقان دواړه د دوبرخ کندي ته بوزي
د اورغوي په څېر پاک به ټول جنت خالي میدان وی

تا هشیارم طرب زمن بنهانست
ور مست شوم در خردم نقصانست
حالیست میان و مستی و هوشیاری
من بنده آن که زندگانی آنست

چي هوشیار یم او پر سد یم رانه پټ د طرب زړه دی

او چي مست يم له سرو ميو بيا مي عقل پوره نه دی
یوحالت دی په دا منځ کي نه مستي نه هوښياري ده
زه بنده د هغه آن يم که ژوندون دی نو هغه دی

ای دل چو نصیب تو خون شدنست
احوال تو هر لحظه دگر گون شدنست

وی جان تو بدین بدن چی کار آمده ای
چون عاقبت کار تو بیرون شدنست

ای زړگيه چي نصیب دي همپشه زخمي کېدل دي
هر گړی هره شېبه دي په قسمت کي بدلېدل دي
او نفسه دې بدن ته څه دپاره يې راغلی
عاقبت چي دي په برخه له دې تن څخه وتل دي

اجزای پیاله که در می پیوست
بشکستن او روا نمیدارد مست
چندین سرو دست نازنین از سر دست
از مهر که پیوست و بکین که شکست

څه توکړي چی جامونه د شرابو ترې جوړېږي

ماتولو ته يې کله د مستانو زړونه کېږي
خو نازک پښې او لاسونه خو ښايسته ښکلي مخونه
کومي ميني پيدا کړي او په کوم غضب ماتېږي

آن به که درين زمانه کم گيری دوست
با اهل زمانه صحبت او دور نکوست
آنکس که بکلی اعتماد تو بر اوست
چون چشم خرد بازکنی دشمنت اوست

ښه خو دا چي دې زمان کي د سپري ډېر کم ياران وي
د دې دهر د سپريو شناخت له ليری بې تاوان وي
هغه څوک چي در نږدې دي پر هغه چي اعتماد کړې
چي د هوبښ په سترگو گورې ستا دښمن بلا د ځان وي

يك جرعه می ز ملك کاووس بهست
وز تخت قباد و مسند طوس بهست
هر آه که رندی بسحرگه کند
از ناله زاهدان سالوس بهست

د سرو ميو جام مي خوښ دی د کاووس تر اقليمونو
هم له تخته د قباده هم په طوس کي له تختونو

چي زندان په سحرگاه کي آه له خولې باسي خالق ته

هغه ښه دی د شیخانو د ریا تر فریادونو

ساقی که رخت زجام جمشید بهست

مردن برهت ز عمر جاوید بهست

خاک قدمت که روز من روشن ازوست

هر ذره ز صد هزار خورشید بهست

ساقی نوم به دي ور نه کړم نه پر جم نه پر جامونو

مرگ مي ستا په لار کي خونې دی تر ابدې له عمرونو

د قدم خاوري دي جار سم چي مي نور د ژوندانه دی

تر ذرې به يې قربان کم لښکرونه د لمرونو

امروز ترا دسترس فردا نيست

و اندېشه فردات بجز سودا نيست

ضایع مکن این دم از دولت بیدار نيست

کين باقی عمر را بها پیدا نيست

چي دا نن دي په قدرت کي يو گړی د سبا نسته

د سبا فکر سودا ده ورته بله معنی نسته

دغه دم دي غنيمت دی ضايع نه سي که هونښيار يې

باقی عمر معلوم نه دی نا معلوم ته بها نسته

اکنونکه جهان را بخوشی دسترس سيست

هر زنده دلی را سوی صحرا هو سيست

بر هر شاخی طلوع موسی دستيست

در هر نفسی خروش عیسی نفسيست

د چا لاس چي تر خوشيه ور رسپري وخت يې دا دی

د هر چا چي زړه ژوندی دی نو هوس يې د صحرا دی

په هر بناخ کي د گلونو د موسی د لاس اثر دی

هر نفس چي ايستل کېږي پکښي خرونښ د مسيحا دی

در پرده اسرار کسی را راه نيست

زين تعبیه جان هيچکس آگه نيست

جز در دل خاک تيره منزلگه نيست

بشنو که چنين فسانها کوته نيست

د اسرار پردو ته تللي ټولي لاري يې تيارې دي

هلته هر عقل کوټه دی د هر چا پر فکر شپې دي

د هستی وروستی رباط دی تور زړگی د تورو خارو

دا د زړه په غوږو واوړه چې اوږدې دا افسانې دي

ساقی قدحی که کار عالم يك نفس ایست

گر شادی او يك نفس آن نیز بسیست

خوش باش به هر چه پیشت آید که جهان

هر گز نشود چنان که دلخواه کسیست

ساقی جام د میو را که د عالم کار یو نفس دی

که خوښی یې یو نفس وي هغه هم را لره بس دی

چې هر څه درته رسېږي په خوښېږه په جهان کي

نه جهان د چا په زړه دی نه یې کار د چا په وس دی

اېر آمد و باز بر سر سبزه گریست

بی باده گلرنگ نمی باید زیست

این سبزه که امروز تماشاگه ماست

تا سبزه خاک ما تماشاگه کیست

وریځي راغلي سره اوږي بیا پر شنو دښتو ژړېږي

بې گلرنگه سرو شرابو ژوند عبث خوشي تېرېږي

ندارې ته چې عالمه را وتلي د شنېلی یو

خدای ﷻ خبر چې زموږ د قبر پر شنیلې به څوک پېښېږي

ساقی بحیات چون کسی رهبر نیست
ور نیز بود از می و ساغر نیست
می همدم ماست زانکه چون گرمی دل
در آب حیات و چشمه کوثر نیست

ساقی نن په ټول حیات کي هیڅ سړي ته رهبر نسته
او که دی نو ښه تر میو صراحی او ساغر نسته
د زړه اور چي مو تازه دی د سرو میو په جامونو
د حیات اوبو کي نسته له چینې د کوثر نسته

خاکی که به زیر پای هر حیوانیست
کف صنمی و چهره جانانیست
هر خشت که بر کنگره ایوانیست
انگشت و زیر یاسر سلطانیست

دغه خاوره چي دا لاندی اوس تر پښو د هر حیوان ده
یا اورغوی د صنم دی یا خپره د کوم جانان ده
هری خښتي ته چي گورې چي قصرونه ورنه جوړ دي
یا به گوته د وزیر وي یا ککره د سلطان ده

چندین غم مال و حسرت دنیا چیست
هر گز دیدی کسی که جاوید زیست
این یکدو نفس که در تنت عاریتست
با عاریتی، عاریتی باید زیست

غم د مال او د دنیا به در سره وي لا تر کله
هیڅوک نه پایي پر مځکه تر قیامتہ تل تر تله
ته پوهېږې چې پر تن دي یو یا دوه نفسه پور دي
پوروړي سره پور وي ژوند کوې په نغدو ځله

ای وای بر آن دل که درو سوزی نیست
سودا زده مهر دل افروزی نیست
روزی که تویی عشق بسر خواهی برد
ضایع تر از آن روز تو را روزی نیست

چي د میني اور یې نه وي هی افسوس پر هغه زړه وي
له سهاره تر ماښامه د جانان په غم کي نه وي
چي په ژوند کي دي تېرېږي یوه ورځ پردی له میني
نه په ژوند کي حسابېږي نه د ورځي په تاله وي

کنه خردم در خور اثبات تو نیست

و اندیشه من جز مناجات تو نیست

من ذات ترا بواجبی کی دانم

دا ننده ذات تو بجز ذات تو نیست

زماخالقه دا زما عقل کله وړ ستا د اثبات دی

زما یوازي فکر ذکر ربه ستا د مناجات دی

ستا په ذات باندي خالقه کله زه سم پوهېدلای

څوک چي ستا په ذات پوهېږي دا یوازي ستا خپل ذات دی

خیام زبهر گنه این ماتم چیست

وز خوردن غم فایده بیش وکم چیست

آنرا که گنه نکرد غفران نبود

غفران برای گنه آمد غم چیست

اې خیامه له گناه دي ولي شپه او ورځ ماتم دی

زړه دي شین دی غم دي هر وخت د فایده د ډېر او کم دی

چي گناه یې نه وي کړې برخه نه لري له عفوي

بخښل کیږي گناهونه در سره ولي تل غم دی

در عشقت از ملامتم ننگی نیست

با بیخبران درین سخن جنگی نیست

این شربت عاشقی همه مردانراست

نا مردانرا ازین قدح رنگی نیست

ستا په عشق کي مي باک نسته د دنیا له پېغورونو

نه مي جنگ دی ستا پر مینه د بی دردو له پوځونو

عاشقي هسي شراب دي چي نصیب دي د مېړنو

د نامردو برخه نسته د دې میو له جامونو

در ده صنما که جهانرا تا بیست

زان می که گل نشاط را زواییست

بشتاب که آتش جوانی آبیست

دریاب که بیداری دولت خواییست

ساقی راکه ډک جامونه دا هستي نه پاته کیږي

له سرو میو چي گلونه د مستی په سپرابېری

ژر می راوړه چي لمبې مي د ځوانی خاموشي نه سي

په دې پوه سه د بخت ورځي لکه خوب راسي تېرېږي

هر کو رقمی ز عقل در دل بنگاشت

يك لحظه ز عمر خویش ضایع نگذاشت

یا در طلب رضای ایزد کوشید

یا راحت خود گزید و ساغر برداشت

هر سړي چي عقل راووست په سينه کي د زړه کور ته

د خپل ژوند يوه شېبه يې ضایع نه کړه و هيڅ لورته

یا يې عمر په طلب کي د رضا د خالق تېر کړ

یا يې غوره ميخانه کړه ډک يې جام کړ پر سر پورته

د خيام سُرونه د پښتو په تال کي
راز از همه ناکسان نھان بايد داشت
و اسرار نھان ز ابلھان بايد داشت
بنگر که بجای مردمان چکنی
چشم از همه مردمان همان بايد داشت

راز دي پټ ساته هوسياره له ټولی د ناکسانو
په دنيا کي شريك نه کې خپل اسرار له جاهلانو
چي له چا سره دي کړي په ژوندون کي ښه او بد وي
انتظار د خپل عمل کړه د نړۍ له انسانانو

تاچند بروی دریا ها خشت
ببزار شدم زبیت پرستان وکنشت
خیام که گفت دوزخی خواهد بود
که رفت بدوزخ وکه آمد ز بهشت

لا تر څو ایردمه خښتي پر اوبو د دریابونو
زه ببزار له صومعې یم زړه می شین له معبدونو
چا ویله چي خیام به د دوبرخ پر لور روان وي
څوک دوبرخ ته ورغلي څوک راځي له جنتونو

هر چند که از گناه بد بختم و زشت
نو مید نیم چوبت پرستان کنشت
اما سحری که میرم از میخوری
می خواهم و معشوق چی دوبرخ چی بهشت

که هر خو بد او بدبخت یم او یم بار په گناهونو
بت پرستو غوندي نه یم نا امید له رحمتونو
خو په هغه ورخ چی مره له مستیه د شرابو
زه به می او معشوق غوارم له دوبرخ له جنتونو

فصل گل و طرف جو بیار و لب کشت
با يك دو سه اهل و لعبتی حور سرشت
پیش آر قدح که باده نوشان صبح
آسوده ز مسجدند و فارغ زکنشت

هم ویاله ده هم چمن دی هم موسم دی د گلونو
هم دوه درې یاران حاضر دي هم بنایستی د جنتونو
پیالی ډکي راته راوړه مینوشان په صبحدم کي
بې پروا دي له کنشته او فارغ له مسجدونو

چون چرخ بکام يك خردمند نگشت

تو خواه فلک هفت شمر خواهی هشت

چون باید مرد و آرزوها همه هشت

چه مور خورد بگور چه گرگ بدشت

د هونبیارو پر زره نه دی هیخ یو کار د آسمانونو

دېري ورځي به کي تېري په شمېرلو د عمرونو

دا هستي پای ته رسېري هيلي ټولي خاوري کېري

څه مېري دي گور کي وڅوري څه لېوان دي پر دښتونو

هر دل که درو مهر و محبت سرشت

خواه اهل سجاده باش خواه اهل کنشت

در دفتر عشق نام هر کس که نوشت

آزاد ز دوزخست و فارغ ز بهشت

هغه زړونه چي يې برخه وي د ميني له يادونو

که سجدې کړي د بتانو که شيخان د خلوتونو

چي د چا نوم يې ليکلی پاس د عشق پر دفترونو

هم آزاد وي له دوبرخه هم فارغ له جنتونو

من هيچ ندانم که مرا آنکه سرشت

از اهل بهشت کرد يا دوزخ زشت

قوتی و بتی و بادۀ برلب کشت
این هر سه مرا نقد ترا نسیه بهشت

نه پو هبیرم هغه چا چي زما خمیر یې دی اخبلی
په جنت یې کرم دننه که دوړخ کي یم شمارلی
په سبزه کي صنم را که هم کباب هم شراب دواړه
دا درې نغدي مي په کار دي جنت قرض مي در بخبلی

در صومعه و مدرسه و دیر و کنشت
ترسندۀ دوزخند و جوای بهشت
و آنکس که ز اسرار خدا با خبر است
زین تخم در اندرون دل هیچ نکشت

په کنشت په صومعه کي مدرسو په خلوتونو
یا به بېره د دوړخ وي یا تلابن د جنتونو
هغه چاته چي معلوم دي د خالق د شان رازونه
نه د طمع نه د بېري کښت یې کړي پر زړونو

تاکی ز چراغ مسجد و دود کنشت
تا چند زیان دوزخ و سود بهشت

رو بر سر لوح بين که استاد قلم

روز ازل آنچه بودنی بود نوشت

لا تر څو ډېوه محراب کي په کنشت کي اور بلېږي

څو به ځغلې له دوږڅه او جنت ته دي زړه کېږي

پر تخته د آسمان گوره چي استاد په خپل قلم دي

د ازل په ورځ ليکلي هغه توري نه بدلېږي

آنکس که خط از کک گهر بار نوشت

اول الف قامت دلدار نوشت

او نیز همین الف پی سر خط طفل

یکبار نوشت و طفل صد بار نوشت

هغه چا چي خط په خپلو گوهرې گوتو ليکلی

اول توری یې الف دی د دلدار قامت منلی

د سر مشق په دود ماشوم ته دا الف یې دی ښودلی

ده خو یو ځلي ليکلی ماشوم سل ځله وکنبلی

مهتاب به نور دامن شب بشکافت

می نوش دمی بهتر ازین نتوان یافت

خوش باش ومیندیش که مهتاب بسی

اندر سر خاک يك به يك خواهد تافت

نوراني سپورمی ختلی او د شپې لمن خپرېږي
پياله نوش که تر دې کله نېې شېبې در پیدا کيږي
له زړه ليري انديښنې که چي سپورمی به داسي ډېره
د هر چا پر لحدونو يو په يو د شپې ځلېږي

ای آمده از عالم روحانی تفت

حیران شده در چهار و پنج وشش و هفت
می خور چو ندانی از کجا آمده ای
خوش باش ندانی بکجا خواهی رفت

چي راغلی دې عالم ته د اسرارو له جهان يې
شپه او ورځ په شمېر لگيا يې عددونو ته حیران يې
راسه ډکي پيالې نوش که هيڅ به پوه نه سې تر مرگه
چي له کومه يې راغلی او پر کوم لوري روان يې

می خور که بزیر گل بسی خواهی خفت
بی مونس و بی رفیق و بی همدم و جفت
زنهار به کس مگو تو این راز نهفت
هر لاله که پژمرد نخواهد بشگفت

سره می نوش که په لحد کي ډېر خوبونه در رسېږي
نه به یار نه به اشنای وي نه دوستان دي په کارېږي
پټ یې وساته په زړه کي دغه راز چي رسوا نه کې
چي غاټول سي یو ځل مړاوی بیا په عمر نه غوړېږي

ساقی دل من زدست اگر خواهد رفت
بحر است کجا خود بدر خواهد رفت
صوفی که چو ظرف تنگ از خویش پر است
یک جرعه اگر دهی بسر خواهد رفت

که می زړه له واکه وزی ساقی چېږي به رسېږي
پیمانہ د سمندر ده کومي خواته به بهېږي

صوفي تونگ غوندي تر غاړي مالامال دی له خپل ځانه
په یوه غږپ یې مستېږي او پر سر به روانېږي

آن قصر که بهرام درو جام گرفت
آهو بچه کرد و روبه آرام گرفت
بهرام که گور میگرفتی همه عمر
بنگر که چگونه گور بهرام گرفت

هغه قصر چي بهرام به پکښي اخستل جامونه
د هوسۍ پکښي زوی وسو گیدر وکړله خوبونه
چي بهرام به دوولس میاشتي تل د گور کول ښکارونه
گور نن څرنگه تړلي د بهرام پښې او لاسونه

گر از پی شهوت و هوا خواهی رفت
از من خیرت که بینوا خواهی رفت
بنگر چی کسی و از کجا آمده ای
میدان که چی میکنی کجا خواهی رفت

که پر لار د شهوتونو د ابلیس او د هوا ځې
دا خبره به مي اورې چي تش لاسی بېنوا ځې
دا ته څوک يې راته وایه له کوم ځایه يې راغلی
ته پوهېږې چي به څه سې څه کوې پر کومه خوا ځې

چون کار نه بر مراد ما خواهد رفت
اندیشه و جهد ما کجا خواهد رفت
پیوسته نشسته ایم در حسرت آنک
دیر آمده یم زود میباید رفت

چي د زړه د ټولو هيلو مخالف مو دا جهان سو
پر دې لار د اندېښنو به لا تر کله سر گردان سو
تل افسوس افسوس نارې دي تل به خورو د زړگي ويني
چي ناوخته يو راغلي وختی څرنگه روان سو؟

در خواب شدم مرا خردمندی گفت
کز خواب کسی را گل شادی نشگفت
کاری چی کنی که با اجل باشد جفت
می نوش که عمر هات میباید خفت

زه بیده وم یو هونسیار می راته راغی په خیالو کی
ویل پاڅه چی خیر نسته پتو سترگو په تیارو کی
ولي وکړې داسي چاري چی له مرگ سره جوړه وي
شراب نوش که چی عمرونه دي په خوا دي په خوبو کی

این بحر وجود آمده بیرون زنهفت
کس نیست کی این گوهر تحقیق بست
هر کس سخنی از سر سودا گفتند
زان روی کی هست کس نمیداند گفت

د وجود سمندر گوره له پټ ځایه دی راغلی

د تحقیق د مرغلرو لار یې چا نه دی پېیلی
هر چا خوله ده خلاصه کړې پکښې ټول دي سرگردانه
ځکه هسي چي هستي ده چا یې راز نه دی ویلی

زهر است غم جهان و می تریاکت
تریاک خوری ز زهر نبود باکت

باسیزه خطان بسیزه زاری می خور
زان پیش که سبزه دمد از خاکت

د جهان غمونه زهر او سره می تریاک له تا که
تریاک و خوره چی له زهرو په ژوندون کي سپې بې با که
د گلرخو سره نوش که سره شراب په شنو سبزو کي
چي سبا را پورته کېږي شنه سبزه هم ستا له خاکه

هر لذت و راحتی که خلاق نهاد
از بهر مجردان در آفاق نهاد
هر کس که زطاق منقلب گشت بجفت
آسایش خود ببرد و برطاق نهاد

چي خالق زني پیدا کړل د مستیو د عیشونو

مجردو ته يې ورکړې نصیبې له اسمانونو
چې هر څوک له طاقه ولوېد او د جفت قسمت يې وسو
آرامي يې کړله هېره پاس د خوني پر طاقونو

این چرخ جفا پیشه عالی بنیاد
هر گز گره کار کسی را نگشاد
هر جا که دلی دید که داغی دارد
داغ دیگری بر سر آن داغ نهاد

دا آسمان دا جفاکاره دا چې هسک يې دي برجونه
نه فریاد يې د چا واورېد نه دوا يې کړل دردونه
چې پر محکمه يې لیدلي د هر چا پر زرگي داغ دی
پر هغه داغ يې ور ایښي سر پر سر دي نور داغونه

کس مشکل اسرار ازل را نگشاد
کس يك قدم از نهاد بیرون نهاد
چون بنگری از مبتدی و از استاد
عجز است بدست هرکه از مادر زاد

د ازل چې څه اسرار دي هغه نه دي چا سپرلي
له آغازه تر دي دمه یو گام نه دي مخته تللي

له شاگرده تر استاده جواب نه دی چا میندلی
تول عاجز دي چي له موره پر جهان دي زیرېدلي

صیاد ازل که دانه در دام نهاد
صیدی بگرفت و ادمش نام نهاد
هر نیک و بدی که میروود در عالم
او میکند و بهانه بر عالم نهاد

د ازل ښکاري چي راوړل له دانو سره دامونه
پکښي ښکار يې انسانان کړل پکښي بند پښي او لاسونه
په عالم کي چي څه کېږي له نيکيو له بديو
توله لوبه د ازل ده ملامت سي عالمونه

در سر هوس بتان چون حورم باد
در دست همیشه آب انگورم باد
گویند خدا ترا از می توبه دهد
او خود ندهد من نکنم دورم باد

وايم تل دي د گلرخو ښکلې مينه را سره وي
راسره دي تل په لاس کي د سرو ميو پيمانه وي

وايي خداى توبه درکړې له چنبلو د شرابو
دى پخپله داسي نه کړي له توبې مي دي توبه وي

دادم باميد زندگاني برباد
نابوده زعمر خويشتن روزى شاد
زان ميترسم که عمر امانم نهد
چندانکه ز روزگار بستانم داد

زه مي هيلو د خوښيو او هوس داسي برباد کړم
د ژوند يو گړى مې نسته چي يې يو نفس را ياد کړم
زه بېرېرمه مرگى به مهلت را نه کړي تر ډېره
چي کسات له ژونده واخلم د اسمان مخ ته فریاد کړم

آنکس که زمين و چرخ و افلاک نهاد
بس داغ بلا بر دل غمناک نهاد
بسيار لب لعل و سر زلف چو مشک
در طبل زمين و حقه خاک نهاد

هغه چا چي پيدا کړي اووه مخکى آسمانونه
ډېر يې کښيښودل پر زړونو د بلا او غم داغونه
ډېري شونډي يې ميگوني ډيرى زلفي يې مشکينى

زني کړيدي د مخکي په نازېږي تور قبرونه

از رنج کشيدن آدمي حر گردد

قطره چو کشد حبس صدف دُر گردد

گرمال نماند سر بماند بجای

پيمانه چو شد تهی دگر پر گردد

د انسان چي خواری وړسي نو آزاد پر زمانه سي

په صدف کي چي بندي سي هغه څاڅکی در دانه سي

مال که ولاړ سي سر وي پاته دنيا ځای د تاوانو دی

بيا به ډکه سي که تشه له سرو ميو پيمانه سي

طبعم همه با روی چو گل پيوند

دستم همه با ساغر و مل پيوند

از هر جزوی نصیب خود بردارم

زآن پیش که جزو ها بکل پيوند

زړه مي تل را څخه غواړي د گلرخو صحبتونه

وايم زه وای صراحی وای ډک له سرو ميو جامونه

له هر جز د خپل نصيبه خپله خپله برخه واخلم

چي يې نه وي لا وهلي جز په کل کی پيوندونه

باروی نکو ولب و جوی و مل و ورد
تا بتوانم عیش و طرب خواهم کرد
تا بوده ام و باشم و خواهم بودن
می خورده ام و میخورم و خواهم خورد

چی نگار وی شنه ویاله وی او سره می وی سره گلونه
د گلرخ ساقی له لاسه نو شوم به ډک جامونه
چی می نوم وی په هستی کی چی ژوندی پر دنیا گرځم
ما چینلی دی چینم یی تشوم به ډک خمونه

من دامن زهد و توبه طی خواهم کرد
با موی سپید قصد می خواهم کرد

پیمانہ عمر من به هفتاد رسید
این دم نکنم نشاط کی خواهم کرد

له توبې او له پرهېزه ور تېرېرم په زر ځله
په دا سپینو وېښتو ځمه ډکومه پیاله خپله
چی د عمر پیمانہ می تر او یا ده رسیدلې
چی دا نن لا مستی نه کړم دا مستی به کوم کله

آنرا منگر که ذو فنون آید مرد
در عهد و وفا نگر که چون آید مرد
از عهده عهد اگر برون آید مرد
از هر چه گمان بری فزون آید مرد

مپره مه گوره په عقل ذو فنون وي يا لقمان وي
چي پر قول پيمان ټينگ وي هغه تل مرد ميدان وي
چي د قول له ميدانه بريالی مپره را ووت
د زمري په خپر يي زړه وي تر رستم به پهلوان وي

گر چه غم و رنج من درازی دارد
عیش و طرب تو سر فرازي دارد
بر هر دو مکن تکیه که دوران فلك
در پرده هزار گونه بازي دارد

که څه ډېر دي زما غمونه او اوږده مي دي رنځونه
ستا په برخه خداي ځدرکړي هم خوښی دي هم عيشونه
اعتبار چي په ونه کې چي آسمان د پردې شا ته
پتي کړي دي زر لوبي زر يې نور دي نيرنگونه

گردون ز زمين هيچ گلي بر نارد
کش نشکند و هم بزمين نسيپارد
گر ابر چو آب خاک را بر دارد
تا حشر همه خون عزيزان بارد

فلك هيخکله له مخکي ختپه نه ده اخيستلې
چې يې نه ده ماته کړې نه يې مخکي ته سپارلې
او که پورته وريخو وړلاي د اوبو په عوض خاوري
تر قيامته به يې ويني د يارانو اورولې

روزيست خوش و هوا نه گرم است نه سرد
ابر از رخ گلزار همی شويد گرد
بلبل به زبان حال پيش گل زرد
فرياد هميند که می بايد خورد

خه تازه نسيم چلپري نه گرمی ده نه ساره دي
وربخ د گل گردونه مينخي که خه نوي که زاره دي
بلبل ناست پر ژرو گلو او د حال په ژبه وایي
شراب وچنبی يارانو ورخي شپې پر تېرېده دي

در دهر هر آنکه نیم نانی دارد

يا در خور خویش آشيانی دارد
نی خادم کس بود و نه مخدوم کسی
گو شاد بزی که خوش جهانی دارد

ثوڪ چي گرڇي پر دې مځکه ډوډۍ نيمه يې تر ملا ده
يا جونگره کي اوسپري يا يې خپله سر پناه ده

نه خادم ورته ولاړ وي نه نوکر د بل بادار وي
زما له خوا ورکه دا زېری چی دا ټوله نړۍ ستا ده

عمرت تا کی بخود پرستی گذرد
يا در پی نیستی و هستی گذرد
می خور که چنین عمر که غم در پی اوست
آن به بخواب و مستی گذرد

لا تر څو به دي خوږ عمر تېروې په ځان ستايلو
په رمزونو د نیستیو د هستی د پوهیدلو
می چنبه چي تر دې عمر چي غمونه ور پسې دي
هغه ښه دي چي تېرېری په خوبونو يا په ملو

هر صبح که روی لاله شبنم گیرد

بالای بنفشه چمن خم گردد
انصاف مرا از غنچه خوش می آید
کو دامن خویشتن فراهم گیرد

هر سهار چي پر سرو گلو پر لاله شبنم اوربږي
بنفشه د چمن غيږ کي نړۍ ملا باندي کږبږي
که انصاف له مانه غواړې زما غونچه ډېره خونبېږي
چي لمن يې په خپل واک ده او پر ځان باندي ټولېږي

چون جود ازل بود مرا انشا کرد
برمن نخست درس عشق املا کرد
و آنگاه قراضه ریزه قلب مرا
مفتاح خزانه در معنی کرد

د ازل سخا چي راغله زما وجود يې کړ انشا هم
له لومړۍ ورځي يې راکړ درس د مينې په املا هم
نو يې وروسته په سينه کي راته جوړ زما زړگی کړ
او کيلي د خزانو يې د گوهر ورکړه معنی هم

بر روی نکوی و لب جوی و مل و ورد
چندانکه توان عیش و طرب خواهم کرد
تا بوده ام و هستم و خواهم بودن
می میخورم و خورده ام و خواهم خورد

چي شنه غاړه د ويالې وي چي سورگل وي او نگار وي
څو چي توان مي وي په ځان کي عيش و نوش څنگ ته به يار وي
زه چي وم هغسی یمه او همداسي به پاتېږم
ما شراب چنبل، چنبم يې او لا نور به مي دا کار وي

پیری سرو برگ درخایی دارد
گلنار رخم برنگ آبی دارد
بام و در و چار رکن و دیوار و جود
ویران شده و رو نخرایی دارد

ځواني ولاړه اوس کلونه ورځي شپې مي د پيرۍ دي

له څپرې څخه مي تللي د زلمۍ ورځو سرځۍ دي
چي يې گورم او را پاته د وجود له ودانۍ دي
ټولي خښتې شوپډلي او لا مخ پر خرابۍ دي

چون نيست درين زمانه سودی ز خرد
جز بيخرد از زمانه بر می نخورد

پيش اور از انکه او خرد را ببرد
شاید که زمانه سوی ما به نگرد

زمانه کي قدر نسته د هونسيارو عاقلانو
نعمتونه د زمان دي په نصیب د جاهلانو
څه توکل دی راته راوړه هغه څه چي عقل يوسي
گوندي يو نظر را وکي زمانه لا د سيالانو

آن کاسه گری که کاسه سرها کرد
در کاسه گری صنعت خود پیدا کرد
بر خوان وجود ما نگون کاسه نهاد
وان کاسه سر نگون پر از سودا کرد

کم کلال چی جوړولې کاسې تشي د سرونو

دې صنعت کي يې څرگند کړ خپل کمال د هنرونو
سر چپه کاسه يې راوړه زموږ د تن تر دسترخوانه
او هغه کاسه يې ډکه له سودا کړه له غمونو

گريک نفست ز زندگانی گذرد
مگذار که جز بشادمانی گذرد
زينهار که سر مایه این ملك جهان
عمرست چنان کش گذرانی گذرد

که دي يو نفس د عمر له قسمته در رسېږي
پرې يې نه ږدې د غمونو په لمن کي چی تېرېږي
پام چی ټوله سرمايه دي د جهان له دې بازاره
د ژوندون يو څو شېبې دي چي دي زړه هسي تېرېږي

این قافله عمر عجب میگذرد
دریاب شبی که از طرب میگذرد
ساقی غم فردای قیامت چه خوری
پیش آر پیاله را که شب میگذرد

زه حیران یم دا د عمر قافله عجب تېرېږي
زما یارانو شپه را نیسئ چی خوښی رانه بېلېږي

ساقی پر پرده دا غمونه د قیامت د ورځی څه خورې
ډکي ډکي پیالی راوړه چي دا شپه مو سبا کېږي

از واقعه ترا خبر خواهم کرد
و آنرا بدو حرف مختصر خواهم کرد
با عشق تو در خاک فرو خواهم شد
وز مهر تو سر زخاک بدر خواهم کرد

یوه ورځ به دي له پېښي او له نکل نه خبر کم
په دوه حرفه به خپل نکل درته ټوله مختصر کم
ستا له عشق سره جانانه به ښخېږمه په گور کي
ستا له مهره به جانانه زه ښکاره له خاورو سر کم

امشب پی جام يك منی خواهم کرد
خود را بدو رطل می غنی خواهم کرد
اول سه طلاق عقل و دین خواهم داد
پس دختر رز بزنی خواهم کرد

دا نن شپه مي ملا تړلې يو مني جام پسي ځمه
ځان په دوه منه شرابو په سرو ميو مستومه

اول ځمه ورکومه عقل و دين ته درې طلاقه
ور پسې په خرابات کي پر ساقې نکاح ترمه

بیمارم و تب در امتحان دارد
نا خوردن می قصد بجانم دارد
وین طرفه نگر که هر چه در بیماری
جز باده خورم همه زیانم دارد

رنځور پروت یم توري تبي غوړولی امتحان دی
او له سرو میو پرهېز مي عزرائيل د روح او ځان دی
راسه دا عجبه واوره چي په رنځ کي هر څه خورمه
بې سرو میو چی شفا ده بل په هر څه کي تاوان دی

چون روزی و عمر بیش وکم نتوان کرد
خود را بکم و بیش دژم نتوان کرد
کار من و تو چنانک رای من و توست
از موم بدست خویش هم نتوان کرد

چي نه عمر نه روزي سو زیاتولای کمولای
لږ او ډېر لره بېځایه هسي زړه نه سو خوړلای
که هستي لکه موم نرمه واك يې زموږ په لاس کي را کي

موږ د خپل زړه پر غوښتنو نړۍ نه سو سمولای

يك باده هزار مرد بيدین ارزد

يك جرعه می مملکت چین ارزد

در روی زمین زباده خوشتر چه بود؟

تلخی که هزار جان شیرین ارزد

يو ډك جام يې د سرو میو زر بيدینه مرونه ارزي

هغه يو غږپ يې يارانو ټول د چین ملکونه ارزي

په نړۍ کې به د میو تر جامونو بهتر څه وي؟

چي تريخوالی د مزې يې زر شیرین عمرونه ارزي

يك قطره آب بود و با در يا شد

يك ذره خاک با زمین يکتا شد

آمد شدن تو اندرین عالم چیست

آمد مگسی بدید و نا پیدا شد

ته يو څاڅکی د اوبو يې د درياب سينې ته لوېږې

د ذرې په څېر د مخکې پر و جود باندي هستېږې

ته پوهېږې تلل راتلل دي دې جهان ته په څه رنگ دي

لکه مچ هسي پیدا سې سترگي خلاصي کې ورکېږې

افسوس که نامه جوانی طی شد
وین تازه بهار ارغوانی طی شد
آن مرغ طرب که نام او بود شباب
افسوس ندانم که کی آمد کی شد

هی افسوس د خوانی وخته لکه خوب هسی می هپر سو
پر تازه شنه پسرلی می د خزان موسم چاپر سو
ها بنایسته مرغه چی خلکو زلمیتوب نوم باندي اینبی
نه پوهپر مه چه کله په خه وخت کی تر ما تپر سو

افسوس که نامه جوانی طی شد
ان تازه بهار شاد مانی طی شد
آن مرغ طرب که نام او بود شباب
فریاد ندانم که کی آمد ، کی شد

خدایه تبری سولې ورخی د خوانیو د مستیو
ها تازه پسرلی ولاړل د گلونو د خونبیو
هغه بنکی مرغه خه سو چی خوانی یې نوم پر اینبی
نه پوهپر م کله راغی کله ولاړی له هستیو

گویند بهشت و حور و کوثر باشد

جوی می و شیر و شهد و شکر باشد

يك جام بده بیاد آن ای ساقی

نقدی ز هزار نسیه بهتر باشد

راته وایی په جنت کی ښکلی حوری دی کوثر دی

یا ویالی دی د شرابو یا شیدې شات و شکر دی

د هغه جنت په یاد می ساقی ډک د میو جام که

دغه نغده می په کار ده چی تر زر پوره بهتر دی

وقتی که طلوع صبح ازرق باشد

باید بگفت می مروق باشد

گویند در افواه که حق تلخ بود

باید بهمه حال که می حق باشد

د آسمان په کنگرو کی ژړی لمر چی پر خاته وی

له شرابو ډک جامونه دی رندانو ته پراته وی

عالمونه هسی وایی حق ترخه زغمل یې گران دی

دا شراب لکه چی حق دی چی جوړ کړی یې ترخه وی

تا بود دلم زعشق محروم نشد
کم ماند ز اسرار که مفهوم نشد
و اکنون که بچشم عقل در مینگریم
معلوم شد که هیچ معلوم نشد

چي مي زړه و په سينه کي هيڅ له عشقه محروم نه سو
داسي سر پر نړۍ لږ و چي هغه ته مفهوم نه سو
او چي اوس د عقل سترگي پاس په سر کي غږومه
را معلومه سوله دونه چي هيڅ سر را معلوم نه سو

تا چند اسير رنگ و بو خواهی شد
و اندرین پی هر زشت ونکو خواهی شد
گر چشمه زمزمی و گراب حیات
آخر بدل خاک فرو خواهد شد

لا تر څو به ته اسير او گرفتار د بوی او رنگ يې
په دنيا کي د هر بد او د هر ښه سره هم رنگ يې
واوره دا چي که چينه يې د زمزم، اوبه د خضر
يوه ورځ به پروت په گور کي د نازونو له پالنگ يې

خوش باش که ماه عید نو خواهد شد

و اسباب طرب همه نکو خواهد شد
مه زرد و خمیده قد و لاغر شد وسست
مانا که درین رنج فرو خواهد شد

خوشالی کوه چي راغله د اختر میاشت په جشنونو
له مستی به زلزلی وي د مستانو پر کورونو

د روژې میاشت سوه ډنگره په ملا کړوپه په رنگ ژړه
یعني بیا به له دې رنځه جوړه نه سي په قرنونو

خرم دل انکسی که معروف نشد
در فوطه و در اطلس و در صوف نشد
سیمرغ وش از سر دو عالم برخاست
در کنج خرابه جهان بوف نشد

دا نیکمرغه دي چي نه دي څوک مشهور په زمانه کي
نه کېمخاب نه یې اطلس وي نه یې خوب په دوشاله کي
د سیمرغ په څېر خپاره کي پر دوو کونو وزرونه
نه چي بوم غوندي اسیر سي د جهان په خرابه کي

افسوس که سرمایه زکف بیرون شد

در دست اجل بسی جگرها خون شد

کس نامد از آنجهان که ارد خبری

کاحوال مسافران عالم چون شد

هی افسوس ولاړه له لاسه سرمایه د ژوند او مینې

د اجل ظالم له لاسه سولې ډېرې سینې خوړینې

له هغه جهانہ بیرته چا خبر نه دی راوړی

چې احوال د مسافرو د عالم څرنگه وینې

هر راز که اندر دل دانا باشد

باید که نهفته تر ز عنقا باشد

کاندر صدف از نهفتگی گردد دُر

آن قطره که راز دل دریا باشد

هر یو راز چې وي په زړه کي د پوهانو د مېړونو

هغه پټ ساتلی بویه د عنقا تر پیغامونو

په صدف کي سي دننه مرغله ورنه جوړه

هغه څاڅکی چې پکښې وي راز د سترو دریابونو

خورشید کمند صبح بر بام افگند

کیخسرو روز باده در جام افگند

می خور که منادی سحرگه خیزان

آوازه اشربوا در ایام افگند

لمر سهار د بام پر خوکه طلايي لمن خپره کړه

بیا د ورځي سلطان راغی په تش جام کي يې باده کړه

سره شراب توی که په جام کي چي جارچي سهار نارې کړې

وايي ډکي دي پيالې که وايي ورځ دي مستانه کړه

ماه رمضان گذشت وشوال آمد

هنگام نشاط وعيش و قوال آمد

آمد گه آنکه خيکها اندر دوش

گویند که پشت پشت حمال آمد

روژه تېره سوه اختر سو سر پر سر پيالې تشېري

وخت د عيش او د نوش راغی د مستي نغمې رغېري

ډلي ډلي رندان راغلل پر اوږو يې دي خموڼه

يو کتار د حملانو يو په بل پسې تېرېري

ماه رمضان چنانکه امسال آمد

برپای خرد بند گران آمد

ای بار خدای خلق را غافل ساز

تا پندارند که ماه شوال آمد

د روژې میاشت ده راغلې خدای څخو زما په زړه خبر دی

دا د عقل په اوږو کې یو دروند پېتی لکه غر دی

خدایه ته په خپل قدرت کې دا مخلوق داسې غافله

چې روژه سې ورنه هېره هر یو وایي چې اختر دی

انها که بفکر در معنی سفتند

در ذات خداوند سخنها گفتند

سر رشته اسرار ندانست کسی

اول ز نخی زدند و آخر خفتند

د معنی چې یې پېیلی مرغلرې په فکرونو

د خالق پر ذات سول ستړې په خبرو کتابونو

هیڅوک پوه په اسرار نه سول ټوله سر پر زنگانه دي

له یوه سره بیده سول په درنو اوږدو خوبونو

عالم اگر از بهر تو می آریند

مگر ای بدان کی عاقلان نگریند

بسیار چوتو روند و بسیار آیند

بر پای نصیب خویش کت بر بایند

که هر خُو له دې جهانہ درته جوړ کي جنتونه
هوښياران په نعمتونو د دنيا نه تړي زړونه
ستا په شان دي ډېر وتلي ډېر به راسي دې دنيا ته
هر چا وړی خپل نصیب دی خپلي برخي خپل مزلونه

آنها که خلاصه جهان ايشانند
بر اوج فلك براق فکرت رانند
در معرفت ذات تو مانند فلك
سرگشته و سرنگون و سرگردانند

چي په خپل عقل مغرور دي چي پوهان د دې جهان دي
پر براق چي د فکرونو په سفر د شنه آسمان دي
ستا د ذات په معرفت کي د فلک په رسم گرځي
سر بدال دي، سر نگون دي، تر قيامته سر گردان دي

اکنون که زخوشدلي بجز نام نماند
يك همدم پخته جز می خام نماند
دست طرب از ساغر می بازنگير
امروز که در دست به جز جام نماند

دا يو نوم د خوښۍ پاته هر څه غم پر زړه ويشتلي
يو اومه شراب باقي دي ټول ياران را څخه تللي
سر پر سر يې راته راوړه پيماني د سرو شرابو
چی دا يو جام دی را پاته نور مي هر څه دي بايللي

آنها که کهن شدند و آنها که نو اند
هر يك پس از آمدن يکايک بروند
اين کهنه جهان بکس نماند جاويد
رفتند و روند و ديگر آیند و روند

هغه څوک چي زاړه سوي او هغوی چي لا زلميان دي

په نوبت به روانېږي يو په يو مسافران دي
دا زړه دنيا پردي ده تل تر تله د چا نه ده
ولاړل، ځي به، نور به راسي او دا هم پسي روان دي

برمن قلم قضا چوبي من رانند
پس نيك و بدش زمن چرا مي دانند

دي، بي من و امروز، چودي بي من وتو
فردا به چه حجتتم به داور خوانند

چي پر ما باندي يې كنبلي د قضا قلم بي ما دي
نيك او بد ولي زما بولي دا په كوم مذهب روا دي
نه پرون په څه خبر وم نه د نن اختيار لرمه
سبا څنگه راته وايي چي عمل دي د جزا دي

نا برده بصبح در طلب شامي چند
ننهاده برون خويشتن گامي چند
در كسوت خاص آمده عامي چند
بدنام كننده نكونامي چند

لا تر څو ورځ نا ليدلې او ماښام ته دي زړه كېږي

نه له ځانه را بهر سوې نه دي فکر په رسپري
لا تر څو به اصل پټ کې په جامه کي د اصيلو
لا تر څو به دي له نومه د نيکانو نوم بدپري

کم کن طمع جهان و میزی خورسند
وز نیک و بد زمانه بگسل پیوند
می در کف و زلف دلبری گیر که دور
هم بگذرد و نماند این روزی چند

د جهان طمع کړه کمه ژوند که تېر په نعمتونو
د زمان له ښو او بدو زړه کړه پرې د پیوندونو
د دلبرو زلفي نيسه می په لاس در سره واخله
دا څو ورځي نه پاتېري زمان ځغلي په توپونو

زآن پيش که بر سرت شبيخون آرند
فرمای بتا تامی گلگون آرند
تو زرنه غافل نادان که ترا
در خاک نهند و باز بیرون آرند

لا پخوا چي دي پر مېنه زمانه مرگی میلمه کي
پر ښایسته ساقی رغ وکه چي سره می در پیمانہ کي

ته طلا نه يې غافله چي دي خلك كور ته يوسي
نن دي لاندي كي تر خاورو او سبا دي سرمايه كي

در دل نتوان درخت اميد نشاند
همواره كتاب خرفي بايد خواند
می بايد خورد و کام دل بايد راند
پيدااست كه چند در جهان خواهی ماند

خوك د زړه په وينو نه سي د اميد ونه روزلای
يو گړی چي دي باقي دی په خوښي دي تېرولای
سر پر سر جامونه نوش كه د گلرخ ساقی له لاسه
تر قيامته خوك جهان كي ژوندی نه سي پاتېدلای

آنانکه جهان زیر قدم سودند
و اندر طلبش هر دو جهان پيمودند
آگاه نیم از آنکه ایشان هر گز
زین حال چنانکه هست آگه بودند

هغو خلكو چي يې كړله ټوله مخكه تر پښو لاندي
په تلابن يې دوه جهاننه سراسر كړل لاندي باندي

نه پوهېږم چي هغوی به پوهیدلي وي که نه وي
چي پر مخکه څه تېرېږي او لا څه به وي د وړاندي

آنانکه محیط فضل و آداب شدند
در کشف دقیقه شمع اصحاب شدند
ره زین شب تاریک نبردند بیرون
گفتند فسانه ای و در خواب شدند

په سینو کي چي یې ځای و د علمونو هنرونو
لکه شمعي بلېدل به د هنر پر محفلونو
له تیارې شپې د وتلو هیچا لاره پیدا نه کړه
افسانه یې کړله تېره او بیده سول په خوبونو

حال گل و مل باده پرستان دانند
نه تنگدلان و تنگدستان دانند
از بیخبری بیخبران معذورند
ذو قیست درین شیوه که مستان دانند

میخواران د گل و مل او د ساقی په حال پوهېږي
نه غمگینو نه بې وزلو نه گدا ته معلومېږي
څه خبر بې خبران دي له نړۍ د بېخبرو

يو مستان په دې اسرارو هم پوهېږي هم رسېږي

اين كاسه كه بس نكوش پر داخته اند

بشكسته و در رهگذر انداخته اند

زينهار برو قدم به خوارۍ ننهي

كان كاسه زكاسه‌هاى سر ساخته اند

دا كاسه چي ډېره ښه يې په كمال ده جوړه كړې

ماته سوې ټوټې سوې چا په لار كي غورځولې

پام قدم باندي كښي نه ږدي خوار نظر ورته ونه كړي

د سرونو له كاسو يې په احتياط ده هستولې

با آن دو سه نادان كه چنان ميدانند

از جهل كه دانای جهان ايشانند

خر باش كه از خرى ايشان بمثل

هر كو نه خرى است كافرش ميدانند

دا دوه درې كسه ناپوهه چي په ځان پوري حيران دي

دوى له خپله جهله گوري چي پوهان د دې جهان دي

كه دي خير د دنيا غواړي ځان د دوى په رنگه خر كه

چي د دوى په څېر خره نه وي دوى ته ټوله كافران دي

این جمع اکابر که مناصب دارند
از غصه و غم زجان خود بیزارند
و آنکس که اسیر حرص چون ایشان نیست
این طرفه که ادمیش می نشمارند

خبتنان د منصبونو دغه جمع د لویانو
چی له غم غصې بېزار دي هم له ځان هم له خپلوانو
او هغوی چی اسیر نه دي لکه دوی د حرص او طمعی
عجب نه ده چی یې باسي له ټولی د انسانانو

در چشم تو عالم ار چه می آریند
مگر ای بدان که عاقلان نگریند

بر پای نصیب خویش کت بر بایند
بسیار چو تو شدند و بسیار آیند

رنگینی د زمانې دي د ژوندون له لاري باسي
هی توبه له هغي لاري چی د عقل ورته شا سي
د حیات هره شېبه دي د قسمت پر پانه ليك ده
داسي ډېر يې ستا په شان کړل داسي ډېر به وروسته راسي

آن قوم که سجاده پرستند خزند
زیرا که بزیر بار سالوس درند
وین از همه طرفه ترکه در پرده زهد
اسلام فروشند و زکافر بد ترند

هغه قوم چي په ژوندون کي مسلې لمانځي ټول خره دي
ځکه لاندې په شپو ورځو د ریا تر بار کاره دي
لا تر دې عجبې دا ده چي د زهد په پرده کي
خرڅوي اسلام پر خلکو تر کافر بتر په زړه دي

آنانکه کهن شدند و انانکه نوند
هر يك بمراد خویش لختی بدوند
این ملك جهان بکس نماند جاوید
رفتند و رویم و دیگران آیند و روند

که زاره پر دې دنیا دي او هغوی چي لا ځوانان دي
د مطلب دپاره ټوله لکه ژرندي سرگردان دي
د دنیا بنادی هیچا ته تل ترته نه پاتېږي
ولارل، څو به ، نور به راسي او هغوی لا هم روان دي

اجرام که ساکنان این ایوانند
اسباب تردد خردمندانند
هان تا سر رشته خرد گم نکنی
کانان که مدبرند سر گردانند

دغه ستوري چي يې وينې هستوگن چي د اسمان دي
له تحقيقه يې مغروره پر دې مخکه هونبیاران دي
پام کوه چي ورك يې نه کې دا تناو د عقل فکر
خکه خوک چي ډېر هونبیار دي هغوی نور هم سر گردان دي

گر باده بکوه برزني رقص کند
ناقص بود آنکه باده را نقص کند
از باده مرا توبه چه میفرمایی
روحیست که او تربیت شخص کند

چي تور غره ته شراب وركې درته و به كړي رقصونه
هغه خلك جاهلان دي چي د می وایي عیبونه
راته ولي همپش وایي چي له میو توبه گار سه
داسي روح پکښي هستېږي چي جوړ کړي يې مېړونه

گویند کسانی که زمی پر هیزند

ز انسان که بمیرند بد انسان خیزند

ما با می و معشوق از آنیم مقیم

باشد که بحشر مان چنان انگیزند

وایی څوک چي له شرابو له جامونو پر هېز وکي
په خپل رنگ به را وینښېري بیا به حشر ته ورتله کي

موږ خو ځکه د سرو میو د نگار لمن نیولې
گوندي دواړه په قیامت کي را نصیب او را سره کي

هر جرعه که ساقیش به جام افشانند

در دیده گرم آتش دل بنشانند

سبحان الله تو باده می پنداری

آبی که زصد درد دلت برهاند

چي ساقي يې پيمانه کي له سرو میو ډک جامونه
گرمو سترگو کي کرار کي د زړگي سوي دردونه
هی سبحان الله تا څنگه دې ته نوم د میو ورکړ
دا اوبه دي چي کرار کي په سینه کي سل دردونه

آن ها که در آمدند و در جوش شدند

آشفته ناز و طرب و نوش شدند
خوردند پیاله و خاموش شدند
در خاک ابد جمله هم آغوش شدند

چي فاني دنيا ته راغلل په مستی په پایکوبونو
سر پرسر یې پیالې نوش کړې د خوانی د شرابونو
پر سر پورته یې پیاله کړه بیا یې سپون له خولې ونه ایست
تورو خاورو ته روان سول غېږ په غېږ سول تر عمرونو

ای بس نباشیم و جهان خواهد بود
نه نام زما ونه نشان خواهد بود
زین پیش نبودیم و نبود هیچ خلل
زین پس چو نباشیم همان خواهد بود

مور به نه یو پر دې محکمه دا نړۍ دا به جهان وي
نه به مور دلته اوسېږو نه به زموږ نوم او نښان وي
پخوا هم پر دنیا نه وو دغه شپې وې دغه ورځي
او چي لاړ سو له دې سرایه دا زمان دا به مکان وي

تا راه قلندری نیوی نشود
رخساره به خون دل نشوی نشود

سودا چه پزي که تا چو دلسوختگان

یکباره به ترک خود نگویی نشود

چي پر لار د قلندرو روان نه سې نه رسېږې

رنگ په وینو د زرگي چي د ځان نه سي نه رسېږې

چي د شمعي په لمبو کي درنه هېره هستي نه سي

بېگانه له ځانه ټول چي، جانان نه سې نه رسېږې

لب بر لب کوزه هیچ دانی مقصود

یعنی لب من نیز چو لبهای تو بود

آخر که وجود تو نماند موجود

لبهات چنین شود بفرمان و دود

د ساغر پر شونډو شونډي دا مطلب در معلومېږي

زما هم شونډي لکه ستا وې چي دا نن داسی ښکارېږي

چي نیستی دي دا وجود سي د موجودو له ټولیه

په فرمان د ودود خدای ښه ستا هم شونډي داسي کېږي

گویند بهشت و حور عین خواهد بود

انجا می و شیر و انگبین خواهد بود

گرما می و معشوق پرستیم رواست
چون عاقبت کار همین خواهد بود

وایي حوري دي جنت کی ژوند مستي ده نځېده دي
هم شراب دي هم شیدې دي انگبین د زړه خواږه دي
مور ته دواږه روا سوي که شراب که بنایستې دي
چي د کار عاقبت دا دی مور یې نن کوو نو څه دي

در عالم جان بهوش میباید بود
درکار جهان خموش میباید بود
تا چشم و زبان و گوش بر جا باشد
بی چشم و زبان و گوش میباید بود

چي د روح عالم ته ولاړ سپې هونښياري درته په کار ده
خاموشي په دې جهان کي تل بهتره تر گفتار ده
څو دي سترگي څو دي ژبه او غوږونه لا پرځای دي
نه به وینې نه به وایې نه به اورې دغه لار ده

دهقان قضا بسی چو ماکشت و درود
غم خوردن بیهوده نمیدارد سود
پرکن قدح می بکفم درنه زود

تا باز خورم که بودنیها همه بود

زموږ په څېر فلک پر مخکه ډېر کرلي او رېبلي
د غمونو له خوړلو گټي چا نه دي ليدلي
ژر می ډکه پیمانہ که ژر می جام را که په لاس کي
سر پر سر يې نوشومه چی قسمت راته ليکلي

در آتش سوزنده اگر اهل بود
آن آتش سوزنده برو سهل بود
با مردم نا اهل میا در صحبت
کز هر چه بتر صحبت نا اهل بود

که سیالانو ته نصیب سی سوځونکي انگارونه
هم به وزغمي سکروټي سرې لمبې او پرهارونه
د نا اهلو او ناسیالو له صحبتہ ځان پر څنگ که
دي بدتر له هري چاري د نا اهلو صحبتونه

ز آوردن من نبود گردون راسود
وز بردن من جاه و جلالش نفزود
وز هیچ کسی نیز دو گوشم نشنید
کاوردن و بردن من از بهر چه بود

نه آسمان ده گتبه کړې زما د نوم د هستولو
نه یې شان او شوکت زیات سو زما د سر له نېستولو
نه په ژوند کې می له چانه په غوږو دي اورېدلي
چې مطلب د فلك څه و زما د وړلو او راوړلو

عشقی که مجاز بود آېش نبود
چون آتش نیم مرده تابش نبود
عاشق باید که سال و ماه و شب و روز
آرام و قرار و خورد و خوابش نبود

هغه عشق چې مجازي وي نه یې زور نه یې مزه وي
لکه اور چې سي مړ ژواندی نه بخري نه لمبه وي
د عاشق باید عمرونه شپه او ورځ میاشتي کلونه
نه یې خوب نه یې خواړه وي نه آرام په نیمه شپه وي

شب نیست که عقل در تحیر نشود

از گریه کنار من پر در نشود
پر می نشود کاسه سر از سودا
هر کاسه که سرنگون بود پر نشود

داسی شپه نه ده چي عقل په حیرت کي نه ډوبېږي
او پر څنگ مي مرغلري له سرو اوښکو نه جوړېږي

خو د سر کاسه مي ډکه له سودا هيڅکله نه سوه
چي کاسه وي سرنگونه په هيڅ توگه نه ډکېږي

چون رزق تو انچه عدل قسمت فرمود
يك ذره نه کم شود نه خواهد فزود
آسوده زهر چه نیست ميبايد
و آزاده زهر چه هست ميباشد بود

چي دي رزق ازل ټاکلی په قسمت به در رسېږي
نه يوه ذره به کم سي نه يوه ذره زياتېږي
له نیستی ځان آسوده که او کرار بېغمه کښېښه
له هستيو ځان آزاد کړه او همدا درته ښايېږي

جانم بښای آنکه او اهل بود

سر در قدمش اگر نهی سهل بود

خواهی که بدانی بیقین دوزخ را

دوزخ بجهان صحبت نا اهل بود

وایم جار سم له هغو چي لایقان وي او پوهان وي

چي يې سر پر قدمونو ورته ردې دا به آسان وي

غواړې پوه سې په ریشتیا چي په دنیا کي دوزخ څه دی

دوزخ دا چي دي صحبت کي شريك سوي نا اهلان وي

فردا که جزای شش جهت خواهد بود

قدر تو به بقدر معرفت خواهد بود

در حسن صفت کوش که در عرصه حشر

حشر تو بصورت صفت خواهد بود

چي سبا ورځ د قیامت وي د حساب مخ ته درېږي

معرفت به ترازو وي په هغه تول تلل کېږي

د صفت نیکی پیدا که چي د حشر په میدان کي

له لحده چي را کښیني د صفت په څېر پاتېږي

خوش باش که غصه بېکران خواهد بود

بر چرخ قران اختران خواهد بود

خشتی که ز قالب تو خواهد زدن

ایوان سرای دیگران خواهد بود

په خوښۍ که ورځي تېري حساب نسته د غمونو

په آسمان به لا راخېژي ښايسته ستوري په لکونو

یوه خښته به سي جوړه ستا د گران وجود له خاورو

په دېوال کي به کارېري د قصرونو د کورونو

زان پيش که نام تو زعالم برود

می خور که چو می رسد ز دل غم برود

بگشای سر زلف بتی بند زبند

زان پيش که بند بندت از هم برود

له دې مخکي چي دي هېر کي نوم پر ژبه عالمونه

می در واخله چي می راسي له زړه ولاړ سي ټول غمونه

بند پر بند که زلفي خلاصي د ښايستې د گل اندامي

هسي نه اجل در مات کي په وجود کي ټول بندونه

گویند که ماه روزه نزدیک رسيد

من بعد بگرد باده نتوان گرديد

در آخر شعبان بخورم چندان می
کاندر رمضان مست بیفتم تا عید

وایی میاشت د روژې راغله د لمونځونو طاعتونو
چي څوک نوم پر خوله رانه وړي د شرابو د جامونو
د برات په وروستی شپه به دومره تشي پیمانی کړم
چي وینس نه سم تر اختره د مستیو له خوبونو

ای هم نفسان مرا ز می قوت کنید
وین چهره کهربا چو یاقوت کنید
چون در گذرم بمی شو یید مرا
وز چوب رزم تخته تابوت کنید

د محفل یارانو مور می په سره می ماننام سهار کئ
کهربا غوندي ژر مخ می د یاقوت په شان گلنار کئ
او چي مړ سمه یارانو په سرو میو به می مینځئ
بیا د تاك لرگي را واخلي زما تابوت راته تیار کئ

یاران چو باثفاق میعاد کنید
خود را بجمال همدگرد شاد کنید
ساقی چو می مغانه بر کف گیرد

بيچاره فلانرا بدعا ياد كنيد

زما يارانو چي راتول سئ انجمن كي غم برباد كئ
په ليدلو د يو بل چي سئ خوشاله زرونه نباد كئ
چي ساقى محفل كي ناست وي جام په لاس يې وي نيولى
يو خُل ما هم در په زړه كئ بېچاره په دعا ياد كئ

در دهر كسى بگلعدارى نرسيد
تا بر دلش از زمانه خارى نرسيد
در شانه نگر كه بصد شاخ نشد
دستش بسر زلف نگرارى نرسيد

دې دنيا كي هغه خلك يار ته نه سي رسېدلای
چي اغزي د زمانې يې پر زرگي نه سي منلای
رمونځه گوره چي تر خو يې ځان سل ځايه اړه نه كړ
تر هغه يې لاس تر زلفو د نگار نه سو ورتللاى

برپشت من ، از زمانه تو ميآيد
وز من همه كار نا نكو مى آيد
جان عزم رحيل كرد وگفتم كه مرو
گفتا چه كنم ؟ خانه فرومى آيد

له بې نيازي زماني مي پر اوږو بارونه لوږي
له سهاره تر ماښامه گناهونه رانه كېږي
روح د تلليو عزم وگر ما وې مه وزه له تنه
ويل څه لره سم پاته كور پخپله را نړېږي

تا زهره و ماه در آسمان گشت پديد
بهتر زمي ناب كسي هيچ نديد
من در عجبم ز ميفروشان كاشان
به ز آنكه فروشند چي خواهد خريد

چي زهره او سپوږمۍ دواړه پر آسمان باندي ختلي
له سرو ميو له ډك جامه چا بهتر نه دي ليدلي

زه حيران يم كاروبار ته د دنيا د ميفروشو
خرڅوي چي شرابونه دوي بهتر دي څه كتلي

آن مرد نيم كز اجلم بيم آيد
كان نيمه مرا خوشتر ازين نيم آيد
جانيست مرا بعاريت داده خدا
تسليم كنم چو وخت تسليم آيد

هغه څوڪ نه يمه خلكو له اجل نه چي بېرېري
هغه نيمه چي سوه تېره زما تر دې نيمي خوښېري
دا يو روح دا دى لرمه چي په پور دى خداى را كړى
دا به هم تسليمومه چي يې وخت را ورسېري

سنت مكن و فريضة حق بگذار
وآن لقمه كه دارى زكسان باز مدار
غيبت مكن و خلق خدا را مازار
در عهدهء آن جهان منم باده بيار

سنت مه كوه له سره او د حق فريضة پرېرده
ډوډى مه سپمونه ځانته ټولو خلكو ته يې لېرده
غيبت مه كوه په ژوند كي او چي زړونه آزار نه كې
د هغه جهان ضامن يم شراب راوړه پياله كښېرده

دي كوزه گري بديدم در بازار
بر تازه گلى لگد همى زد بسيار
وآن گل بزبان حال با او ميگفت
من همچو تو بوده ام مرا نيكو دار

ما پرون بازار کي وليد کلال ستري له کارونو
تازه ختي يې وهلي په لغتو په سوکونو
هغو ختو به ور بخ کړل په ژړا د حال په ژبه
پام چي ستا غوندي انسان وم ته غافل زما له زخمونو

اين اهل قبور خاک گشتند و غبار
هر ذره زهر ذره گرفتند کنار
اه اين چه شرابست که تا روز شمار
بيخود شده و بيخبرند از همه کار

ټوله خاوري دي غبار دي چي پراته پر هديره دي
د وجود ذرې ذرې يې يو له بله بيگانه دي
څه شراب يې دي چنبلي چي د حشر تر گريه
بيخبر له حوادثو او هم غم پر زمانه دي

از بودنی ای دوست چه داری تیمار
وز فکرت بیهوده دل و جان افگار
خرم بزی و جهان بشادی گذران
تدبير نه باتو کرده اند آخر کار

د هستی له کاروباره ولي تل کوې غمونه

د دې فکړه دي راوړي پر نفس او زړه دا غونه
دا څو شپې د ژوند باقي دي په خوښۍ که شپې تېري
چي شريك در سره نه دي د اسمان مصلحتونه

آن لعل در آبگينهء ساده بيار
و آن محرم و مونس هر آزاده بيار

چون می دانی که مدت عالم خاک
باد است که زود بگذرد باده بيار

هغه سره مي راته راوړه چي ساده يې دي جامونه
چي محرم دي د رندانو چي شريك مو دي رازونه
ته پوهېږې چي د خاورو د جهان دا لنډي ورځي
لکه باد هسي تېرېږي ژر يې راوړه شرابونه

عمرت چی دو صد بود چی سیصد چی هزار
زین کهنه سرا برون برندت ناچار
گر پادشهي و گر گدای بازار
این هر دو به يك نرخ بود آخر کار

که دي ژوند دوه سوه کاله يا زر کاله سي ختمېږي

دا نابوده دنياگي به خامخا درنه پاتېري
که تاجونه د شاهي دي که کچکول د ملنگي دي
په وروستي بازار کي دواړه په يوه بيه خرڅېري

سنت بکن و فريضة حق بگذار
و آن لقمه که داري ز کسان باز مدار
در خون کس و مال کسی قصد نکن
در عهده آن جهان منم باده بيار

پر سنت باندي ټينگ اوسه فريضة د حق ادا که
چي هر څه لرې په لاس کي هغه نذر د سخا که
چي نه ويني د چا خوړې او نه غل د چا د مال سپي
د هغه جهان ضامن يم راسه کنېپنه شراب را که

او را خواهي از زن و فرزند بېر
مردانه در آز خویش و پيوند بېر
هر چيز که هست بند را هست ترا
با بند چگونه ميروي بند بېر

که جانان غواړې ځان خلاص که له مېرمني له زامنو
د مېړه غوندي فارغ سه هم له حرص هم پيوندونو

خه چي دي تاته يې لار كي سر پر سر بندونه ايښي
ته له بند سره خې ځنگه، ځان آزاد كه له بندونو

يك جرعه مي از مملكت جم خوشتر
بوي قدح از غذاي مريم خوشتر
آه حري زسینه خماری
از ناله بو سعيد و ادهم خوشتر

څاڅكي مي له مملكته تر قصرونو د جم ښه دي
د ساغر بوي هونسيارانو تر غذا د مريم ښه دي
سحرگاه چي له خماري سينې پورته سي آهونه
تر ژړا د بو سعيد او عبادت د ادهم ښه دي

ايم جوانيست شراب اوليتر
باخوش پسران باده ناب اوليتر
اين عالم فاني چو خرابست باب
از باده در او مست و خراب اوليتر

د ځوانۍ ورځي او شپې دي له هر څه نه شراب ښه دي
گلرخان غېږ كي نيولي عيش و نوش مي ناب ښه دي

عاقبت به خرابېږي دا فاني دنيا لږزانه
هستهېدلي له شرابو پکښي مست و خراب ښه دي

خشت سر خم ز مملکت جم خوشتر
بوی قدح از غذای مریم خوشتر
آه سحری ز سینه خماری
از ناله بوسعید و ادهم خوشتر

د خم خښته مي خوښېږي د جمشید تر اقلیمونو
د پیالی بوی راته خوږ دی د مریم تر خوراکنونو
سحرگاه چي آه سي پورته له سینو د خماریانو
ښه لگېږي د ادهم او بوسعید تر فریادونو

ایام جواني است و شراب اولیتر
باخوش پسران باده ناب اولیتر
این عالم فانی چو خراب است ویباب
از باده درو مست و خراب اولیتر

ډکي ډکي پیالی واخله چي د عمر دي ځواني ده
سره شراب ښکلي نوخطه نن واجبه پایکوبي ده
پر نېستی باندي ولاړه دا فانی دنيا خرابه

له سرو ميو مست خراب سه كه يوه شپه دي باقي ده

چون حاصل آدمی درين دير دو در

جز خون دل و دادن جان نيست دگر

خرم دل انکسی که معروف نشد

و آسوده کسی که خود نژاد از مادر

انسانان چي پر دې مځکه له ازله اوسېدلي

د زړه ويني يې خوړلي نفسونه يې وتلي

هغه خلگ دي نېکمرغه چي مشهور پر جهان نه دي

او هوسا هغه کسان دي چي هيڅ نه دي زيرېدلي

وقت سحراست خيز ای طرفه پسر

پر باده لعل کن بلورين ساغر

کين يکدمه عاريت درين کنج فنا

بسيار بجویی و نیابی ديگر

د سحر وخت دی نوخطه دا موسم را نه تېرېږي

بلوړي جام مي را ډک که له سرو ميو چي ځلېږي

له فاني دنيا په پور دی دا يو دم را رسيدلی

بيا به ډير ورپسي گرځې وخت چي تېر سي نه ستنېږي

تا چند ازین حيله و زر راقی عمر
تا چند مرا درد دهد ساقی عمر
حقا که من از ستیزه و خدعه عمر
چون جرعه بخاک ریزم این باقی عمر

لا ترخو به د دې عمر نیرنگونه حیلې وږمه
د ساقی له لاسه خو به دا ختین شراب چنمه
یوه ورځ به د دې عمر د فریب او چم له لاسه
لکه غورپ دا باقی عمر ځم پر خاورو توپومه

بایار چو آرمیده باشي همه عمر
لذات جهان چشیده باشي همه عمر

هم آخر عمر رحلت باید کرد
خوابی باشد که دیده باشی همه عمر

چي ټول عمر يې له ياره لاس تر غاړه اوسېدلی
ژوند دي ټول په عيش و نوش وي هر نعمت دي وي څکلی
خو د عمر په آخر کي لوی سفر درته ليکلی
ټوله عمر داسي ښکاري لکه خوب وي چا ليدلی

افلاك كه جز غم نفزايند دگر
ننهند بجا تا نر بايند دگر
نا آمده گان اگر بدانند كه ما
از دهر چه ميكشيم نايند دگر

له آسمان خُخه رانه غلل تر دنيا بې له غمونو
چي نن زيږي سبا يوسي لمن ډكه له سرونو
نه راغلي كه خبر سي زموږ د ژوند په عذابونو
رابه نه سي دې دنيا ته تر قيامته تر عمرونو

زان می که حیات جاودانی است بخور
سرمایه لذت جوانی است بخور
سوزنده چو آتش است لیکن غم را
سازنده چو آب زندگانی است بخور

هغه سره شراب را واخله چي بې ژوند جاوداني وي
هنگامه بې د مستيو را وستلې پر خواني وي
پكښي سوزي چي غمونه سور تنور غوندي بلېږي
لكه جام د خضر ډك وي پكښي تل زندگاني وي

ای دوست غم جهان بیهوده مخور

بیهوده غم جهان فرسوده مخور

چون بود گذشت و نیست نابود پدید

خوش باش غم بوده و نابوده مخور

دوسته غم پر جهان مه خوره د نښگنیو د بدیو

په غم نه ارزي دا خونه د ورستو زرو هستیو

څه چي وه هغه تېر سوي څه چي دي راغلي نه دي

د پرون سبا غم پر پرده دا شپبه ده د مستیو

جانا می صاف وقت گل خوش میخور

بر یاد بتان نغز و دلکش میخور

می خون رزانست و رزترا گوید

خون بر تو حلال کرده ام خوش میخور

د گلونو په موسم کي گرانه صاف می دي راغلي

دا په یاد د گلرخانو خپل ازل په مور چنبلي

سره شراب ويني د تاك دي تاك پخپله درته وايي

څه چنبه يې نوشوه يې ما مي ويني در بخنبلي

در دایره سپهر نا پیدا غور

می نوش به خوشدلي که دور است بجور

نوبت چو بدور تو رسد آه مکن

جامی است که جمله را چشانند بدور

د آسمان په دایره کي نا آشنا نوبت چلېږي

په خوښۍ دي پيالو نوش که چي په جبر چنبل کېږي

چي دي هر کله نوبت سو آه به نه باسې له ستوني

داسي جام دی چي نوبت يې تر هر چا پوري رسېږي

گر باده خوری تو با خردمندان خور

یا با پسر ساده رخ خندان خور

بسیار مخور ورد مکن فاش مساز

اندک خور و گاه گاه خور و پنهان خور

که شراب چنې چنې په صحبت د هونسيارانو

له نوخط سره يې نوش که په ټولۍ کي د يارانو

مه يې ډېر خوره مه يې تل خوره مه دي راز وايه و چاته

هم يې لږ خوره کله کله او هم پټ له رقيبانو

گر باده خوري تو با خرد مندان خور

يا با صنمی لاله رخ خندان خور
بسیار مخور ورد مکن فاش مساز
اندک خور وگه گاه خور و پنهان خور

له هونبیارو سره نوش که د سرو میو ډک جامونه
يا ملگري که پی مخي بنایسته لکه گلونه
نه چي وران دي له مستی سي د رندانو محفلونه
لږ یې نوش که کله کله او پټ وساته رازونه

ای دوست غم جهان بیهوده مخور
بیهوده غم جهان فرسوده مخور
چون بود گذشت و نیست نا بود پدید
خوش باش و غم بوده و نا بوده مخور

څه په زړه کي دي ځای کړي د فاني دنيا غمونه
په غمونو کله ارزي د ژوندون دا وړانه خونه
څه چي وه هغه تېر سوي د راتلونکو درک نسته
په خوښيو کي يې هېر که د هستۍ نيستی غمونه

ای دل همه اسباب جهان خواسته گیر
باغ طربت بسيزه آراسته گیر
و انگاه بر آن سبزه شبی چون شبنم
بنشسته و با مداد بر خاسته گیر

اې زرگيه له جهانہ چي درځي په قانع کېږه
د مستۍ په تازه باغ کي له سبزو سره خوښېږه
بيا په څېر د شبنم راسه پر سبزه يوه شپه کنېږه
او سهار د لمر په وړانگو هم پاڅېږه هم ورکېږه

از گردش روزگار بهری بر گیر

بر تخت نشین بکف ساغر گیر
از طاعت و معصیت خدا مستغنی است
باری تو مراد خود از عالم بر گیر

برخه یوسه له روزگاره د فلك له گردشونو
د خوښیو پر تخت کښینه شرنګی جوړ که د جامونو

خدای پخپله بې پروا دی له طاعت له گناهونو
د قسمت شراب دي نوش که له ساغره له خمونو

دنیا همه سر بسر ترا خواسته گیر
صد گنج بزر و گوهر آراسته گیر
پس بر سر آن گنج چو بر صحرا برف
روزی دو سه بنشسته و برخاسته گیر

دا دنیا هغسي بوله چي ته هرڅه غواړي ستا وي
سل د زرو خزانې وي د غمونو درته شا وي
ته به پروت پر خزانو يې لکه واوړه پر دښتونو
دوې يا درې ورځې به ناست يې بيا به هر څه نيمه خوا وي

ای دل همه اسباب جهان خواسته گیر

باغ طربت به سبزه آراسته گیر
وآنگاه بر آن سبزه شبی چو شبنم
بنشسته و با مداد بر خاسته گیر

چي هستي ده خدای درکړې په خوښپره هوسپره
چي هم می وي هم نگار وي پر سبزه باندي نڅپره
شپه دي تېره پر سبزه که هستي ټوله يوه شپه که
د شبنم په دود شپه راسه او سهار ورنه کوچپره

بازي يو دم پريده از عالم راز
شاید که بروم راه از نشیبي بفراز
اینجا چو نیافتم کسی محرم راز
زآن درکه در آمدم برون رفتم باز

زه يو باز وم د رازونو له عالمه الوتلی
ما وې گوندي څرک پیدا کړم پاس د هسک پر لوري تلی
چي مي دلته پیدا نه کړ څوک محرم چي راز خوندي کړي
پر هغه دروازه ولاړم چي دننه وم راغلی

ای دل چو حقیقت جهان است مجاز
چندین چه خوری غم اندرین قحط نیاز

تن را بقضا سپار و با درد بساز

کین رفته قلم ز بهر تو ناید باز

حقیقت د دې جهان دی د مجاز په تول تللی

څه به غم خوړې دې نړۍ چی هر سړی په زړه نتلی

ځان دي وسپاره قضا ته زړه له درد سره پخلا که

ستا دپاره نه راگرځي چي قلم یې دی وهلی

با تو خرابات اگرگویم راز

به زانکه بمحراب کنم بی تو نماز

ای اول و اخر خلقان همه تو

خواهی تو مرا بسوز خواهی بنواز

که له تا سره رازونه په مغان کي بی پردې کړم

تر دې ښه چی په محراب کي بېله تا سر پر سجده کړم

هم اول یې هم اخر یې د دې ټولو مخلوقاتو

نازوې می که سوځې می زه به څرنگه گیلې کړم

میپرسیدی که چیست این نقش مجاز

گر بگویم حقیقتش هست دراز

نقشی است پدید آمده از دریایی

وآنگاه شده بقعر آن دریا باز

تا به تل کرلې پوښتني هنگامه د مجاز څه ده؟

حقیقت که درته وایم دا کیسه ډېره اوږده ده

یو جلوه ده ښکاره سوې یوه شپه له یو دریابه

بیرته تللې سمندر ته په موجونو کي یې شپه ده

از روی حقیقتی نه از روی مجاز

ما لعبتکام و فلك لعبت باز

بازیچه همی کنیم بر نطع وجود

افتیم بصندوق عدم يك يك باز

غور پر نیسه حقیقت دی هسی نه ده چي مجاز دی

دا مور ټول یو ناوکیانی او فلك ناوکی. باز دی

د وجود پر میدان گرځو ناوکی غوندي لوبېرو

یو یو څو د نېستی کور ته دا زمان دی دا یې راز دی

از جمله رفتگان این راه دراز

باز آمده کوکه خبری گیرم باز

هان بر سر این دو راهه آز و نیاز

چيزی نگذاری که نمی ایی باز

پر دې توره اوږده لاره عالمونه دي وتلي
داسي څوک مي پيدا نه کړ چې رازونه يې ويلي
دا د حرص او دا د طمع دوراهي ته دي پام نيسه
درڅه پاته چې شی نه سي تللي بيا نه دي راغلي

معشوق که عمرش چو غم باد دراز

امروز بنو لطفی کرد آغاز

بر چشم من انداخت دمی چشم و برفت

یعنی که نکویی کن و درآب انداز

د جانان عمر دي اوږد وي لکه شپې زما په غمو کي

نن يې نوی کرم وکړ په نازونو کرشمو کي

زما پر سترگو يې کړې سترگي برابري بيرته ولاړی

یعني خپله نېکي وکه بيا يې وا چوه اوبو کي

لب بر لب کوزه بردم از غایت آز

تا زو طلبم وا سطره عمر دراز

کوزه بزبان حال بامن میگفت

عمری چو تو بوده ام دمي بامن ساز

حرص اخیستی وم پر شونډو د کوزې چې پر پوتلم
د اوږده ژوندون په طمع په سره می نه مړېدل
او کوزې د حال په ژبه په ورو ورو راته وبله
را نژدې سه چې یو عمر زه هم ستا پر لاري تللم

این چرخ که با کسی میگوید راز
کشته به ستم هزار محمود و ایاز
می خور که بکس عمر دوباره ندهند
هر کس که شد از جهان نمی آید باز

دا فلک دی چې هیچاته د زړه نه وایي رازونه
هم محمود او هم ایاز یې په ستم وړي زرگونه

شراب وچنبه چې عمر بیا په لاس در تللای نه سي
څوک چې تللي له جهانہ رایې نغلل احوالونه

رو بر سر افلاک جهان خاک انداز
می میخور و گرد ماهرویان میتاز
چی جای عبادتست و چی جای نماز
کز جمله رفتگان کسی نامد باز

ولاړ سه توري خاوري توی که پر جهان د آسمانونو
د ښایستو حورو په منځ کي پورته کړنگ که د جامونو
څه به ځای د عبادت وي څه محراب دی د لمونځونو
څوک چي تللي ستانه نه سول له ناپايو سفرونو

کردیم دگر شیوه رندي آغاز
تکبیر همی زنییم بر پنج نماز
هر جا که پیاله ایست ما را بینی
گردن چو صراحی سوی او کرده دراز

د رندی لار مو اخیستې څو روان یو په مزلونو
د تکبیر نارې مو پورته پر پنځو واړو لمونځونو
چي هر ځای پیالې تشیږي په هغه محفل کي ناست یو
صراحی رنگه مو غاړي اوږدې کړي تر جامونو

باتو بخرابات همی گویم راز
به زانکه کنم بی تو بمحراب نماز
ای اول و آخر همه خلقان تو
خواهی تو مرا بسوز و خواهی بنواز

ښه چي تا ته خرابات کي د زړه وایمه رازونه
نه چي ولاړ سمه محراب ته بېله تا وکم لمونځونه
د مخلوق اول آخره ستا له لوري مي قبول دي
که مي سوځې په اورونو او که راکړې کوڅرونه

از جمله رفتگان این راه دراز
باز آمده کو که بما بگويد راز
پس بر سر این دوراه آزار و نیاز
با هیچ نمائی که نمی اید باز

پر دې توره اوږده لاره چي هر څوک دي ور وتلي
بیرته نه دي څوک راغلي چي رازونه یې ويلي
مور ولاړ پر دوراهي یو د گناه او ثوابونو
چي تش لاسی پاته نه سې چي راغلي ټوله تللي

رو بر سر افلاك و جهان خاك انداز
می میخور و گرد خوبرویان می تاز
چی جای عتاب آمد و چه جای نیاز
کز جمه روندگان کسی نامد باز

د جهان په خوله که خاوري هم پر سر د آسمانونو

د گلرخو سره نوش که ډک جامونه له خمونو
نه خبر څوک له ثوابه نه اگاه څوک له عذابه
نه له تللیو څوک راغلی نه یې څرک د احوالونو

وقت سحر است خیز ای مایه ناز
نرمک نرمک باده خور و چنگ نواز

کانها که بجایند نیایند دراز
و آنها که شدند کس نمی آید باز

لږ د ناز خوبونه پر پرده د سهار وخت دی جانانه
جام که پورته چنگ را واخله چي پردی سمه له ځانه
د یو څو شیو مېلمانه دي چي ژوندي پر دنیا پايي
او بیا نه دي ستانه سوي څوک چی تللي له جهانه

کردیم دگر شیوه رندی آغاز
تکبیر همی زنیم بر پنج نماز
هر جا که پیاله ایست ما را بینی
گردن چو صراحی پی او کرده دراز

د رندی لار مو پیل کړې اوس روان پر دې کوڅې یو

د پنځو لمونځونو وخت کي په تکبير او په نارې يو
چي هر ځای پيالې شرنګېري پر هغه ميدان مو غواړه
صراحي مو غاړی اوږدې کړي ور پسې يو

گرگوهر طاعتت نسفتم هرگز
گرد گنه از چهره نرفتم هرگز
با اين همه نوميد نيم از کرمت
زيرا که يکی را دو نگفتم هرگز

که گوهر د عبادت مي په هيڅ وخت نه دی پپیلی
د گناه گرد مي له مخه په ژوند هيڅ نه دی پرېولی
له درباره د کرم دي نا امیده ځکه نه يم
دوه مي هيڅ نه دي ويلي چي مي يو احد منلی

ما عاشق و آشفته و مستيم امروز
در کوی بتان باده پرستيم امروز
از هستی خویش بلکی رسته
پيوسته بمحراب الستيم امروز

نن له هر څه بې پروا يو لېوني يو عاشقان يو
د گلرڅو په کوڅو کي جام په لاس گرځو مستان يو

له خپل ځانه پردي سوي له هستيه بېخبره
د الست محراب کي ناست يو په طلب د خپل جانان يو

آب رخ نو عروس رز پاک مریز
جز خون دل تاب ناپاک مریز
خون دو هزار تاب نامعلوم
بر خاک بریز و جرعه بر خاک مریز

چي رسوا درڅخه نه سي د مغان د لور رازونه
د ناپاکو توبه گارو همپشه تېر سه له خونه
د دوو زرو منافقو توبه گارو ويني توی که
پام چي توی پر خاورو نه کې نه يو څاڅکی نه جامونه

حکیمې که ازو محال باشد پرهیز
فرموده و امر کرده کز وی بگریز
انگاه میان امر و نهی عجز
این قصه چنان بود که کج دار و مریز

هغه کار چي یې له کړلو ممکن نه دي پرهېزونه
راته ایښي یې په مخ کي سل سزاوي سل بندونه

موږ د امر او د نهي تر مابین يو عاجز پاته
قصه داسي ده چي کړه يې چاته مه وايه حالونه

يا رب تو جمال آن مهر انگيز
آراسته به سنبل عنبر بيز
پس حکم همی کنی که در وی منگر
این حکم چنان بود که کج دار و مریز

خدایه يو ځل دي پيدا کړل تر سپورمی ښکلي مخونه
گني زلفي غتي سترگي سره شونډان لکه لعلونه
بيا نو وايې مه ورگورئ خو دا حکم داسي ښکاري
چي پياله کړه در واخله خو توی نه کې شرابونه

از حادثه زمان زآينده مترس
وز هر چه رسد چونيست پآينده مترس
این یکدمه نقد را بعشرت بگذار
از رفته مينديش زآينده مترس

بېره مه کړه له زمانه ورسره چي حادثې دي
له هغو مه کوه بېره چي عمرونه يې شېبې دي
دغه دم دي غنيمت دی تېروه يې په مستيو

له راتلونکو مه بېرېره پرېرېده تېري زمانې دي

مرغی ديدم نشسته بر باره طوس

در پيش نهاده كله كيكاووس

باكله هميگفت كه افسوس افسوس

كو بانگ جرسها و چه شد ناله كوس

ما مرغه وليدی ناست و پاس د طوس په كنډرو كي

او کوپړۍ د كيكاووس يې مخ ته اېنې و په پښو كي

و کوپړۍ ته يې ويله چي افسوس افسوس غريبه

څه سو شرنګ د جرسونو څه سو ږغ په نڅارو كي

خيام اگر زباده مستی خوش باش

با ماهرخی اگر نشستی خوش باش

چون عاقبت کار همه نیستی است

انگار که نیستی چو هستي خوش باش

ای خيامه كه له ميو نن مستي ده په خوبېره

هم نڅار له څنگه ناست دی هم ځواني ده هوسېره

عاقبت پر دې نابوده د عدم او نیستۍ وار دی

داسي وگڼه چي نه يې چي هستي ده په خوبېره

جاميست که عقل آفرين ميزندش
صد بوسه ز مهر بر جبين ميزندش
وين کوزه گر دهر چنين جام لطيف
ميسازد و باز بر زمين ميزندش

داسي جام دی چي خالق يې په ازل ختي خيشتې کړي
بيا يې سل مچي له نازه پر تندې باندي خپرې کړي
دا کللال د زمانې دی چي نازک ښکلي جامونه
جوړوي يې هم پخپله بيا يې مات ذرې ذرې کړي

درکارگه کوزه گری رڼم دوش
ديدم دو هزار کوزه گویا و خموش

ناگاه یکی کوزه بر آورد خروش
که کوزه گر و کوزه خر و کوزه فروش

بيگاه ولاړم کارخانې ته د کللال د صنعتونو
زر کوزې وې هم خاموشي هم گویا وې پر طاقونو
د يوې کوزې له خولې سو نابيره دا رغ پورته
کوم کللال، څوک رانيوونکی، څوک صاحب د دې مالونو

سرمست بیخانه گذر کردم دوش
بیری دیدم مست و سبویی بر دوش
گفتم ز خدا شرم نداری ای پیر
گفتا کرم از خداست می نوش خموش

بېگانه ولاړم میخانې ته د توپې خونه ویجاړه
یو بوډا می سو په سترگه صراحی ډکه پر غاړه
وې یې څه کوې سپین بریرې شرم نه لرې له خدایه
ویل دا د خدای کرم دی خوله در نیسه شراب غواړه

پندی د همت اگر بمن داری گوش
از بهر خدا جامه تزویر مپوش
دنیا همه ساعتی وعمر تو دمی
از بهر دمی عمر ابد را مفروش

دا یو پند می په غوږ واوړه گوره ځان چي پر شا نه کې
خدای ته گوره چي په تن دي دا جامه د ریا نه کې
دنیا ټوله یو ساعت ده او ستا ژوند یوه شېبه دی
ابدي عمر هوښیاره په شېبه چي سودا نه کې

از آمده ها آب مکن زهرهء خویش
وز هر جهتی شور مکن شهره خویش
بر دار زدنیای دنی بهرهء خویش
زان پیش که دهر بر کشد دهرهء خویش

زهره مه چوه سبا ته چي لا نه يې ورغلی
هري خواته وهې منډي د شهرت غم يې نيولی
له دې ټيټي دنياگيه خپله گټه واخله درومه
لا دمخه چي زمان يې خپل ساطور ته پرې ايستلی

خيام زمانهزکسی دارد ننگ
کو در غم ایام نشیند دلتنگ
می خور تو درآبگینه با نالهء چنگ
زان پیش که آبگینه ات آید بر سنگ

زمانه له هغو خلکو شرم ننگ لري خيامه
زړه يې شين وي له ايامه گيله من د هسك له بامه
جام دي ډك لره له ميو نى و چنگ در سره واخله
هسي نه چي دي ډبره پر جام ولوېږي ناپامه

این صورت کوزه جمله نقش است وخیال

عارف نبود هرکه نداند این حال
بنشین قدحی باده بنوش و خوش باش
فارغ شو ازین نقش خیالات

د کوزې دا شکل وینې ټول تصویر دی د خیالونو
عارف نه دی څوک چې نه وي با خبر له دې حالونو

کښېنه جام که پر سر پورته غم دي وشړه له خوني
ځان فارغ که له تصویره د محال خیال و خوبونو

چند از غم و غصهء جهان فالاقال
برخیز و بشادی گذران حالاحال
از سبزه چو شو روی زمین میلاملیل
در کش می لعل از قدح مالامال

څو تر څو به وي غمونه شنه به زړونه له روزگار وي
د مستۍ چيغي که پورته څو له غمه به چغار وي
مخ د مځکي شين دی سور غاټول پر غورېدلی
جام که ډک له هغو میو چي تک سور لکه انار وي

از جرم حضيض خاك تا اوج زحل

کردم همه مشکلات گردون حل

بیرون جستم ز بند هر مکر و حیل

هر بنده کشاده شد مگر بند اجل

ما د مخکی له کوگله بیا تر اوجه د زحل

مشکلات د آسمانونو او د ستورو می کره حل

خان می خلاص کی له بندونو د مکرونو د چلونو

فقط یو بند سو را پاته هغه بند و د اجل

کس خلد و جحيم را نديدست ايدل

نی نیز از انجهان رسيدست ايدل

اميد و هراس ما بچيزيست کزآن

جز نام و نشانی نه پديدست ايدل

نه جنت او نه دوږخ دی ای زرگيه چا ليدلی

او نه څوک زمور تر محفله له هغې دنيا راغلی

مور له داسي شي بهر پرو مور اميد دی په ترلی

چي يې نوم او نښان سته خو چا يې رنگ نه دی ليدلی

باسبزه خطی تازه تر از خرمن گل

از دست مده جام می و دامن گل

زان پيش که ناگه شود از باد اجل

پير اهل عمر ما چو پيراهن گل

چي تازه د گل تر ونه يو نوخطه درسره وي

لمن پربرده د گلونو او په لاس به دي پيالو وي

هسي نه وي چي ناپامه د اجل بادونه راسي

او د سرو گلو په څېر مو د ژوندون گربوان پاره وي

در مسجد اگر چه با نیاز آمده ام

حقا که نه از بهر نماز آمده ام

اینجا روزی سجاده دزدیدم

آن کنهه شدست باز آمده ام

که هر خه تر دې مسجده تمنا ته یم راغلی

نه لمونځو نه سجدو ته نه دعا ته یم راغلی

یوه ورځ می له محرابه مسله ده په غلا وړې

اوس هغه د زړه سوې بلي غلا ته یم راغلی

ماییم در اوفتاده چون مرغ بدام

دلخسته روزگار و اشفته مدام

سر گشته در این دایره بی در وبام

نا مده بر مراد و نا رفته بکام

د مرغیو په څېر راغلو د ازل دام ته لوېدلي

زړونه ستړي ورځي ستړي شپې د غم په تار پېيلي

دې لار ورکې دایره کی لا لهنده له اوله

نه له مراد سره راغلي نه په مراد یو رسېدلي

یکدست بمصحفیم و یکدست بجام

که مرد حلالیم وگهی مرد حرام

ما یم درین گنبد فیروزه رخام

نی کافر مطلق نه مسلمان تمام

هم د میو جام په لاس کی هم په ذکر د قران یو

کله کله حرام وخورو کله ټینگ پر خپل ایمان یو

تر دې شنه اسمان را لاندی مور هم یو له بندگانو

چی نه بشپړ کافران یو نه سوچه مسلمانان یو

بې باده نبوده ام دمی تا هستم

امشب شب قدر است ومن امشب مستم

لب بر لب جام و سینه بر سینه خم

تا روز بگردن صراحی دستم

بې سرو میو هرگز نه وم چی پیدا پر زمانه یم

دا نن شپه ده د شب قدر زه په میو مستانه یم

د جام شونډو باندي شونډی پر سینه د خم سینه ده

تر سهاره صراحی ده لاس تر غاره ورسره یم

گویند مرا که می پرستم هستم

گویند مرا فاسق و مستم وهستم

در ظاهر من نگاه بسیار مکن
کاندر باطن چنانکه هستم هستم

شرابی می عالم بولی دوی دی وایی وایم یمه
که فاسق او مست می بولی وایم یمه مستی کرمه
خه می هر گری مخلوقه ظاهری صورت ته گورئ
په ظاهره چی می گورئ په باطن کی هسی یمه

گرمن زمی مغانه مستم هستم
ور عاشق و رند و می پرستم هستم
هر طایفهء بمن گمانی دارند
من از آن خودم چنانکه هستم هستم

که له میو د مغانه هسی مست یم دا دی یمه
که مین یمه که رند یم می پرست یم دا دی یمه
طایفه د خلکو وینی ما په خپلو آیینو کی
زه پخپله خپل وجود یم چی دا هست یم دا دی یمه

گر من گنه روی زمین کردستم
عفو تو امید است که گیرد دستم

گفتی که بروز عجز دستت گیرم
عاجز تر ازین خواه کاکنون هستم

که په غارِه می د ټولو مخلوقاتو گناهونه
ستا د عفوی په امید یم چی می ونیسی لاسونه
تا ویل چی خوار یی په هغه ورځ دی لاس نیسم
لاس می نیسه چی عاجز یم نور به څه وی دلتونه

گل گفت که دست زر افشان اوردم
خندان خندان رو بجهان اوردم
بند از سر کیسه بر گرفتم رفتم
هر نقد که بود در میان اوردم

گل ویل مخ می نیولی محفلونو د جانان ته
خوله می ډکه له خندا ده یم راغلی دې جهان ته
امیانی می کړلې خلاصی ور رهی سوم گلستان ته
چی می څه نغده درلوده ما ور خوشی کړه میدان ته

تاظن نبری که من بخود موجودم
یا این زه خونخواره بخود پیمودم
چون بود و حقیقت من ازو بودست

من خود که بدم کجا بودم کی بودم

خو چي شك در پيدا نه سي چي موجود یمه پخپله

دا اوږده خونړۍ لاره زه پخپله پی کومه

خکه دی هلته موجود و او له ده زما حقیقت دی

دا زه څوک ومه پخپله، چېري وم او کله ومه

کو محرم راز تا بگویم یکدم

کز اول کار خود چه بودست آدم

محنت زده سرشته از گل غم

یکچند جهان بگشت برداشت قدم

چا ته ووایم رازونه ما محرم نه دی لیدلی

چي آدم له لویه سره څه شي و څنگه راغلی

له لومړۍ ورځي ازل دی له غمو سره اخنبلی

خو قدمه یې اخیستي په جهان کي گرځېدلی

گفتم دگر بادهء گلگون نخورم

می خون رزانست دگر خون نخورم

پیر خردم گفت بجد میگوی

گفتم کی مزاح میکنم چون نخورم

ما وې بيا به له جامونو سره شراب نه تشومه
سره شراب دي د تاك ويني زه به ويني څنگه خورمه
پير د عقل مي ويله په ريشتيا دي پرهېز وکړ؟
ما وې ټوکي کوم پيره می به څنگه نه چنمه

در عشق تو صد گونه ملامت بکشم
ور بکشم آن عهد غرامت بکشم
گر عمر وفا کند جفاهای تورا
بازی کم از آنکه تا قیامت بکشم

ستا په مینه کي جانانه ورمه سل رنگه توروڼه
که پر قول سوم پښېمانه زما يې غاړه ستا تېغونه
که مي عمر وفا وکړه که مي ژوند لا په نصیب و
تر قیامته به دي ورمه د جفا درانه بارونه

با رحمت تو من از گنه نندیشم
با تو شه تو ز رنج نندیشم
گر لطف تو ام سفید رو انگیزد
حقا که ز نامه سیه نندیشم

ستا رحمت چي را سره وي له گناه ولي بهرېرم
ستا د نوم توبنه لرمه رنځ د لاري ته درېرم
که مي ستا رحمت ژوندی کی په سپين مخ له خپله گوره
که په لاس مي توره پاڼه راته راكي نه زورېرم

از باده شود زسر تکبر ها کم
وز باده شود گشاده بند محکم
ابلیس اگر زباده خوردی جامی
کردی دو هزار سجده پیش آدم

له سرو میو کبر کم سي د سرونو په کاسو کي
تینگ بندونه په خلاصیږي هم په زرونو هم په خولو کي
که ابلیس وای پورته کړی یو ډک جام د دې سرونو
ستړی کړی به یې ځان وای و آدم ته په سجدو کي

با نفس همیشه در نبردم چکنم
وز کرده خویش بدرم چکنم
گیرم که زمن در گذرانی بکرم
زین شرم که دیدی که چه کردم چکنم

له خپل نفسه سره تل يم شپه او ورځ په جنگ لوبدلی
زه له خپلو کړو پښېمان يم له دې درده کړېدلی
او که ستا کرم راتېر سي زما تر کړو گناهونو
له دې شرمه به زه څه کړم چي گناه کي دي ليدلی

بر مفرش خاک خفتگان می بینم
در زیر زمین نهفتگان می بینم
چندانکه بصرای عدم مینگرم
نا آمدگان و رفتگان می بینم

د دې خاورو پر کمبله خلك وينم چي بیده دي
تر دې محکي لاندی وينم بې حسابه چي پراته دي
هر څه سترگي غړومه د عدم بېديا ته گورم
يا به تللي پکښي گورم يا راغلي هر گز نه دي

من ظاهر نیستی وهستی دانم
من باطن هر فراز و پستی دانم
با این همه از دانش خود بیزارم
گر مرتبه و رای مستی دانم

را څرگند ټول ظواهر دي د نېستیو د هستیو

په اسرارو خبردار یم هم د هسکو هم پستیو
هغه ورځ به یم بېزاره له خپل هونښ له خپلي پوهي
که مي ياده مرتبه کړه چېرته لوړه تر مستیو

گرد دگری چگونه پرواز کنم
یا عشق تو یې چگونه آغاز کنم

يك لحظه سرشك دیده می نگذارد
تا چشم بروی دگری باز کنم

زما وزر به څنگه جوړ کي بېله تا بل ځای کي سیوري
ستا د عشق ذکر مي مل وي څنگه یاد کمه نور توري
اوبنکو کله دی پرې ایښی زما د سترگو د کور غولی
چي مي سترگي کمه خلاصي بېله تا د بل پر لوري

از آب وگلم سرشتهء من چکنم
وین پشم وقصب تو رشتهء من چکنم
هر نیک و بدی که از من آید به وجود
تو بر سر من نوشتهء من چکنم

چي دي زما اوبه او ختي په لومړۍ ورځ دي اخښلي

زما د ژوند په تانسته دي د قضا توري اودلي
که مي خیر له لاسه کېږي که مي شر خيژي له لاسه
زما په وس نه ده خالقه دا خو تا راته ليکلي

هریک چندی یکی بر آید که منم
با نعمت و باسیم و زر آید که منم
چون کارک او نظام گیرد روزی
ناگه اجل از کمین در آید که منم

يو څو ورځي څوک په ښار کي ځان ښکاره کي وایي زه يم
ځان د ژوند په نعمتونو مستانه کي وایي زه يم
هوسونه چی د ژوند یې پوره کېږي یو ناڅاپه
له گونډې اجل پیدا سي پرې حمله کي وایي زه يم

من بی می ناب زیستن نتوانم
بی باده کشیدن بار تن نتوانم
من بنده آن دم که ساقی گوید
یک جام دگر بگیر ومن نتوانم

زه بې میو بې مستیه ژوندون نه سمه کولای
درانه پېټي د ژوندون مي بې شرابو نه سم وړلای

زه بنده د هغه آن يم چي ساقی مي راته وایي
دا يو جام که پر سر پورته زه یې نه سمه چنبلاي

زينگونه که من کار جهان می بينم
عالم همه را يگان يگان می بينم
سبحان الله بهر چه در مينگرم
ناکامی خويشتن در آن ميبينم

په دې توگه چي یې گورم د جهان واره کارونه
يو په يو چي پکښي گورم په نړۍ کي عالمونه
هی سبحان الله چي گورم چي هر څه ته نظر وکم
ناکامی مي پکښي وينم او تباه ټول عملونه

من باده خورم وليک مستی نکنم
الا بقدرح دراز دستی نه کنم
دانی غرضم زمی پرستی چه بود
تا همچو تو خويشتن پرستی نه کنم

له مستيه به پرهيز يم که هر څو شراب چنبمه
بې د سرو میو له جامه بل ته لاس نه اوردومه

ته پوهېرې له سرو ميو زما مطلب څه دی زاهده؟
ستا په څېر مي خپل وجود ته له سجدې پر هېز کومه

گل گفتم کن من يوسف مصر چمنم
يا قوت گرانمايه پر زر دهنم
گفتم چو تو يو سفی نشانی بنمای
گفت که بخون غرقه نگر پيرهنم

گل په خپل حسن مغروره چي يوسف يم په چمن کي
خوله مي ډکه له ياقوتو او طلا مي ده لمن کي
ما وې څرنگه يوسف يې نښاني يې راته وايه
ويل وگوره په وينو سور کميس لرم په تن کي

هر روز پگاه در خرابات شوم
همراه قلندران بطامات شوم
چون عالم سر والخفيات تویی
تو فيقم ده تا بمناجات شوم

هر سهار او ماښام گرځم په کوڅو کي د مغانو
زړه مي درود او ذکر غواړي د دوهی قلندرانو
ته قادر يې ته دانا يې له عالمه د اسرارو

را نصیب می مناجات که د شیخانوَ زاهدانو

در پای امل چومن سر افکنده شوم

وز دست اجل چو مرغ پر کنده شوم

زینهار گلم بجز صراحی مکنید

شاید که چو پر زمی شوم زنده شوم

چی ارمان می پوره نه سی نه په ژوند کی بریالی سم

یا مرغه له بنو کنبلی د اجل په لاس مری سم

صراحی می کړی له خاورو چی بل څه رانه جوړ نه کی

گوندي ډک می کړی له میو او زه بیرته را ژوندی سم

دشمن به غلط گفټ که من فلسفيم
ایزد داند آنچه او گفټ نیم
لیکن چو درین غم آشان آمده ام
آخر کم از انکه من بدانم که کیم

په غلطه دشمن وایي فلسفي په عقیده یم
غلیمان چي هرڅه وایي خدای ځ خبر دی هغه نه یم
خو چي راغلم دې دنیا ته، دې خالی ته د غمونو
پوهېدلی په دې نه یم چي زه څوک یم چي زه څه یم

این چرخ فلک که درو حیرانیم
فانوس خیال ازو مثالی داریم
خورشید چراغ آن و عالم فانوس
ما چون صوریم کاندرو گردانیم

د اسمان خرخ ته چي گورو چي حیران وهو چورتونه
یو د خیال فانوس یې بوله که زما اورې مثالونه
لمر خراغ پکښي څرېږي او عالم لکه فانوس دی
سرگردانه پکښي گرځو لکه مورې یو صورتونه

برخیز و بیا تا می گلرنگ کشیم

با نغمه عود و ناله چنگ کشیم
هشدار که ایام تراویح گذشت
عید است بیا تا می گلرنگ کشیم

راځئ وچنبو شراب چي سره په رنگ ارغواني وي
چي د چنگ نغمې محفل کي راته گډي نوراني وي

د روژو عبادتونو، تراویح ورځي سوې تېري
اختر راغی، سره می راوړه چي پیاله یې اناري وي

بر خیز و بیا که چنگ بر چنگ زنیم
می نوش کنیم و نام بر ننگ زنیم
سجاده بیک پیاله می بفروشیم
وین شیشه زهد بر سر سنگ زنیم

شرنگ د ساز او مستی جوړ کئ اور کئ ورته و تقوا ته
سر پر سر به پیالې نوش کو نام و ننگ به پرېردو شاته
مسئله د عبادت به په یوه پیاله سودا کړو
او بنیینه د زهد ایله کئ پر ډبره چي سي ماته

ای مفتی شهر از تو پر کار تریم

با این همه مستی ز تو هوشیار تریم

تو خون کسان خوری و ما خون رزان

انصاف بده کدام خونخوار تریم

اې د ښار مفتي دا واوره چي له تانه خو پر لار يو

که هر ځونه مور مستان يو بيا لا هم تر تا هوشيار يو

مور د تاك ويني چنبلي ته چنبې د سپرو ويني

ته انصاف وکه په منځ کي چي اوس کوم يو ډېر خونخوار يو

تا چند اسير عقل هر روزه شويم

در دهر چه صد ساله چه يکروزه شويم

در ده توبه کاسه می از آن پيش که ما

در کارگه کوزه گران کوزه شويم

لا تر څو به هره ورځ يو بند د عقل زولانه کي

څه سل کاله څه يوه ورځ يو ژوندي په زمانه کي

تر هغه دمخه راوړه په کاسو کي شرابونه

چي کوزه سي رانه جوړه د کلل په کارخانه کي

ميلم به شراب ناب باشد دايم

گوشم به نی و رباب باشد دايم

گرخاک مرا کوزه گران کوزه کنند

آن کوزه پر از شراب باشد دایم

تل خمار یم د شرابو د سرو میو د جامونو

همپشه می وی غوړ اینی هم پر نی او ربابونو

که کلال می کی له خاورو صراحی او کوزه جوړه

تل دی ډکه صراحی وی او کوزه له شرابونو

ایدوست بیا تا غم فرا نخوریم

وین یکدمه عمر را غنیمت شمیریم

فردا که ازین دیر فنا درگذریم

با هفت هزار سالگان همسفریم

راسی غم د بلی ورځی د سبا نه خورو رندانو

دا یوه شپبه د عمر غنیمت واخلو دوستانو

چی له دې فانی جهانانه د بقا جهان ته ولاړ سو

د اووه زره کلونو همسفر به یو یارانو

افسوس که بیفایده فرسوده شدیم

وز طاس سپهر سرنگون سوده شدیم

در دا و ندامتا که تا چشم زدیم
نا بوده بکام خویش نا بوده شدیم

هی افسوس چی سوو بیخایه هم زاره هم شوپدلی
د فلک تر کاسی لاندی ټول او سپرو سولپدلی
د زمان ظالم له لاسه چی مو سترگی رپولی
چپاو راغی مور مطلب ته یو لانه یو رسپدلی

ای چرخ ز گردش تو خرسند نیم
آزاد کنم که لایق بند نیم
گر میل تو با بیخرد و نا اهلست
من نیز چنان اهل و خردمند نیم

ای فلکه ستا له وپشه زه راضی او قرار نه یم
ما آزاد له زولنی که زه د بند سزاوار نه یم
که دوستان او انتخاب دی جاهلان او نا اهلان دی
زه هم نه یم دونه اهل زه هم دونه هونسیار نه یم

از خالق کردگار و از رب رحیم
نومید نیم بجرم عصیان عظیم
گر مست و خراب خفته باشم امروز

فردا بخشد بر استخوانها رمیم

له خالق سره کم نه دي رحمتونه نعمتونه
نا امید ورڅخه نه یم را بخښي لوی گناهونه
که نن پروت مست و خراب یم له جامونو د سرو میو
په سبا به را معاف کړي زما وراسته خاوري هډونه

ما خرڅه زهد در سر خم کردیم
در خاک خرابات تیمم کردیم
باشد که درین میکده ها در یابیم
عمری که درآن مدرسه هاگم کردیم

مور چوخه د پرهیز رنگ کړه په خمونو په پیالو کي
تیمم مو دی وهلی د شرابو په کوڅو کي
گوندی وي بیرته پیدا کو دې ویجاړو میخانو کي
هغه شپې چي مو کړې ورکي په کتاب او مدرسو کي

یک چند به کودکی به استاد شدیم
یک چند ز استادی خود شاد شدیم
پایان سخن شنو که ما را چه رسید
از خاک در آمدیم و برباد شدیم

يو څو ورځي ماشومان و شاگردان د لوی استاد سوو
يو څو ورځي له دې خپلي استاديه په زړه بناد سوو
له دې ژونده له تلابنه مور ته څه شي په نصيب سول
چي له خاورو و راغلي عاقبت ټوله برباد سوو

زين خانه که به صد نوا آمده ايم
رفتند بسی زما و ما آمده ايم
از رفته و آینده نگفته است کسی
باید بکجا شد زکجا آمده ايم

له دې کوره چي په سلو فریادونو یو وتلي
زموږ له ډلي داسي ډېر دي هم راغلي هم ترې تللي

نه د تللیو احوال راغی نه راتلونکي را معلوم دي
چي آخر به چېرې ولاړ سو او له کومه یو راغلي

ما افسر خان و تاج کی بفروشم
دستار قصب ببانگ نی بفروشم
تسبیح که پیک لشکر تزویر است
ناگاه بیک جرعه می بفروشم

له شوکت او شانه تېر یو خرڅوو د کی تاجونه
تخت دي واخله د زربفتو موږ ته راوړه نی چنگونه
او تسبیح چي سر لښکر دی د ریا او فریبونو
خرڅوو یې په را نیسو یو څو څاڅکي شرابونه

چون نیست مقام ما درین دیر مقیم
پس بی می و معشوق خطایبست عظیم
تاکی ز قدیم ومحدث ای مرد سلیم
چون من رفتم جهان چه محدث چه قدیم

چي له دې فاني جهانہ عاقبت روانېده دي
لو خطا بېله معشوقه بېله میو اوسېده دي
لا تر څو کړئ هونښیارانو د زاړه نوي خبري
چي څوک ولاړ سي له جهانہ په زاړه نوي يې څه دي

در دایره وجود دیر آمده ایم
وز پایه مردمی بزیر آمده ایم
چون عمر نه بر مراد ما میگذرد
باری بسر آمدی که سیر آمده ایم

څه ناوخته يو راغلي د هستي تر ميدانونو
يو قدم يو كښته سوي د انسان تر مقامونو
زموږ د زړه په خوښه نه دي د دې عمر شپې او ورځي
كشكي ژر وای تېري سوي موږ ماږه يو له عمرونو

زان پيش كه از زمانه تابی بخوريم
با يكدیگر امروز شرابی بخوريم
كاین چرخ فلك بگاہ رفتن ما را
چندان ندهد امان كه آبی بخوريم

چي زمان لا نه وي كړي فيصله زموږ د وهلو
راسه كښپنه ورځ كو تېره د سرو ميو په چنبلو
زه پوهېږم چي آسمان به په ساعت كي زموږ د تلو
يو گړی مهلت را نه كړي د اوبو د نوشولو

پاك از عدم امديم و ناپاك شديم
آسوده در آمدیم و غمناك شديم
بودیم ز آب دیده آتش دل
دادیم بباد عمر درخاك شديم

له عدم څخه پاك راغلو او ناپاك پر دې جهان سوو

څه هوسا دنيا ته راغلو څه بېځايه سرگردان سوو
له دوو سترگو توپيدلو او لوېدو د زړه په اور کي
ژوند مو باد لره تسليم کړ او په خاوره کي پنهان سوو

جانا من و تو نمونه پرکاريم
سرگرچه دوکرده ايم يك تن داريم

بر نقطه روا نيم همی دايره وار
تا آخر کار سر بهم باز آريم

زما او ستا ژوندون جانانه د پرکار په شان تېرېږي
تن مو يو سرونه دوه دي يوه ساه پکښي چلېږي
پر نقطه باندي را گرځو دايرې دي جوړوو يې
دوه سرونه مو يوځای سي کار چي پای ته ورسېږي

ماييم که اصل شادی وکان غمिम
سرمایه داديم و نهاد ستميم
پستيم و بلنديم و کماليم و کميم
آيينه زنگ خورده و جام جميم

هم ريښه يو د بناديو او هم کان يو د غمونو

سر چينه د عدالت يو او اساس يو د ظلمونو
هم ټيټپرو، هم لوړپرو هم کمال يو هم کمی يو
زنگ وهلي آيينې يو جام د جم د محفلونو

ترسم که چون زين بيش بعالم نرسيم
با همنفسان نیز فراهم نرسيم
اين دم که درو ييم غنيمت شمريم
شاید که بزنگی درآن دم نرسيم

زه بپرېرم نه رسېرو ها نړۍ ته چي مو تله دي
نه په گام برابرېرو له ملگرو چي مو مله دي
دغه دم غنيمت بولئ چي دا اوس پکښي اوسېرئ
څوک خبر دي چي په ژوند مو تریل دمه رسېده دي

مقصود زجمله آفرينش مايم
در چشم خرد جوهر بينش مايم
اين دايره جهان چون انگشترست
بی هيچ شکی نقش نگينش مايم

د دوو کونو له خلقته ټول مقصود موږ په يقين يو
موږ په سترگو کي د عقل رنگ جوهر د هر آيين يو

دایره د دې نړۍ ده د گوتمی په شاني جوړه
زمور شغلې دي چي خپرېږي مور يې نقش د نګین يو

برخيز مخور غم جهان گذران
بنشین و جهان به شادمانی گذران
در طبع جهان اگر وفای بودی
نوبت به تو خود نیامدی از دگران

غم يې مه خوره چي جهان دی بې بنیاده لږ زېدلی
دا گری په مستی تېر که چي نصیب درته لیکلی
د جهان د وفا طبع تاته هلته معلومېږي
چي نوبت د پخوانو دی څنگه تاته رسیدلی

ای مانده شب و روز بدنیا نگران
اندیشه نمیکنی تو از روز کران
آخر نفسی بین و باز ای بخود
کایام چگونه میکند بادگران

شپې او ورځې دي کړې تېري په دنیا کي په فکرونو
يو گری دي په یاد نه سوه بده ورځ د قسمتونو

دا يوه شېبه هوشيار سه يو نفس يې در په زړه که
چي له نورو سره څنگه جفا وکړله وختونو

رفتم که درين منزل بيداد بدن
در دست نخواهد بجز از باد بدن
آنها بايد به مرگ من شاد بدن
کز دست اجل تواند آزاد بدن

د ستم په دې دنيا کي به څوک ولي لا اوسېږي
درنه ځم چي بېله باده هيڅ په لاس کي نه پاتېږي
هغه څوک دي وي خوشاله زما په مرگ دي هوسېږي
چي تر غاړي يې منگولي د اجل نه ور رسېږي

می خوردن و گرد گلرخان گردیدن
به زانکه بزاقي زاهدی ورزیدن
گر مردم میخواره بدوزخ باشند
پس روی بهشت کس نخواهد دیدن

پیمانہ په لاس کي گرځه د گلرخ په طوافونو
نه چي توري دي کړې ورځي د زاهد په خلوتونو
که دوېځ لره روان کې ډلي ډلي د ميخورو

شرابونه به څوك نوش كي د خالق د جنتونو

برسینه غم پذیر من رحمت کن

برحال دل اسیر من رحمت کن

برپای خرابات رو من بخشای

بردست بیاله گیر من رحمت کن

پر هغه سینه رحمت که چي ساتم پکښي غمونه

پر بندي زړه مي رحمت که در معلوم يې دي حالونه

هغو پښو ته بخښه غواړم چي رهي دي خرابات ته

پر هغه لاس مي رحمت که چی په نیسمه جامونه

مسکین دل درد مند دیوانه من

هشيار نشد زعشق جانانه من

روزی که شراب عاشقی در دادند

در خون جگر زدند پیمانہ من

د خورمن او لېوني زړه درته تېره مي کیسه کړه

د جانان لیونۍ میني را بېهوبښه هره شپه کړه

چي زاړه فلک وپشله په ازل شراب د میني

د زرگي له وینو ډکه زما د ژوند يې پیمانہ کړه

رندی دیدم نشسته برخنگ زمین
نه کفر ونه اسلام و دنیا و نه دین
نه حق نه حقیقت نه شریعت نه یقین
اندر دو جهان که را بود زهرهء این

رند می ولیدی چی ناست و مست له خنگه د خمونو
نه پر کفر نه اسلام و نه یی غم د مذهبونو
نه پر حق نه حقیقت و نه یقین نه شریعت و
زره ور بل دی چا لیدلی پر دې دواړو جهانونو

بشنو زمن ای زبدهء یاران کهن
دل تنگ مکن زین فلک بی سر وین

برگوشهء عرصهء سلامت بنشین
بازیچهء دهر را تماشا میکن

زره ته تپر اشنایه واوره چي خبر سپ له رازونو
مرور له هسکه نه سپ له بی تنه بی لاسونو
په گوبسه کي ورته کنبینه د زمان لوبي ته گوره
په بېغمه زره یی وکه ننداره د میدانونو

از تن چو برفت جان پاك من وتو
خشتی دو نهد برمغاك من وتو
وآنكه ز برای خشت گور دگران
در كالبدی كشنند خاك ومن وتو

چي مرگی رالره راسي چي مو روح له تنه تنبتي
يو خو خبنتي مو د گور سي كفنونه راته سكبنتي
چي يې بيا خبنتي په كار سي د گورونو لحدونو
زما او ستا له تنه واخلي د بل چا د لحد خبنتي

آنم كه پديد كشتم از قدرت تو
پر ورده شدم بناز در نعمت تو
صد سال به امتحان گنه خواهم كرد
تا جرم منست بيش يا رحمت تو

زه هغه يم چي هستي ته ستا قدرت يمه راوړی
ستا له نازه له نعمته په دنيا كي يم سرلوړی
په سل كاله گناهونو زه دا راز معلومومه
چي گناه زما درنه ده او كه ستا رحمت پياوړی

اين چرخ فلک بهر هلاک من وتو
قصدي دارد بجان پاک من وتو
بر سبزه نشين بتا که بس دير نماند
تا سبزه برون دمد زخاک من وتو

دا فلک موږ دواړه وژني زړه يې نه راته صبرېږي
زما او ستا په ځان راغلی له دې لاري نه ستنېږي
چي لا نه وي ښکاره سوې شنه سبزه زموږ پر قبرونو
راسه کښېنو په سبزه کي ښايستي ورځې تېرېږي

بردار پيالو و سبو ای دلجو
برگرد بگرد سبزه زار و لب جو
کين چرخ بسی قد بتان مهرو
صد بار پيالو کرد و صدبار سبو

پيالو پورته که نگاره چي تېرېږي دا وختونه
له پايکوبه به کرو مستي هم ويالې هم چمنونه
چي دا ستا په شاني ښکلي فلک ډېري خاوري کړي
په سل ځله يې پيالې کړې په سل ځله يې جامونه

بردار پيالو و سبو ای دلجو

بر گرد بگرد سبزه زار ولب جو

کاین چرخ بسی قد بتان مهرو

صد بار بیاله کرد و صد بر سبو

گرانه راوړه په مینا کي په پیاله کي شرابونه

د ویالې پر غاړه کنبېنه چي سبزه وي سره گلونه

چي دې شنه آسمان د ډیرو گلرخانو خاوري یو وړې

څوک یې سل ځله مینا کړل څوک یې سل ځله جامونه

از آمدن و رفتن ما سودی کو

وز تار جود عمر ما پودی کو

چندین سر وپای نازنینان جهان

میسوزد و خاک میشود دودی کو

زموږ له ژونده زموږ له مرگه چاته څه گټه رسېږي

اوږدې لاري دي د عمر په منزل یې څوک پوهېږي

دا نړۍ له گلرخانو هم ډکېږي هم تشېږي

دلته سوځي خاوري کېږي لوگي هیڅ نه معلومیږي

ای رفته بچوگان قضا همچون گو

چپ میدو و راست میدو و هیچ مگو

کانکس که تو را افگند اندر تک و پو

او داند و او داند و او داند او

چي دي تن لکه نانځکه د قضا لاس کي لوبېږي

د اسمان په حکم گرځه اختيار نه پکښي چلېږي

هغه چا چي يې راوړی د دې لوبي تر ميدانه

هم قادر دی هم دانا دی په هرڅه باندي پوهېږي

ناکرده گناه در جهان کیست بگو؟
و آنکس که گنه نکرد چون زیست بگو؟
من بد کنم و تو بد مکافات دهی
پس فرق میان و تو چیست بگو؟

وايه چا به په دنيا کي نه وي کړي گناهونه
چي گناه يې نه ده کړې څه يې برخه له ژوندونه
زه بدې کوم پوهېږم ته سزا راکوې ماته
وايه زما او ستا په منځ دلته څه سول توپيرونه

آن قصر که بر چرخ همیزد پهلو
بر درگه او شهان نهادندی رو
دیدم بسر کنگره اش فاخته ای
بنشسته همیگفت که کوکو کوکو

هغه قصر چي يې څو کي تر آسمانه رسېدلې
پر چارچوب چي يې شاهانو د تعظیم سجدې کولې
د هغې مانۍ په کونج کي ما لیده يوه کوتره
کری ورځ وه هلته ناسته د کو کو نارې يې کړلې

ماییم خریدار می کهنه و نو

و آنگاه فرشنده عالم بدو جو
گفتی که پس از مرگ کجا خواهی رفت
می پیش من آر هر کجا خواهی رفت

موږ راغلي یو چي واخلو زاړه نوي شرابونه
موږ په دوو اوریشو خرڅ کړل عالمونه جنتونه

څه پوښتې له عاقبتہ پسله مرگه چېرې ځمه
ته چي هر چېرته ځې ولاړ سه ماته راوړه ډک جامونه

ماییم خریدار می کهنه و نو
و آنگاه فرشنده جنت به دو جو
دانی که پس از مرگ کجا خواهی رفت
می پیش من آر و هر کجا خواهی رو

موږ را نیسو دې بازار کي زاړه نوي شرابونه
خرڅوو په دوو اوریشو ښکلي حوري جنتونه
ته پوهېږې در معلوم دي پسله مرگه حسابونه
ته ورځه مخته دي ښه سه موږ ته راوړه ډک جامونه

دانی زچه روی او فتادست و چه راه

آزادی سرو و سوسن اندر افواه
کین دارد ده زبان و لیکن خاموش
و آنراست دو صد دست و لیکن کوتاه

ته پوهېرې چې دا ولي آوازې دي چې خپرېږي
چې سوسن سرو آزاد دي خوله پر خوله يې کیسې کېږي
د سوسن سره لس ژبي خو هيڅ نه وایي خاموش دی
او د سروی سل لاسونه خو له ځانه نه اوږدېږي

يك جرعه می کهنه ز ملك نوبه
وز هر چه نه می طریق بیرون به
خشت سر خم زتاج کیخسرو به
جا میش به از ملك فریدون به

زما زاره شراب په کار دي نه شاهي نوي ملکونه
بېله میو بیهوده دي ټولي لاري منزلونه
جام يې سل ځله بهتر دی له شوکت د فریدونه
خم دي زما وي ته در واخله کیخسرو دی که تاجونه

از درس علوم جمله بگریزی به
و اندر سر و زلف آویزی به

زان پيش که روزگار خونت ريزد

تو خون قنينه در قدح ريزی به

تېښته بويه په ژوندون کي له ملا له کتابونو

زړه دي بند لره په زلفو د ورېښمو له ټالونو

چي دي نه وي لا توی کړي شنه آسمان د اجل ويني

ويني توی د صراحي که په لمن کي د جامونو

پيری ديدم بخواب مستی خفته

وز گرد شعور خانهء تن رفته

می خورده و مست خفته و آشفته

و الله لطيف بعباده گفته

ما بوډا مست له شرابو بیده وليدی يارانو

نه په غم کي و د عقل نه په بند کي د رندانو

بېخبره له جهانہ دا يو ذکر يې په خوله و

په والله چی مهربان دی خدای پر خپلو بندگانو

روزی بينی مرا سر مست افتاده

در پای تو سر نهاده پست افتاده

دستار ز سر قدح ز دست افتاده

در حلقه زلف بت پرست افتاده

یوه ورخ به مي لا وینې له مستیه پریوتلی

ستا پر پنبو به مي سر ایښی او پر خاورو یم لوېدلی

هم پر سر مي بگری نه وي هم له لاسه جام نسکور وي

او د زلفو په حلقو کي د بتانو کښپوتلی

فرياد که عمر رفت بر بيهوده

هم لقمه حرام و هم نفس آلوده

فرموده ناکرده سیه رويم کرد

فرياد زکرده های نا فرموده

يم پښېمانه عمر ولاړی بېهوده تېر سول کلونه

هم حرام می دي خوړلي هم مي کړي گناهونه

چي د کړو وه ومي کړله تر قيامته یم مختوری

هی افسوس چي ډېر مي کړي د نه کړلو عملونه

چند از پی حرص و آز فرسوده

سرگشته دوي گرد جهان بېهوده

افتند و رويم و ديگر آیند و روند

يکدم بمراد خوښتن نا بوده

لا دي خو د حرص پر لاره روح او تن دي سولولي
لا لهانده پر جهان يې تر زرگي اغزي ختلي
راغلل، خو به، نور به راسي د هغوی هم دغه لار ده
خوک يو دم تر خپل هدفه دلته نه دي رسېدلي

بنگر ز صبا دامن گل چاک شده
بلبل ز جمال گل طربناک شده
در سایه گل نشين که بسيار اين گل
در خاک فرو ريزد و ما خاک شده

د سهار نسيم الوتی د غوتی گرهوان خیرېري
د گلونو له جماله بلبلان دي چي مستېري
نن د گل سيوري ته کښېنه چي گېډی د دې گلونو
رژېدلي دي پر خاورو زموږ په شاني خاوري کېري

اين چرخ چو کاسی است نگون افتاده
در وی همه زیرکان زبون افتاده
در دوستی شیشه و ساغر نگرید
لب بر لب و درميانه خون افتاده

دا فلك لکه کاسه ده را لوېدلې سر نگونه
پکښي عقل سرگردان دی پکښي بند دي تدبيرونه
له دوستۍ در معلومېري د مينا او د جامونو
خوله پر خوله يې سره ايښې ډک له وينو لري زړونه

تن در غم روزگار بيداد مده
مارا زغم گذشتگان ياد مده
دل جز بسر زلف پريزاد مده
بی باده مباح و عمر برباد مه ده

ډېر چي ځای نه کې په زړه کي د زمان ظالم غمونه
مور ته مه راوړه ناخوالي د پېړيو تېر کلونه

زړه د يار په زلفو بند که هېروه دا نور بندونه
پيال مه ايرده له لاسه چی برباد نه کې کلونه

تن در غم روزگار بيداد مده
مارا زغم گذشتگان ياد مده
دل جز به صنم بری پريزاد مده
بی باده مباح و عمر برباد مده

د ظالمي زمانې چي پر زړه بار نه کې غمونه
راته مه وايه د تلليو د غمونو داستانونه
زړه يوازي د پي مخو پريزادو په لاس ورکه
گوره عمر برباد نه کې تل دي ډک لره جامونه

زان می که مرا قوت روانست و من
زان گرچه سرم بسی گرانست بده
برنه به کفم قدح که دهر افسانه است
وين عمر چو بادگذران است بده

هغه می رالره راکه چي مي روح په تازه کېږي
که هر خونه مست خراب يم لا مي زړه ورته مستېږي
راته ډکي پيالې راوړه چي ژوندون ټول افسانه ده
او دا عمر بې وفا دی لکه باد هسي تېرېږي

اندیشه عمر بیش که در شصت منه
هرکجا که قدم نهی بجز مست منه
زان پیش که از خاک وگلت کوزه کنند
رو کوزه فروش و کاسه از دست منه

اندېښنه د عمر مه که له شپېتو کلو د پاسه
دلته هر قدم چي اخلي له مستيو ورته راسه
يوه ورځ به دي له خاورو کلان کوزه کي جوړه
ژر کوزه له اوږې کښېږده پيال له لاسه

تاکي غم آن خورم که دارم يانه
وين عمر بخوشدلي گذارم يا نه
پرکن قدح باده که معلوم نيست
کين دم که فروبرم بر آرم يانه

غم ترڅو خورمه دوستانو څه لرم څه نه لرمه
دا څو ورځي په مستيو تېروم که يې پرېږدمه
جام مي ډک که له شرابو چي معلومه راته نه ده
له سينې يې بيرته باسم دا نفس چي کښته وړمه

من ترك همه گيرم و ترك مي نه
وز جمله گزير باشدم از وي نه
ايا بود آنکه من مسلمان گردم
پس ترك مي مغانه گيرم هي نه

زه او جام به سره مله يو نور له هر څه توبه گار يم

دا هستي مي در پرپر دمه يو د سرو شرابو يار يم
ته خو بنه وايي ناصحه چي را واوپه مسلمان سه
بيا نو مي او مغان پرپر دم هغه نه کپري هونبنيار يم

اندازهء عمر بيش از شصت منه
هر جا که قدم نهی به جز مست منه

زان پيش که کاسه سرت کوزه کنند
تو کوزه ز دوش و کاسه از دست منه

تر شپيتو دي بايد کمه د ټول عمر اندازه وي
ژوند دي ټوله رندانه وي هر قدم دي مستانه وي
لا دمخه چي آسمان دي کوزه جوړه کي له سره
صراحي پر اوږو گرځه او په لاس به دي پيالو وي

ای بيخبر از کار جهان هيڅ نه ای
بنیاد تو بادست از آن هيڅ نه ای
شد حد و وجود تو میان دو عدم
اطراف تو هيچ است در میان هيچ نه ای

بېخبره له عالمه ته نېستي يې په جهان کي

ستا بنياد ولاړ پر باد دی بل څه نسته په میدان کي
چي سرحد ستا د وجود يې دوه عدمه دی ټاکلی
دواړه خواوو ته دي هېڅ دي ته هېڅ نه يې په دا میان کي

نقش است که بر وجود ما ريخته ای
صد بوالعجبي ز ما بر انگيخته ای
من زان به ازین نمیتوانم بودن
کز بوته مرا چنین فرو ريخته ای

يو تصوير دي اچولی زموږ پر تن باندي څښتنه
سل عجیبي ولاړېږي د دې جبر له وطنه
ښه کېدلای تر دې نه سم له ازله داسي جوړ يم
روح مي بل چيرته پيوند دی تمه نه کيږي له تنه

جانا زکدام دست برخاسته ای
کز طلعت خویش ماه را کاسته ای
خوبان جهان بعید رو اورند
تو عید بروی خویش آراسته ای

زما ښایستې له کومه لاسه کوم کماله يې راغلې
چي له مخه دي سپوږمۍ ده په آسمان کي شرمېدلې

د نړۍ ښکلي مخونه د اختر په ورځ سينگار کړي
تا په خپل مخ د اختر ورځ ښکلي کړي سينگا کړي

درکارگه کوزه گری کردم رای
در پایه چرخ دیدم استاد بیای
میگرد دلبر کوزه را دسته و پای
از کلهء پادشاه و از پای گدای

د کلال په کار خانه کي تېره شپه مي څو شپې وې
کوزه گر پکښي ولاړ و جوړي کړي يې کوزې وې
گрозولې يې پر لوبڼو هنرمندي کاري گوتي
د پاچا سر يې په لاس کي ورسره د فقير پښې وې

خواهی که اساس عمر محکم یابی
روزی بعالم دل خرم یابی
فارغ منشین ز خوردن باده می
تا لذت عمر خود دمادم یابی

که د عمر د شپو دي فولادي غواړې بندونه
که پېرزو دي پر خپل ځان دي دا پنځه ورځي عيشونه

چي له لاسه يې کښې نه ږدې د سرو ميو پيالې ډکي
چي نصيب دي هر گړی سي د خواږه عمر خوندونه

شيخي به زن فاحشه گفتم مستی
هر لحظه بدام ديگری پا بستی
گفتم شا هر آنچه گویی هستم
اما تو چنان که می نمایی هستی؟

شيخ ويله فاحشې ته ستا کردار د دورخيانو
هره شپه يې لاس تر غاږه له پرديو له يارانو
ښځي وويله شيخه چه ته وايې زه هغه يم
ته هم سپين داسي په زړه يې که په رنگ د زاهدانو؟

تا در تن تست استخوان ورگ وپی
از خانه تقدیر منه بیرون پی
گردن منه او خصم بود رستم زال
منت مکش ار دوست بود حاتم طی

چي په تن کي لری وینه چی ژوندي یاست عزیزانو
چي رسيږي له تقدیره هغه ومنئ يارانو
چي تسليم نه سئ انسان ته که دښمن رستم زال وي

که مو دوست حاتم طی وي منت مه وړی د دوستانو

هنگام صبح ای صنم فرح پی
بر ساز ترانه وپیش اتور می
کافگند بخاک صد هزاران جم و
این آمدن تیرمه و رفتن دی

زما نښایسته گلرخه پاڅه د سهار نسیم چلیږي
نغمه سازه که می راوړه چي د عمر شپې کمیږي
داسی سل زره جمشیده، کي به لاندي سي تر خاورو
پسرلي به راسي ولاړ سي ژمی سر پر سر تېریږي

تا در تن تست استخوان ورگ وپی
از خانهء تقدیر منه بیرون پی
گردن منه از خصم بود رستم زال
منت مکش ار دوست بود حاتم طی

چي په تن کي دي لا ساه سته چي لرې هد او رگونه
د تقدیر له کور دباندې چي و نه باسې گامونه
که دښمن دي رستم زال وي چي تسلیم یې نه سې زور ته
که دي دوست حاتم طی وي یو یې نه سې منتونه

از آمدن بهار و از رفتن دی
اوراق و جود ما همیگردد طی
می خور مخور اندوه که گفتست حکیم
غمهای جهان چو زهر و تریاکش می

سر پر سر پسرلی راسی او تپریری خزانونه
د هستی پانی مو راوری او دکبری کتابونه
می چینه غمونه مه خوره دا وینا د حکیمانو
د جهان غمونه زهر او تریاک یی دی جامونه

خوش باش که پخته اند سودای تو دی
ایمن مباش از همه تمنای تو دی

تو شاد بزی که بی تقاضای تو دی
دادند قرار کار فردای تو دی

غم یی مه کوه فلك دی در شمپرلی ورخی شپې دی
د نصیب له زره دی هبری ټولی هیلې اندپنې دی
نه اختیار دی د راتلو و نه اختیار دی د وتلو
د ازل کاتب لیکلی د سبا ټولی شپې دی

ای کاش که جای آرمیدن بودی
یا این ره دور را رسیدن بودی
کاش از پی صد هزار سال از دل خاک
چون سبزه امید بر دمیدن بودی

کشکی خای وای پر دې مخکە د آرام د پرپوتلو
د اوږدې لاري په پای کي وای منزل د رسېدلو
کشکی سل زره کلونه وروسته بیا له زره د خاورو
د سبزي په خېر امید وای یو خُل بیا د شنه کېدلو

خوش باش که پخته اند سودای تو دي
فارغ شده اند از تمنای تودي
قصه چی کنم که بی تقاضای تو دي
دادند قرار کار فردای تو دي

زړه دي مه خوره چي وېشلي قسمتونه يې پرون دي
فلك ځان بېغمه كړی له آرزو د سباوون دي
تا ته څه كيسه بيان كړم ستا غوښتنه پكېني نه ده
د سبا غم يې خوړلی دا کارونه د گردون دي

گر کار فلک به عدل سنجیده بود
احوال فلک جمله پسندیده بودی
ور عدل بودی به کارها در گردون
کی خاطر اهل فضل رنجیده بودی

د آسمان که ټول کارونه په انصاف تلل کېدلای
پېښېدلای چي له هسکه نو انسان به خوښېدلای
که فلک په لاس نیولی ترازو د عدالت وای
نو به ولي هونبیارانو د زرګي ويني خوړلای

افتاد مرا بامی ومستی کاری
خلقم ز چه میکند ملامت باری
ایکاش که هر حرام مستی کردی
تا من بجهان ندیدمی هوشیاری

ماته می او مستی دواړه په قسمت دي رسېدلي
ټولو خلګو ولي ماته د پیغور سترګي نیولي
کشکي ټولو ګناهونو انسانان نشه کولای
په دنیا کي به مي چپرته هونبیاران نه وای لیدلي

یارب بګشای برمن از رزق دری

بی منت مخلوق رسان ما حضری

از باده چنان مست نگه دار مرا

کز بیخبری نباشدم درد سری

ربه ته کی راته خلاصه دروازه د رزق ارزانه

چی نه اړ یمه مخلوق ته نه می تمه له سلطانه

هسی ډکی پیالی را که هسی مست می که له میو

چی بیخوده سم له ځانه بېخبره له جهانه

از کوزه گری کوزه خریدم باری

آن کوزه سخن گفت زهر اسراری

شاهی بودم که جام زرینم بود

اکنون شده ام کوزه هر خماری

سحرگاه چی سپیدی چوی بانگ د چرگ اوربدل کیبری

ته پوهېږې چی دا ولي ساندي وايي او خروښېږي

وايي بيا هغه دی ښکاري په هینداری د سهار کی

چی هنوز یې بې خبره شپې د عمر دي تېریږي

سازنده کار مرده و زنده تویی

دارنده این چرخ پراکنده تویی
من گرچه بدم خواجه این بنده تویی
کس راجه گنه چی آفریننده تویی

که خوک مړه دي که ژوندي دي ته کار سازه د انسان يې
ته څښتن د آسمانونو ته مالک يې ته سبحان يې
زه که بد یمه هم ستا یم ته بادار د دې بنده يې
د بنده گناه به څه وي چی خالق د ټول جهان يې

ای باده تو شربت من رسوایی
چندان بخورم ترا من تشیدایی
کز دور مرا هرکه ببیند گوید
ای خواجه شراب از کجا میایی

دا رسوا مستي شېبې مي ستا له ډکي پیمانې دي
غواړم سر پر سر يې نوش کم د سره می ډکي پيالې دي
چي له ليري مي خوک ويني په مستۍ دا راته وايي
خواجه دا څنگه شراب دي دا دکومي ميخانې دي

با ما تو هرآنچه گویی از کین گویی
پیوسته مرا ملحد و بیدین گویی

من مقررمد بدانچه گویی لیکن
انصاف بده ترا رسد کین گویی

ته چي هر څه ماته وایې له حسده ویل کېږي
ما ملحد او بېدین بولې له دښمن سره ښایېږي
چي په هر نامه مي بولې زه اقرار کوم خو واوره
که انصاف کړې څه چي وایې ټوله تاته در رسېږي

ای بادهء خوشگورا در جام بهی
بر پای خرد تمام بند و گرهی
هر کس که ز تو خورد امانش ندهی
تا گوهر او برکف دستش ندهی

اې د میو سرو لعلونو درته جام او پیالی ښایي
چي ته نه یې په خلوت کي عقل بند وي خودي ستایي
څوک چي جام کي پر سر پورته بیا امان ورلره نسته
چي هر څه لري په زړه کي هغه ټول په ژبه وایي

چندان که نگاه میکنم هر سوی
از سبزه بهشت است و زکوثر جویی

صحرا چو بهشت است ز دوزخ کم گو

بنشین به بهشت با بهشی روی

چی هر لوری ته نظر کرم راته نیکاری سره گلونه

کوثری ویالی بهیبری شنه دشتونه جنتونه

شنه سبزه لکه جنت دی د دورخ خبری پر پرده

د جنت پر لمن گوره جنتی بنایسته مخونه

هان تا بر مستان بدرشتی نشوی

یا از در نیکوان بزشتی نشوی

می خور که بخوردن و بنا خوردن می

گرانست دوزخی بهشتی نه شوی

پام چی زرونه ازار نه کی د مستانو د رندانو

نه په تونده ژبه ستون سپ له چارچوبه د نیکانو

په پر هیز او په چینلو د سرو میو نه بدلپری

نه ازل د دورخیانو نه نصیب د جنتیانو

ای سوختهء سوختهء سوختنی

وی آتش دوزخ از تو افروختنی

تاکی گویی که بر عمر رحمت کن

حق را تو که ای برحمت اموختنی

د ایرو له ایرو جوړ دي ستا رگونه ستا هډونه
ستا وجود به کي پېلوزی په دوږخ کي انگارونه
څه پر عمر رحمت غواړې لا به څوکوې خواستونه
ته یې څوک چي حق ته ښیې د رحمت لاري مزلونه

گر زانکه بدست افتد از می دومی
می نوش بهر جمع و بهر انجمنی
کانکس که جهان ساخت فراغت دارد
از سبالت چون تویی و ریش چو منی

که دي کښېوزي په لاسونو دوه مني می او جامونه
له رندانو سره نوش که ډک له میو گیلاسونه
چي جهان یې پیدا کړی له جهان به پروا دی
نه یې زما د ږيري غم دی نه په یاد یې ستا بریتونه

درگوش دلم گفت فلك بنهانی
حکمی که قضا بود زمن میدانی
در گردش خویش اگر مرا دست بدی
خودرا برهاندمی ز سر گردانی

راته غوږ کي آسمان وکړه دا يوه خبر څرگنده
فيصله د قضا بولي زما له نوم سره پيونده؟
که مي وس په رسېدلای په دې خپلو گرځېدلو
زه به ولي سرگردان وم ټوله عمر لکه ژرنده

ای از حرم ذات تو عقل آگه نی
وز معصیت و طاعت ما مستغنی
مستم زگناه و وز رجا هشیارم
امید برحمت تو دارم یعنی

تا ته عقل نه رسېږي لوړ تر فکره د هر چا يې
له گناه او عبادته مستغني يې بې پروا يې

که هر څو له گناه مست يم ستا سخا لره هونبیار يم
د رحمت امید لرمه ته قادر يې ته دانا يې

ای چرخ دلم همیشه غمناک کنی
پیراهم خوشدلی من چاک کنی
بادی که وزد به آتش کنیش
آبی که خورم در دهنم خاک کنی

اي فلکه همپشه مي زرگی شين تغمې تغمې کې
د خوښۍ جامې کړې څيري زما گرېوان رېښې رېښې کې
چي پر خوا مي نسيم راسي زما پر تن يې سره لمبه کې
چي يو څاڅکی ورم تر ستوني زما په خوله خاوري ايرې کې

از دير برون آمده ناپاک تنی
وز دود جهنم بتنش پيرهنی
بشکست صراحيم که عمرش کم باد
وانگه چی می لطيف و مردی چومنی

له خلوته راوتلی کرغېرن لړلی ځان و
دورڅي جامې اغوستي په زړه تور لکه شيطان و
صراحي يې کړه راماته خدايه عمر يې ور لنډ کې
هغه څه ښايسته شراب وه دلته ما غوندي انسان و

گر آمدنم بمن بدی نامدمی
ور نیز شدن بمن بدی کی شدمی
به زان بدمی که اندرین کون وفساد
نه آمدمی نی شدمی نه بدمی

که راتلل مي په اختيار وای دې نړۍ ته نه راتلمه
که په وس مي دا هستي وای په دې رنگ چېرته کېدمه
له هغه چي مي راتگ وای دې فاسدي زمانې ته
نه راغلی وای دنيا ته او نه وای دغه چي یمه

برشاخ امید اگر بری یافتمی
هم رشته خویش را سری یافتمی
تا چند ز تنگنای زندان وجود
ای کاش سوی عدم دری یافتمی

یا له بناخه د امیده پیدا کړی می ثمگر وای
د ژوندون پر ورکو لارو را معلوم د تناو سر وای
لا تر خو به زه بندي یم د وجود په دې زندان کي
کشکي خدایه را خرگند خو د نېستی د لوري ور وای

از دفتر عمر برگرفتیم فالی
ناگاه ز سوز سینه صاحب حالی
میگفت خوشا کسی که اندر بر او
یارست چو ماهي وشبې چون سالی

ما د عمر په دفتر کي ځانته اچول فالونه

يوه پير د زړه له سوزه راته وويل حالونه
ويل څومره دي نېکبخته هغه څوک چي يې په ځنگ کي
د سپوږمۍ په شاني يار وي شپې اوږدې لکه کلونه

تن زن چو بزير فلک بيباکي
می نوش چو درجهان آفت ناکي

چون اول و آخرت بجز خاکي نيست
انگار که بر خاک نهء در خاکي

فلک ډبري کرې خزاني د گلونو لښتي تاندي
می چينه چي آفتونه د جهان لري د وړاندي
هم له خاورو پيدا سوی هم به خاورو ته روان يې
گواکي نه گرځي پر خاورو يې د گور تر خاورو لاندي

در سنگ اگر شوی شوی چو نار ای ساقی
هم آب اجل گذار ای ساقی
خاکست جهان غزل بگو ای مطرب
باد است نفس باده بیار ای ساقی

که په منځ کي د ډبري سره لمبه سپې د اورونو

د اجل اوبه به در وړي ساړه څاڅکي د مرگونو
جهان خاوري دی مطربه پر غزل دي نغمه سره که
نفس باد دی ساقی راوړه شني پيالې د شرابونو

چون هست زمانه درشتاب ای ساقی
برنه بکفم جام شراب ای ساقی
هنگام صبح قفل از در بکشای
تعجیل که آمد آفتاب ای ساقی

ساقی ژوند په تلوار درومي زړه مي رپردي له زمانه
پيالې ډکي راته راوړه چي هستې نه سی پښېمانه
پر سپېدو که راته خلاصه دروازه د ميخانې دي
په تلوار يې نوشومه چي لمر خيژي له آسمانه

شمعست و شراب و ماهتاب ایساقی
در شیشه می چو لعل ناب ایساقی
از خاک مگو این دل پر آتش را
بر باد مده بیار آب ایساقی

شمع بله ده سپورمی ده په سرو میو یې سهار که
ساقی ډکه صراحی دي له سره می لکه انار که

د خوانی او مستی اور دی په کوگل کی می بلېږي
دا گړی می برباد نه کې ساقی می راوړه تلوار که

صبحی خوش چی مست خیز ای ساقی
در شیشه کن آن شراب از شب باقی
جام می بمن اور و غنیمت میدان
این یکدمه نقد را و فردا باقی

ساقی پورته سه سهار دی څه تازه نسیم چلېږي
چي د شپې دي درته پاته هغه می ته می زړه کېږي
راته ډکه می پیاله که دغه دم غنیمت بوله
دا یوه شېبه ده نغده سبا هر څه چي پېښېږي

ما ومی معشوق و صبح ای ساقی
از ما ناید توبه نصوح ای ساقی
تا کی خوانی قصه نوح ای ساقی
پیش آر سبک راحت روح ای ساقی

پیاله ډکه وي سهار وي معشوقه ښکلې خندانه
ساقی څرنگه پرهېز کړم توبه مه غواړه له مانه

لا تر څو د نوح کيسه ده وپروې مي له توپانه
جام را واخله روح مي خوښ که لاس دي جار سم ساقی جانہ

گر جنس مرا خاصه بداند ساقی
صد فضل زهر نوع بداند ساقی
چون وا مانم برسم خود باده دهد
وز حد خودم در گذراند ساقی

که له اصله مي خبر سې په کتار کی د رندانو
ما به سل ځله ور تېر کې له ټولیه د خاصانو
او چي لوېږم نو به را کې ساقی می له خپله جامه
مابه تېر کې له خپل حده له جهانہ د مستانو

ای دهر بکر ده های خود معترفی
در زاویه جور و ستم معتکفی
نعمت به خسان دهی و زحمت بکسان
زین هر دو برون نهء خری یا خرفی

زمانې پر خپلو کرلو هیڅ وخت نه سولې پښېمانه
د ستم گوښه کي ناسته یې په زړه نامهربانه
ناکسان په نعمتونو عزیزان په زحمت بار کې

له دوو حالو خالي نه يې لېونۍ يې که حيوانه

بر سنگ زدم دوش سبوی کاشی
سر مست بدم که کردم این اوباشی
با من بزبان حال میگفت سبو
من چون تو بودم تو نیز چومن باشی

برایي چي مي کره ماته د سره می پیاله کاشي وه
زه معذور یمه یارانو بېخودي وه بدمستي وه
شني پیالي د حال په ژبه راته وویل بدمسته
ته به ما غوندي پیاله سې زما هم تا غوندي خواني وه

گویند مخور می که بلاکش باشی
در روز مکافات در آتش باشی
این هست ولی زهر دو عالم بهتر
آن یکدمه کز شراب سر خوش باشی

راته وایي چی می مه خوره در نصیب به کړي دردونه
په قیامت به یې مختوری سوزوي به دي اورونه
دا پر خای ده خو بهتر دي له دنیا او آخرته
هغه دم چی له مستۍ دي درنه هېر وي ټول غمونه

آن مایه ز دنیا که خوری یا پوشی
معذور اگر در طلب آن کوشی
باقی همه را یگان نیز زد هوشدار
تا عمر گران مایه بدان نفروشی

پر دنیا که د خورلو اغوستو دي نعمتونه
په طلب کي دي تاوان دی چي پر لار یې ږدې گامونه
نور چي هر څه دلته وینې وړیا نه ارزي هوسیاره
چي په دې متاع خرڅ نه کې د خپل عمر گران کلونه

ایدل توبه اسرار معمی نه رسی
در نکته زيرکان دانا نه رسی

اینجا به می و جام بهشتی میساز
کانجا که بهشت است رسی یا نه رسی

اې زرگيه د اسرارو معمی ته نه رسېږې
دانايان په پوهېدلي ته معنی ته نه رسېږې
جنتي شراب را واخله سبا چاته ده معلومه
چي جنت دي په نصیب دی که یې خواته نه رسېږې

گره شهره شوی بشهر شرالناسی
ورگوشه نشین شوی همه وسواسی
به زان نبود گر خضر و الیاسی
کس نشناسد ترا تو کس نشناسی

که مشهور سپی پر بنارونو شر له تا وړي عالمونه
او که کښېنې په خلوت کي اندېښنه یې یا غمونه
که ته خضر او الیاس یې نو بهتره تر دې نسته
چي نه نوم دي چاته یاد وي نه دي زده د چا نومونه

زینهار کنون که میتوانی باری
بردار ز خاطر عزیزان باری
کین مملکت حسن نماند جاوید
از دست تو هم برون رود یکباری

د دې عمر چي کلونه لکه باد هسي تېرېږي
زړه ساته د عزیزانو چي تر څو دي وس رسېږي
دا د حسن قلمرو دی د هر چا له لاسه تللی
چي هیچاته پاته نه سوه تا ته هم نه پاته کېږي

چون اگهي ای پسر زهر اسراری
چندین چه خوری بیهوده تیماری
چون می نرود باختیارت کاری
خوش باش درین نفس که هستی باری

چي معلوم دي درته ټوله د زمان او ژوند رازونه
لا تر څو به دي زړه شين وي لا به ولي خورې غمونه
د هستۍ هره شپبه ده ستا تر واك اختيار وتلې
شكر باسه چي موجود يې چي لا باسې نفوسونه

زان کوزهء می که نیست در وی ضرری
پر کن قدحی بخور بمن ده دگری
زان پیشتر ای پسر که در رهگذری
خاک من وتو کوزه کند کوزه گری

له هغه خمه می راکه چي يې نسته تاوانونه
پياله ډکه ځانته واخله ماته هم راکه جامونه
می به وچنبو گلرخه هسي نه سبا په لار کي
زما او ستا له خاورو جوړ کي کللان کوزې خمونه

برکوزه گری پریر کردم گذری
از خاک همی نمود هر دم هنری
من دیدم اگر ندید هر بی بصری
خاک پدرم در کف هر کوزه گری

برای می و کلال ته هسی سترگی وا ونبتلې
پر کاسو یې هنرمندی مستی گوتی خرخېدلی

که دا نور خلک رانده وه ما لیده د زړه په سترگو
هر کلال می د پلار خاوری په لاسو کی اړولی

پیری دیدم بخانهء خماری
گفتم نکنی ز رفتگان اخباری
گفتا مسخور که همچو تو بسیاری
رفتند خبری باز نیامد باری

یو بوډا د خم په پښو کی له مستیه و لوېدلی
ما وې ږغ کوه له تللیو څه خبر دي اوریدلی
ویل تشي دي پیالې که ستا په رنگه ډېر مستان وه
چي پر دې لاره وتلي بیا یې حال نه دی راغلی

ای کوزه گرا بکوش اگر هوشیاری
تا چند کنی بر گل آدم خواری
انگشت فریدون و کف کیخسرو
بر چرخ نهادهء چی میپنداری

دا خبره می کلاله ښه په زړه واوړه که ښه کړې
لا به خو د انسان خاوره خپل هنر لره خيسته کړې
دغه گوته د فریدون ده هغه لاس د کیخسرو دی
تا پر خرخ ایښی لگیا یې ته پوهېږې چی دا څه کړې

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**